

Ikitaabo kyo'muleevi

Hisaaya

Indangiriro

Umwandisi wa yiki kitaabo âli tuuziri i Yerusaleemu, mu butwali bwa mwami Huziya, no'bwa Yotamu, no'bwa Ahaazi, no'bwa Hezekiya.

Yiki kitaabo, abanabwenge baguma bali mu kitengeka mwo kushatu:

- a) Ku kyanya Abahisiraheeri batâli zaazi twalwa imbohe i Babeeri (1-39), Abasuriya bo bâli koli yushuusiri mwe'misi, si Abahisiraheeri boohe, imisi yâli mali tera. Ku yikyo kyanya, Hisaaya âli kizi kengula Abayuda, kwo bagatwalwa imbohe mu kihugo kye'Babeeri.
- b) Ku kyanya Abahisiraheeri bâli koli tuuziri i Babeeri, Hisaaya anakizi baholeeza (40-55). Ku yikyo kyanya, Abayuda bâli mali hebuura, batanâli ki riiri no'mulangaaliro. Kundu kwokwo, Hisaaya anabamenyeesa kwo Rurema agabagalulira i Yerusaleemu, banashubi tondeera buhyahya.
- c) Mu bigaajo 56-66, Hisaaya ali mu deta ingingwe ku kyanya Abahisiraheeri bâli mali galukira i Yerusaleemu, banâli lindiriiri kwo babone iri Rurema agakwiza imihango yage, kandi iri nanga.

Umuleevi Hisaaya ali mu ganuula hi'gulu lya Masiya nga «Umukozi wani». Anadeta kwo

ikyanya ulya mukozi agalibuuka, lyo agaakiza abandu mu byaha byabo (52.13–53.12).

Hisaaya âli loziizi ukudeta hi'gulu lye'bindu nga bangaba bandu. Ku mugani, «izuuba no'mwezi biteziibwi ishoni» (24.23); «ishamba ligaki shambaala» (35.1); «imigazi ne'mbako bigayitulikania mu kuyimba» (44.23); «ibiti bigaakoma amagasha» (55.12).

Imiziizi miguma yi'sikamiro, iri mu Hisaaya 60.1-2: «E bandu be'Yerusaleemu, muyimuke, munalangashane. Ubulangashane bwa Nahano bukoli mütundukiiri kwo, halinde mukoli tuuziri mu mulengeerwe. Lolagi! Iki-hulu kya namudidi kikoli yidisiri mu mahanga gooshi, kinakoli bwikiiri abandu baago booshi. Haliko mwehe, Nahano ali mu mütunduukira kwo. No'bulangashane bwage bukoli mûbonesiri mwo.»

Îbiri mwo ku bwofi

- a) Ikitaabo kyo'kutwira abandu ulubaaja (1–39)
- b) Ikitaabo kyo'kuholeezania (40–55)
- c) Ikitaabo kyo'kukwiza ikihango (56–66)

Mutuli gwa mbere

Ikitaabo kyo'kutwira abandu ulubaaja

(1–39)

¹ Yaga mabone, Hisaaya mugala Hamoozi, ye kagabona. Gadesiri hi'gulu lye'kihugo kye'Buyuda, na'kaaya ke'Yerusaleemu. Gak-aboneka ku kyanya kyo'mwami Huziya, na ku

kyo'mwami Yotamu, na ku kyo'mwami Ahaazi,
na ku kyo'mwami Hezekiya.

Rurema akambira abandu baage

² Nahano adetaga kwokuno:

«Ewe igulu, unyuvwirize! Na naawe, e
kihugo! Undegage amatwiri.

Keera n'galera abaana baani, banakoli shuusiri.
Kundu kwokwo, bakiri mu huna imbere
lyani!

³ Emwe! Ingaavu ziyiji sheebuja.

Kiri na bapunda bayiji ho bali mu liira.

Si Abahisiraheeri boohe kundu balyagagi bandu
baani,
haliko batanyiji, batanasobanukiirwi.»

⁴ E Bahisiraheeri, yayewe imwinyu!

Si mugweti mugayifunda mu byaha, binakoli
müzidohiiri.

Mukola banangora-mabi, munakola baana
ábasherebiiri!

Keera mukajanda Nahano.

Na kundu alyagagi Mutaluule wa'Bahisiraheeri,
haliko mwamúhindulira ingoto, munakoli
múnegwiri!

⁵ Aahago! Kituma kiki mugenderiiri
no'kumúhindulira ingoto?

Ka muloziizi ukuhanwa?

Si itwe lyawe keera lyayijula mwe'bihando!

Kiri no'mutima gukoli lwaziri ngana!

⁶ Ukulyokera ku lushando halinde kwi'twe,
ndaaho ku magala giinyu áhakiri hagu-
maana.

Si mukoli yijwiri inguma, ne'bimotole!

Yibyo, bitazi yokibwa, bitanazi yonerwa
kwa'mavuta, kandi iri kushwekwa.

Si bikiri mu lyoka mwa'masira.

⁷ Ibinyamahanga bikola mu mûshahula imimbu,
bikabuli singoola utwaya twinyu,
halinde ikihugo kinashereezibwe lwoshi.
Kundu kwokwo, mugweti mugabaloleera
naaho.

⁸ Kalya kaaya ke'Sayuni, kakoli sokaniinwi
na'bagoma.

Kakoli sizirwi nga kitunda kyo'mushaka
mu ndalo ye'mizabibu, kandi iri mu
ye'ngukuma.

⁹ Nahano wo'bushobozi bwoshi, átaki tufuuse
mwa'bandu bagerwa,

nga tukahera lwoshi

nga bandu ba mu kaaya ke'Soodoma, na'ba
mu ke'Gomora!*

¹⁰ E Yerusaleemu, abatwali baawe bakoli bihu-
usiri,

nga bandu be'Soodoma, na'be'Gomora!

Aahago! Yuvwi ngiisi kwo Rurema Nahamwitu,
agweti agamúyigiriza.

¹¹ Mukuba adetaga kwokuno:

«Galya matuulo giinyu mingi-mingi go'kusiriiza,
ndaki galoziizi,

gaba ga bibuzi, kandi iri ga binyule
bye'bitugwa.

Mukuba keera ganneka bweneene.

Ndaki siimiri umuko gwe'shuuli,

kandi iri gwe'bibuzi, kandi iri gwe'bihebe.

* **1:9** 1.9 Gomora Ndondeko 19.24; Barumi 9.29.

- 12 Aaho! Ikyanya mugweti mugayiji nyikumba,
nyandagi úkamùhanuula kwo mukizi libata-
libata mu nyumba yani?
- 13 Galya matuulo giinyu, si galyagagi ga busha-
busha!
Aahago! Muleke ukukizi gandeetera!
Kiri na'matuulo giinyu go'mubadu, gakoli
nyagaziizi bweneene.
Keera n'ganekwa ne'siku ziinyu ngulu
ze'mbaluko yo'mwezi, na ze'Sabaato,
ne'zindi siku zo'kunyikumba.
- Yizo siku, kundu mwangadeta kwo ziriyagagi
ndaluule,
si zikoli bihuusiri bweneene.
Yizo siku zooshi, ndangaki ziyigenderera!
- 14 Yizo siku ziinyu ngulu ze'mbaluko yo'mwezi,
na zo'mwaka, ngoli zishombiri ngana.
Zikoli nzidohiiri bweneene, keera nanaluha
ukuziyigenderera.
- 15 Bwo mugweti mugayitana, amaboko giinyu
gakoli yijwiri umuko!
Kwokwo, ikyanya mugakizi gagolola mbu mund-
abaaze,
ngakizi mùhindulira ingoto.
Kundu mwangambuuna bweneene, ndangaki
mùtega amatwiri.
- 16 Muiyeruuse, halinde munabe beeru lwoshi!
Galya mabi go mugweti mugaagira imbere lyani,
mugatwikire kwo.
Mutwikirage ukugira ibitalaalwe!
- 17 Muyigage ukugira amiija.
Ngiisi byo Rurema aloziizi, bikizi ba byo
niinyu muloziizi.

Ngiisi ábagoozirwi, mukizi batabaala.

Ifuuvi, mukizi ziheereza íbizikwaniini!
Na banamufwiri kwakundi, mukizi babu-
lanira.»

¹⁸ Nahano adetaga kwokuno: «Muyije, tuganu-
ulire kuguma.

Ibyaha biinyu, kundu byangabiiri bidukwiri,
ngabiyeruusa, bibe byeru nga lugungu.
Na kundu byangadukumbusiri nga muko,
ngabiyeruusa, binabe pepepe, ngi'pamba.

¹⁹ Iri mwangayemeera ukukizi nzimbaha,
lyoki, mugakizi lya ibyokulya íbiri tiita.

²⁰ Halikago, iri mwangakizi mbindulira ingoto,
munabe muli mu huna imbere lyani,
haaho, lya'bagoma biinyu bagamùminika ku
ngooti.

Yago magambo, nie Nahano nie gadesiri.»

Akaaya ke'Yerusaleemu kabihuuka

²¹ Lolagi! Kano kaaya ke'Yerusaleemu kâli kizi
ngulikira.

Abandu baamwo, bâli kizi twa imaaja ku njira
íkwaniini,
banâli tuuziri nga kwo Rurema aloziizi!

Aaho! Kutagi kwo keera kahinduka kashule?
Si abiitani bo bakoli katuuziri mwo!

²² E Yerusaleemu, kundu wâli yeruusiri nga
harija,
halikago zeene, ukoli hindusiri ngi'jolera,
unakola nga divaayi keera íyashulubuka.

²³ Abatwali baawe, si keera bahuna imbere lyani,
banakola biira ba'bazimba!

Bakoli gweti bagayakiira imbuli, mbu bagire
 íbitali nga byo,
 banali mu tulirwa.
 Batakiri mu bulanira ifuuvi,
 batanakiri mu hahala banamufwiri.

24 Ku yukwo, Nahano akyula kwokuno:
 «Buno, mukola bagoma baani.
 Kwokwo, ngola ngamùrakarira, iri ni-
 namùyihoola!

Si nie Rurema wo'bushobozi bwoshi!
 Na ndi kikalage wa'Bahisiraheeri.

25 Aaho e Yerusaleemu! Tukulaga tugahagana
 twembi!

Amabi gaawe gooshi, ngola ngagayeruusa,
 na ngulyokeze íbitali nga byo.

26 Ha nyuma, ngashubi kuyimikira abatwi biija
 be'maaja, nga balya be'mbere.
 Abahanuuzi baawe, nabo, bagaaba
 no'bwitegeereze, nga balya ba keera.

Haaho, ugashubi kizi detwa:

“Kaaya ákakwaniini imbere lya Rurema”,
 unadetwe kandi: “Kaaya kemeera.”»

27 Akaaya ke'Sayuni, mango kashubi giraga
 íbikwaniini, lyo kagaguluulwa.

Ikyanya abatuulaga baamwo bagashubi gira
 amiija, banabe bakulikiiri Nahano, lyo
 bagashwekuulwa.

28 Halikago abahuni, na'banabyaha, boohe,
 bagashereezibwa.

Ee! Ngiisi ábakajanda Nahano, bagaafwa nyene!

- 29 Bwo mwâli kizi yikumba imizimu mwi'dako
lye'biti bye'myalooni, na mu matongo go
mwâli kizi yisiisa,
kyo kitumiri mugalonga ishoni, munate-
teerwe.
- 30 Buno, mukola mugaaba nge'kiti kyo'mwalooni
keera íkyashooshoka,
munabe nga ndalo ítakiri mu nywisibwa.
- 31 Mu kati kiinyu, abanamisi bakola bagaaba nga
byasi byumu!
Imikolezi yabo yoshi, igaaba nga shashala.
Balya booshi, kuguma ne'mikolezi yabo, bagasin-
gookera mu muliro,
ndaanaye úgaahasha ukuguzimya.

2

I Yerusaleemu, kali kaaya ko'mutuula (Mika 4.1-3)

- 1 Yaga mabone, gadesiri hi'gulu
lye'kihugo kye'Buyuda, na hi'gulu lya'kaaya
ke'Yerusaleemu. Hisaaya, mugala Hamoozi, ye
kagabona.
- 2 Mu siku ze'mberuuka, umugazi úguyubasirwi
kwe'nyumba ya Nahano,
gwo gwâye gingikwe ukuhima igindi yoshi.
Gwâye shuume bweneene, ukuhima utugangazi
twoshi,
halinde aba mu mahanga gooshi banakizi
gusholokera.
- 3 Yugwo mugazi, abingi baabo bagakizi guyija
kwo, iri banadeta:
«Muyije tuzamuukire ku mugazi gwa Nahano,

halinde mu nyumba ya Rurema wa Yakobo!
Mango twahika, agatuyigiriza injira zaage,
halinde tukizi zikulikira.»

Iyo munda i Sayuni, ya'migirizo hi'gulu lya
Nahano gagakizi lyoka.

Ee! Igambo lya Nahano, haaho i
Yerusaleemu ho tugaliyigirizibwa.

⁴ Yibyo binyamahanga, Nahano agakizi biham-
buula,

halinde banatuule mu kati ko'mutuula.
Ingooti zaabyo, zigaatulwa mwe'fuka
zo'kuhinga.

Kiri na'matumu, gagaatulwa mwe'migushu.
Ndaagwo mulala úgugaki gendi lwisa ugwabo,
batanâye ki yikomereze kwi'zibo.*

⁵ E beene Yakobo, muyijage,
tukizi genda mu mulengeerwe gwa Nahano!

Mumenye kwo tugatwirwa ulubaaja

⁶ E Rurema, yabo beene Yakobo, kundu balyagagi
bandu baawe,
haliko keera wabajandirira.

Keera bakanayahukirwa na'mahimba mabi
ga'bandu be'sheere,
banakola mu kizi laguza nga'Bafirisiti.

Si bakola mu koomerana ne'binyamahanga!

⁷ Mu kihugo kya beene Yakobo, inooro ne'harija
bikiri mwo yondo-yondo,
halinde ibihinda byabo biyijuliiri.

Bahiitagi ne'fwarasi kandahuruurwa.

Kiri na'magaare gaabo gi'zibo, galuguusiri
ngana.

---

* 2:4 2.4 Yuheeri 4.10.

- 8 Kuguma na yibyo, kirya kihugo kiyijwiri
mwe'migisi.
Iyo migisi, kundu abandu bakagiyibaaajira
na'maboko gaabo boonyene,
haliko baki gweti bagakizi giyikumba!
- 9 Yabo bandu bagaki teezibwa ishoni, banate-
teerwe.
E Rurema, utakolwe kwo wabakoga kiri
ne'hiniini!
- 10 Aahago! Mugendi yifunda mu nyaala,
munayihumbire imihobo, gira muyibishe
uburaakari bwa Nahano!
Si Nahano ali wa kukangana!
No'bushobozi bwage, buli bwa'kahebuuza.†
- 11 Hâye ki be ulusiku, lwo Nahano naaho ye
gakuzibwa!
Si abanabwihemye boohe, bagabiikwa
haashi.
Ee! Abanabwikangaate bagakizi goka mu kati
ke'shoni.
- 12 Ngiisi ábagweti bagayikuza,
mu lwolwo lusiku, Nahano wo'bushobozi
bwoshi agabahana, anabatindimaze.
- 13 Ingaaja-malungu zooshi ze'Lebanooni, kundu
ziryagagi nyila,
haliko agazikuba.
Agaakuba ne'biti bihamu byoshi bye'myalooni
ye'Bashaani.
- 14 Agasemia utunywangi-nywangi twoshi
twe'migazi,
kuguma no'tugangazi tula twoshi.
- 15 Anahongolage ne'nyingo nyila zooshi,

---

† 2:10 2.10 Bwigule 6.15; 2 Batesaloniki 1.9.

kuguma ne'nzitiro zooshi, kundu ziri ngomu.

16 Kiri na'mashuba gooshi, kundu galimbisiibwi bweneene, agagashereeza.

17 Ku kirya kyanya, Nahano naaho ye gakizi huuzibwa.

Si abanabwikangaate boohe, bagatindimazibwa, banagoke mu kati ke'shoni.

18 Kiri ne'migisi yabo yoshi inamale.

19 Ikyanya Nahano agayiji jugumya ikihugo, agakangana ku bulangashane bwo'bukalage bwage.

Haahago, abandu banagendi yifunda mu nyaala, banahumbe ne'bishimo, gira bagendi yibisha mwo.

20 Kundu abandu bâli mali tula imigisi mu harija, na mu nooro, haliko yulwo lusiku, iyo migisi igagendi kabulirwa áhali imbeba na banajoojo. 21 Ikyanya Nahano agayiji jugumya ikihugo, abandu bagagendi yibisha mu nyaala, na mu bishimo. Bagaaba baloziizi ukutibita uburaakari bwage, kiri no'bulangashane bwage.

22 Aahago! Kituma kiki muki gweti mugabiika umulangaaliro ku bandu?

Si booshi bagaafwa!

Aaho! Kuti kwo bangaki mùtabaala?

3

Mu kihugo kye'Buyuda mwaba akamburugu

¹ Lolagi! Ibindu bya mu kihugo kye'Buyuda, kiri ne'bya mu kaaya ke'Yerusaleemu, Nahano Rurema wo'bushobozi bwoshi, agaki bisivya.

Abandu batanaki be no'bulyo bwo'kulonga ibyokulya, kandi iri miji.

² Mu yako kaaya, mutagaki boneka ibikalage, kandi iri abasirikaani, kandi iri abatwi be'maaja,

kandi iri abaleevi, kandi iri abalaguza, kandi iri bashaaja,

³ kandi iri abakulu ba'basirikaani, kandi iri abakulu bo'twaya,

kandi iri abahanuuzi, kandi iri abana-maleere,

kandi iri abafumu ba kaminuuzi.

⁴ Nahano adetaga kwokuno:

«Ngayimika abaana be'kitaba, babe bo bagakizi mutwala.

Ee! Yabo baana, baba bahwija, si bagakizi ba batwali biinyu naaho!»

⁵ Abandu bagakizi libuzania,

halinde ngiisi mundu anakizi hagana no'mutuulani wage.

Imisore, igakizi shundeeza abashaaja,

no'tufwa-busha, tugakizi shundeeza abanalushaagwa.

⁶ Ku yikyo kyanya, umundu agakizi bwira mwene wabo ye babutanwa:

«Si we ki hiiti ibyambalwa. Aahago! Ube we gaaba mutwali witu.

Bino biguuka, we kolaga ugabiyimangira!»

7 Halikago, uyo mwene wabo, agabanaakira kwokuno:

«Hafe! Ndaako kamaro ko nimùhitiiri!
Si mu mwani, ndahiiti ihiteerwa ku shinda,
hiba hyokulya kandi iri hyambalwa.

Ku yukwo, bitangaziga kwo munyimike, mbe mutwali winyu!»

8 Abandu be'Yerusaleemu, bakola mu siitara.
Abandu be'Buyuda, bakola mu kizi gwa haashi.

Mukuba, bagweti bagahagana na Nahano yenyene,
mu kukizi deta íbitali nga byo, na mu kukizi gira amabi.

Kundu Nahano alyagagi wo'bulangashane,
si bagweti bagamúgayiriza.

9 Ikyanya umundu ali mu lola ku malanga gaabo,
anayami menya kwo bakoli yifuuziri mu byaha.

Birya byaha, batali mu bibisha abaabo.

Na bwo batali mu bibisha, bakola nga bandu be'Soodoma.

Yayewe imwabo! Si bongwa bagweti bagayikululira umwama!

10 Ngiisi ábakwaniini, ugendu babwira kwo bagagenduukirwa.

Ee! Ngiisi byo bagweti bagahimbukira kwo, bâye bilongere kwe'mbembo.

11 Halikago banangora-mabi, boohe, yayewe imwabo!

Bagaahanwa, ukukulikirana na'mabi gooshi go bâli kizi kola.

12 Ibirongoozi byanuke, bo bakola mu ndibugiza abandu baani.
Si abakazi bo bakoli batwaziri!
E bandu baani, si abimangizi biinyu keera bakamùhabura,
mutanakiri mu gira íbikwaniini.

Nahano ahana abimangizi ba'bandu baage

13 Nahano akola ibiringiini ukutwa imaaja.
Akoli yimaaziri, gira ahane abandu baage.
14 Agweti agalega abashaaja, kuguma na'bandi bimangizi ba'bandu baage kwokuno:
«Si mwe mukashereeza Abahisiraheeri, banali nga ndalo yani ye'mizabibu.
Mu nyumba ziinyu, muyijwiri ibindu byo mukanyaga abakeni.
15 Aahago! Kituma kiki mugweti mugavindagaza abandu baani,
halinde banabe banakahuku?»
Kwokwo, kwo Nahano Rurema wo'bushobozi bwoshi adesiri.

Ihano imwa'bakazi be'Yerusaleemu

16 Nahano adetaga kwokuno:
«Abakazi be'Yerusaleemu, bagweti bagayikangaata.
Ehee! Amagosi gaabo, bali mu genda bagabangalaziizi.
Amasu gaabo, gagweti gagakizi kimura, mu kuyeruzania.
Banali mu kizi genda ku mulimbo,
iri banalasa amayunga ku magulu gaabo.
17 Kundu kwokwo, nie Nahano ngaleeta imbala mu mishaku yabo.
Na ngolaga ngakunguula amatwe gaabo.»

18 Balya bakazi be'Yerusaleemu, baloziizi ukuyilimbiisa. Kyo kitumiri bali mu kizi yambala imigufu ye'nooro mu magosi gaabo. Kundu kwokwo, ku yikyo kyanya, Nahano agabanyaga byoshi-byoshi, nge'ngolo za ku magulu, ne'mirondo ye'kituku-tuku, ne'mibano ye'mishaku, ¹⁹ ne'mbete za ku matwiri, ne'ngolo, ne'njungi, ²⁰ ne'bihunika, ne'migufu ya ku kigeregere, ne'mikaba íkalukwa, ne'biheeko, no'lushumbi, ²¹ ne'mbete za ku minwe, ne'za kwi'zuulu, ²² ne'byambalwa íbilimbiri, na'makanju, no'mwingiro, ne'ndaha zo'kuhagata, ²³ ne'bilolero, na'makanju miija, ne'mirondo yo'kusoosa kwi'twe, ne'mirembeezo ya kwingi-kwingi.

²⁴ Ho bangakizi huumura amalaasi, bagakizi baya akatuuru.

Na ho bangabiiri bayambiiti umukaba mwija,
bagakizi shweka umугоzi.

Na ho bangabiiri bashanuziizi umushaku bwija,
bagakizi mwebwa imbala.

Na ho bangabiiri bayambiiti imirondo
yo'mulimbo,
bagakizi yambala amasuuzu.

Na ho bangabiiri banonosiri bweneene,
bagasigala batetiirwi ne'shoni.

²⁵ Abashosi biinyu bakola bagayitwa ku ngooti.
Kiri na'basirikaani biinyu, banaminikwe
mwi'zibo.

²⁶ Kwi'rembo lya'kaaya, abandu bagakizi liruuka
bweneene.
Abakazi bagakizi yivuruguuza mu luvu,

nga bandu keera ábashahulwa ibindu byabo byoshi.

4

¹ Hâye ki be ulusiku, abakazi balinda bagakizi fyedekania umushosi muguma, ti:

«Ewe! Ibyokulya ne'byambalwa, byohe, tugakizi biyigulira twengwa.

Si byo tulozizagi naaho, utuyange, maashi! Utushaagize ishoni, we kongwa we!»

Akaaya ke'Yerusaleemu kagashubi gashaanirwa

² Ku yikyo kyanya, mu kihugo, Nahano agaameza mwe'shibwe liija, linabe lyo'bulangashane. Ee! Abahisiraheeri ábagaaba basigiiri, bagakizi siima ibitumbwe byalyo, banabiyihayire. ³ Ábasigiiri i Yerusaleemu bagakizi detwa Bataluule. Na'maziina gaabo, ganabe gayandisirwi mu kitaabo kya ábali bagumaana i Sayuni. ⁴ Abakazi ba'kaaya ke'Yerusaleemu, kundu bâli kizi yifunda mu bitalaalwe, haliko Nahano agaki bayeruusa. Na kundu umuko gukayoneka bweneene mu yako kaaya, agaki kashuka. Ee! Agashuka i Yerusaleemu ku njira íkwaniini, kiri na ku yo'muliro.

⁵ Ha nyuma, Nahano agabwikira umugazi Sayuni, kuguma na'bandu booshi ábagukumaniri kwo. Emwe! Mwi'zuuba, agaleeta ikibungu kye'kyusi. Na bushigi, analeete umuliro, halinde ubulangashane

bwa Nahano bunakizi ba kibwikwa.* 6 Yikyo kibwikwa, kigabasiika ku kyanya ki'zuuba. Kiri na ku kyanya kye'nvula, na ku kye'kihuhuuta, bagalonga ubutibitiro, gira bakizi yibisha mwo.

5

Ulwimbo lwe'ndalo ye'mizabibu

1 Ngayimbira umukundwa wani ulwimbo, hi'gulu lye'ndalo yage ye'mizabibu:

Ee! Âli hiitagi indalo ye'mizabibu, ku higangazi ihiri kwe'nagiira.*

2 Iyo ndalo, âli kizi girima, anagilyose mwa'mabuye gooshi.

Ha nyuma, anafulika mwe'milandira miija ye'mizabibu.

Ha kati ke'yo mizabibu, anayubaka ho'lwingo lwo'kukizi neekera kwo,

anahumba na mwe'kishimo kyo'kukizi kandira mwo.

Analindirira kwi'yo milandira itongeke kwe'mizabibu miija, shoobe!

Yanakizi tongeka naaho kwe'mizabibu milulu.

3 Kwokwo, uyo mukundwa wani anadeta: «Mwe batuulaga be'Yerusaleemu, na'be'Buyuda!

Mwe bakongwa mwe!

Mututwirage ulubaaja, twe ne'yo ndalo yani ye'mizabibu.

4 Iyo ndalo, nâli kizi gikuya-kuya.

---

* 4:5 4.5 Kulyoka 13.21; 24.16. * 5:1 5.1 Mataayo 21.33; Mariko 12.1; Luka 20.9.

Emwe! Ndaakwo kundi kwo nâli kwiriiri
ukugigirira.
Njubi langaliiri kwo igatongeka kwe'mizabibu
miija.

Halikago, shoobe! Imizabibu íyatongeka
kwo, kiri kiiza kyayo naaho.

⁵ «Iyo ndalo yani, buno ngolaga ngamùbwira
ngiisi kwo ngagigira.
Ngahongola inzitiro zaayo, halinde inashere-
bere,
na'bandu banakizi gilibata-libata mwo.

⁶ Ee! Iyo ndalo, ngagisivya lwoshi-lwoshi.
Imizabibu yamwo, itâye ki yahulirwe, kandi
iri kuyufirirwa.
Igaamera naaho mwe'migenge ne'mihanda-
njovu.
Nganahangika ibibungu, bitaginiekeze in-
vula.»

⁷ Iyo ndalo ye'mizabibu, gulyagagi mulala
gwa'Bahisiraheeri. Ne'mizabibu miija,
bali bandu be'Buyuda.
Nahano wo'bushobozi bwoshi ye mwene yo,
anâli gikuuziri bweneene.
Yabo bandu, Nahano âli loziizi kwo bakulikirage
imaaja zaage,
banatuule ku njira íkwaniini.
Si bâli kizi yamiza-yamiza naaho, mu kukomere-
sania,
iri banakizi yitana.

Nahano agaahana ikihugo kye'Buyuda

8 Yayewe imwinyu, mwe mugweti mugagaaza
 inyumba ku zaabo,
 munali mu kizi gaaza indalo ku zaabo.
 Si abiinyu booshi, keera mukabahavya mu ki-
 hugo,
 munakoli kisigiiri mwo mwenyene!

9 Nayuvwa kwo Nahano wo'bushobozi bwoshi
 ambwiraga kwokuno:
 «Yizo nyumba, kundu ziryagagi nyiija, si zigasi-
 gala biguuka!

Na kundu ziri mbamu, zinalimbisiibwi,
 haliko, zigasigala mushaka, buzira bandu.

10 Ihekitaari zishatu ze'ndalo ye'mizabibu,
 zigakizi kandwa mwe'litiri makumi gataanu
 naaho ze'divaayi.

Ngiisi úgakizi byalaga ibitigiri ikumi bye'mbuto
 ze'ngano,
 agakizi yimbula ikitigiri kiguma naaho.»

11 Yayewe, imwa ábali mu zindukiri vyukira mu
 bilalusa,
 banali mu kizi yiza ku divaayi, halinde
 banalaluke lwoshi-lwoshi!

12 Ikyanya bali mu kizi yilala mu bitali nga byo,
 bali mu ba bashambiiri, mu kukizi ziha
 ikinubi, ne'nzeeze,
 banalase ne'ngoma, ne'miteera-teera.

Kundu kwokwo, ngiisi byo Nahano ali mu kizi
 gira, batabitwaziizi.

Kiri na yenyene, batanamútwaziizi.

13 Abahisiraheeri, bwo batanyiji, kyo kitumiri
 bagatwalwa imbohe.

Abatwali baabo, kiri na'bagunda booshi, bagayuwawa umwena,
bananyoterwe, halinde banakizi fwa.

14 Kwokwo, bakoli balindiriiri i nakwere,
keera yanayashuula akanwa kaayo.

Iyo munda i nakwere, abanalushaagwa
be'Yerusaleemu, kiri na'bagunda,
booshi bakoli lindiiri ukumanukira yo,
kuguma na'balalwe booshi ábagweti bagaagira akalugi.

15 Abandu booshi bagaki biikwa haashi.
Kiri na'banabwikangaate booshi, nabo,
bagaki teezibwa ishoni.

16 Nahano wo'bushobozi bwoshi agakizi twa
imaaja ku njira íkwaniini,
kinatume agakizi huuzibwa.

Ee! Rurema agakizi gira íbikwaniini,
mu kuyerekana kwo ali Mweru bweneene.

17 Haaho, abandu baage bagaaba nga bibuzi,
binakizi liisa ngiisi ho biloziizi.

Kiri ne'byanabuzi bigayiloogeza ibyokulya hahalya mu biguuka.

18 Yabo bandu, yayewe imwabo!
Si ibyaha byabo, bibayizingiiri kwo!

Bagweti bagakizi yikululira umwama,
nga bandu ábali mu kululwa no'mugozi.

19 Si bakola mu naakira Rurema kwokuno: «E
Nahano, uvwarukage!

Ngisi byo ukatulagaania, ubigirage, gira
tubiyibonere.

Bwo uli Mutaluule wa'Bahisiraheeri,

ukwizagye ishungi zaawe, gira nyiitu tuzi-
menye.»

20 Yayewe imwa ngiisi ábakola mu deta
kwa'mabi go miija,
na kwa'miija go mabi!

Banadesiragi kwe'kihulu gwo'mulengeerwe,
na kwo'mulengeerwe kyo kihulu.

Banadesiri kwe'bilulu byo binunu,
na kwe'binunu byo bilulu.

21 Yayewe imwa ngiisi ábakola mu yitoneesa
kwo bo bitegeereza, na kwo bo benge.

22 Yayewe imwa ábali mu kizi gotomera idivaayi,
wa guti-guti!
Banagweti bagatindika amaavu ku bukalage.

23 Si abanamahube bali mu kizi balekeerera, gira
lyo balonga ikitulire.
Kiri na ábakwaniini, bakola mu bayima
ukuli kwabo.

24 Keera bakajanda amigirizo ga Nahano, anali
ye Mwene Ubushobozi.
Ee! Kundu Umutaluule wa'Bahisiraheeri
agweti agaadeta, si batamútwaziizi.

Ku yukwo, bagashereezibwa ngana,
nga kwo'muliro guli mu boyola ikishuka.

Bagaaba nga mbuto ye'mizi ikoli boziri,
na nga kwo'twaso, tuli mu yehuulwa nga
lukungu.

25 Nahano akoli rakariiri abandu baage,

anakoli bangwiri ukuboko kwage, gira abahane.
 Kiri ne'migazi ikoli gweti igajugumbana.
 Ne'birunda bikoli luuzirwi mu njira
 ngi'jolera.
 Kundu kwokwo, ubute bwa Nahano buki yasiri.
 Akoli bangwiri ukuboko kwage, gira ahanii-
 rize abandu baage.

- 26 Nahano alengeziizi irembera,
 gira alonge ukukema ibinyamahanga.
 Anali mu balakiza uluguuju,
 gira abagoma bayijage ukulyoka mu mbeka
 ze'kihugo.
 Lolagi! Yabo bagoma, bagweti bagatuyijira
 mulindi-mulindi!
- 27 Mu kati kaabo, ndaaye úluhiri, ndaanaye
 úgweti úgasiitara.
 Ndaanaye úli mu tendera, kandi iri ukuhu-
 nira.
 Imikaba yabo, ibagwasiri bwija.
 Ne'migozi ye'biraato, itatwisiri.
- 28 Imyambi yabo ishongosiri bweneene,
 keera banagifwora mu miheto yabo.
 Ibinogosho bye'fwarasi zaabo, biri bikomu nga
 mabuye.
 Na'mapine ga'magaare gaabo gi'zibo, gali
 mu kizi suula umulindi nga munyaga.
- 29 Abasirikaani baabo bagweti bagayamiza-
 yamiza.
 Bali mu lunduma nga ndare ndangi.
 Ikyanya bali mu gwata abandu imbohe, bali mu
 bahunguukana.

Ndaanaye úgabahangirira, mbu batazit-wale hala.

³⁰ Yulwo lusiku, bagalundumira abagoma, nga midunda ígweti igayibirindula mu nyaaja.

Hooshi mu kihugo, abandu bagaabona ikihulu naaho na'malibu.

Umulengeerwe gugayidika mwe'kibungu.

6

Rurema ahamagala Hisaaya kwo abe muleevi

¹ Mu mwaka gwo mwami Huziya akafwa kwo, lyo nâli riiri mu mabone. Nanangiiza Nahano abwatiiri ku kitumbi kye'kyami, kyanâli shuumiri bweneene! Ikanju lyage lyâli kizi lembeera mu nyumba yage yoshi. ² Na hi'gulu lyage, hâli riiri ibiremwa íbilangashiini! Ngiisi muguma âli hiiti ibyubi ndatu. Ibyubi bibiri, byâli bwisiri amalanga. Ne'bindi bibiri, byâli bwisiri amagala. Ne'bindi bibiri, byo bâli kizi balala mwo. ³ Yibyo biremwa, byâli kizi koobeza-nia kwokuno:

«Nahano wo'bushobozi bwoshi ali mweru bwe-neene!

Ee! Ali mweru! Ali mweru!

Ikihugo kyoshi kiyijwiri mwo'bulangashane bwage.*»

⁴ Yago mazu gaabo gâli kizi juguuvya indaliro ze'nyumba ya Nahano, halinde iyo nyumba yanayijula mwe'kyusi.†

* **6:3** 6.3 Bwigule 4.8. † **6:4** 6.4 Bwigule 15.8.

⁵ Iri n'gabona kwokwo, nanadeta: «Ala nie! Si leero ngola ngashereera! Si akanwa kaani kayulubiiri. Na'bandu bo tutuliinwi, nabo utunwa twabo tuyulubiiri. Kundu kwokwo, keera nayibonera Umwami. Ye na Nahano wo'bushobozi bwoshi!»

⁶ Yabo baganda, muguma wabo anambalalira kwo, afumbiiti ulubaaazi úluli mwi'kala lyo'muliro, lyo alyosa ku katanda.

⁷ Lyeryo liry a ikala, analindeeza ku kanwa, anambwira kwokuno: «Lolaga! Yiri ikala, bwo lyalenga ku kanwa kaawe, ibyaha byawe keera byakogwa, bitanakiri ho.»

⁸ Ha nyuma, nanayuvwa Nahano adeta kwokuno: «Nyandagi ye ngaatuma? Nyandi úgatugendera?» Naani, ti: «Ndi hano, e waliha! Mbe nie ugaatuma.»

⁹ Nahano anambwira, ti: «Yaba bandu, ugendi babwira kwokuno:

“Ukuyuvwa, mugakizi yuvwa. Haliko mutâye sobanukirwe!
Ukulola, mugakizi lola. Haliko, mutâye bone!‡”

¹⁰ Yaba bandu, ukizi yumuusa imitima yabo!

Na'matwiri gaabo, ukizi gaziba.

Na'masu gaabo, ukizi gabwikira.

Buzira kwokwo, hali ikyanya amasu gaabo gan-galonga ukubona.

Na'matwiri gaabo ganalonge ukuyuvwa.

Na'menge gaabo ganalonge uku-sobanukirwa.

‡ **6:9** 6.9-10 Luka 8.10; Mikolezi 28.26-27.

Kwokwo, Iyo bangangalukira, mbu balongage ukukira. §»

¹¹ Nanabuuza: «E Nahamwitu, yibyo byoshi, ngwiriiri ukukizi bigira, halinde mangoki?» Naye, ti:

«Ukizi giraga kwokwo, halinde ku kyanya utwaya twabo tugaaba tusigiiri mushaka.

Ne'nyumba zaabo, zinasigale biguuka.

Ne'kihugo kyabo kinasherebere lwoshi-lwoshi.

¹² Balya bandu, nie Nahano ngabayimula hano, bagendi beera i mahanga.

Kino kihugo kyabo kyohe, kigasigala mushaka.

¹³ Yikyo kihugo, kundu kyangasigiiri mwa'bandu nga kihande kiguma ki'kumi, si kigaki shubi shereezibwa ngana!

Yabo Bahisiraheeri bagaaba bakola nga kiti kyo'mwalooni,

ku kyanya kyakubwa, kinasigalire ku naludakwe.

Kwokwo yabo bandu nabo, bagasigala nga naludakwe.

Uyo naludakwe agaki mina kwe'shibwe litalule.»

7

Nahano atuma Hisaaya imwa mwami Ahaazi

¹ Mwami Ahaazi âli mugala Yotamu, na mwi-jukulu Huziya. Uyo Ahaazi, ikyanya âli twaziragi i Buyuda, Iyo mwami Resini we'Haraamu

---

§ 6:10 6.10-11 Mataayo 13.14-15; Mariko 4.12; Yohana 12.40.

akayiji teera akaaya ke'Yerusaleemu, ali kuguma na Peka mwami wa'Bahisiraheeri, mugala Remalya.* Kundu bakakateera, batanahasha ukukahima.

² Uyo Ahaazi, iri akayuvwa kwa'Baharaamu bakoli yibiisiri kuguma na'Bahisiraheeri, anay-obooha bweneene, kuguma na'bandu booshi be'Buyuda. Booshi, banatondeera ukujuguma, nga kwe'biti biri mu shagala hi'gulu lye'mbuusi.

³ Kwokwo, Nahano anabwiraga Hisaaya kwokuno: «Ugendi bonaana na mwami Ahaazi, mwe na mugala wawe wa Sheera-Yushubu, (kuli kudeta: ábakasigala bagagaluka). Mugamúgwana ngiisi he'ngera ihekiiri, íri mu lyosa amiji mwi'benga lya ha lugulu. Hali ku njira íri mu genda imunda bali mu fulira imirondo.

⁴ «Uyo mwami, umúbwirage kwokuno: “E mwami, utahemuke! Si ukizi yitonda, unatuuze. Uyo Resini, bo na mugala Remalya, kundu bakoli rakiiri, utaleke mbu bakuhemule. Si bombi balyagagi nga shaali ízikola zigazimuuka!

⁵ «“Ku kasiisa, yabo baami bali mu kushungikira igambi libi. Banali mu deta, ti:

⁶ E balya, tugendi teera ikihugo kye'Buyuda, halinde bahemuke. Ha nyuma, tunayimike mugala Tabeeeri, abe mwami wabo.”

⁷ «Kundu kwokwo, Nahano Rurema adetaga kwokuno:

“Aahabi! Yiryo igambi lyabo, litáye koleke, kiri ne'hiniini!

⁸⁻⁹ Si akaaya kahamu ke'Haraamu iri i Damasiki.

* **7:1** 7.1 2 Baami 16.5; 2 Kutondobola 28.5-6.

No'mukulu we'Damasiki ali mwami Resini naaho.
 Na kwakundi, akaaya kahamu ke'Hifurahimu iri i Samariya.
 No'mukulu we'Samariya ali Peka, mugala Remalya naaho.
 Ha nyuma lye'myaka makumi galindatu ni'taanu, kirya kihugo kye'Hisiraheeri, kigaaba kyashahulwa lwoshi-lwoshi.
 E Ahaazi, umbiike kwo'mulangaaliro.
 Buzira kwokwo, mugaahimwa!"»

Nahano amenyeesa kwo Manweri agaabutwa

¹⁰ Nahano anashubi bwiraga mwami Ahaazi kwokuno: ¹¹ «Ewe! Uhuunage Rurema Nahamwinyu, akuyereke akalangikizo, halinde umenye bwija kwo ngakuhimira abagoma baawe. Yako kalangikizo kangalyoka haashi mu kuzimu, kandi iri mwi'gulu.»

¹² Na wa Ahaazi, ti: «E Nahano, nanga, maashi! Ndaako kalangikizo ko ngahuuna. Ndalozizi ukukugeza.»

¹³ Hisaaya naye, ti: «Muyuvwagwe bwija, mwe bandu bi'kondo lya mwami Dahudi! Ka mutazi luha no'kusuzania? Ka mugagenderera ukusuuza kiri na Rurema wani?»

¹⁴ «Aahago! Nahamwitu yenyene ye gamùheereza akalangikizo. Lola! Umuhya-kazi útazindi gwejerwa no'mushosi agaheeka inda, anabute umwana wo'butabana, anamúyinike iziina Manweri, kuli kudeta: tutuliinwi na Rurema.

¹⁵ «Uyo mwana, ikyanya agaaba akola mutabana wo'kulahira amabi, anakole amiija,

agaaba ali mu kizi nywa amata no'buuki.
¹⁶ Buno, uki yobohiri mwami we'Haraamu, na we'Hisiraheeri. Halikago, ikyanya uyo mwana agaaba akola mutabana wo'kulahira amabi, ana-toole amiija, yiby byohugo byombi bigaaba bikola mushaka.

¹⁷ «Na naawe kwakundi, Nahano agakizi kulibuza, kuguma na'bandu baawe, kiri ne'mbaga ya yisho. Amalibu mwene yago, gatazindi boneka, ukulyokera ha'Bahisiraheeri bakayihandulana kwo na'Bayuda. Umwami we'Hasuriya, ye gayiji mûteera.»

¹⁸ Mu yizo siku, Nahano agakoobeza abandu be'Miisiri, kwo balyoke hala mu kihugo kyabo, banamûyizinge kwo nga saazi, anakoobeze na'Bahasuriya, kwo bayiji mùkoma nga njuki.

¹⁹ Yabo bagoma, bagayija balyagagi kandaharurwa, banashumbike mu tubanda, kiri na mu nyaala, na mu bishungu-shungu byoshi, kiri na mu ndagiriro zooshi.

²⁰ Ku yikyo kyanya, Nahamwitu agakoleesa abandu ukulyoka i kajabo ko'lwiji Hefuraati. Ee! Mwami we'Hasuriya agaaba akola nga higembe, anakizi mùkunguula amatwe, kiri ne'byoya bya ku magala gooshi, kiri ne'nyanwa.

²¹ Ku yikyo kyanya, ngiisi mundu agatunga naaho inyana yo'lubuta luguma, ne'bibuzi bibiri.

²² Ngiisi ábagaaba bakoli sigiiri mu kihugo, bagakizi lya amata mingi no'buuki.

²³ Mu yikyo kihugo, muli indalo ízimeziri mwe'milandira ye'mizabibu kihumbi. Yizo ndalo, zanganagulwa ku bingorongoro kihumbi bye'harija. Kundu kwokwo, yaho handu

hagaamera imigenge ne'mihanda-njovu.
²⁴ Iganakwira mu kihugo kyoshi. Kinatume abandu bagakizi gendi hiiva mwe'nyamiishwa, bali ne'miheto ne'myambi. ²⁵ Na hi'gulu lyayo, ngiisi ha'bandu bâli kizi lima ku tugangazi, batagaki hafina. Si hagasigala naaho ndagiriro ze'ngaavu ne'bibuzi.

8

Aba mwi'kondo lya Hisaaya bayinikwa iziina

¹ Nahano anambwira: «Yabiira ikipahwa khamu! Unakiyandike kwo, ku bweranyange: “Vwarukira iminyago! Kwabadukira iwa kushahula!”» ² Yikyo kipahwa, nanakiyereka umugingi Huriya, na Zakariya mugala Yeberekiya. Yabo bombi, banakitangira kwo'bumasi.

³ Ha nyuma, nanamenyana na mukaanie. Haaho, anaheeka inda, anabuta umwana wo'butabana. Nahano anambwira: «Uyo mwana, umúyinike iziina “Vwarukira iminyago. Kwabadukira iwa kushahula!”» ⁴ Mukuba, ikyanya agaaba atazi twisagya ukudeta igambo “daata”, kandi iri “maawe”, mwami we'Hasuriya agaaba keera anyaga akanyamwala ke'bindu mu kaaya ke'Damasiki, na mu ke'Samariya, anabitwale inwabo.»

Mwami we'Hasuriya ateera

⁵ Nahano anashubi mbwira kwokuno: ⁶ «Yabo Bayuda, kundu nâli batwaziri no'butuudu nga

---

* **8:1** 8.1 kandi iri «Maher-Shalal-Hash-Baz».

bwa'miiji go'lwiji lwe'Silwamu, haliko batand-waziizi. Si keera banayoboha imbere lya mwami Resini, na mwami Peka mugala Remalya.

⁷ «Ku yukwo, mwami we'Hasuriya, mu kuba-teera, agayija akundwiri ngo'lwiji Hefuraati, kwo luli mu sooka imbibi zaalwo. ⁸ Balya Bahasuriya, bagasavya mu kihugo kye'Buyuda. Yulwo lwiji lugaduuga, halinde amiji ganahike mwi'gosi. E Manweri, yabo basirikaani bagayajuula ibyubi nga nyunda, halinde banahike mu kihugo kyawe kyoshi!»

Ishungi za'bandu ziri za busha

⁹ Mwe binyamahanga, kundu mugakizi banda akaluulu mwi'zibo,
haliko mugaki vunika ngana!
Yuvwi, mwe mulyosiri ku mbeka ze'kihugo!
Kundu mugweti mugayikomeereza kwi'zibo,
si mugavunika bitolo-bitolo!
Ee! Kundu mugweti mugayikomeereza kwi'zibo,
si mugavunika ngana!

¹⁰ Kundu mugakuumana mbu mugire igambi libi, haliko shoobe!
Ukuhimwa, mugaahimwa ngana-ngana!
Mukuba, Rurema tutuliinwi.

Tukizi yoboha Nahano

¹¹ Nahano keera akangengula bweneene, kwo ndakizi yitoneesa nga'biitu, anambwira:
¹² «Kundu abandi bakoli yobohiri igambi iryagirwa mu kahwehwe, mbu ligamumala, halikago mwehe, mutakizi liyoboha.† ¹³ Si

† 8:12 8.12 1 Peturu 3.14-15.

Nahano naaho, ye mukwiriiri ukukizi yoboha, iri munamúyikumba. Mukuba, ye Nahano wo'bushobozi bwoshi, anali ye Mutaluule bweneene. ¹⁴Yenyene, agakizi mülanga.

«Haliko, imwa'Bahisiraheeri ne'mwa'Bayuda, Nahano agaaba ibuye lyo'kubasiitaza, halinde banayideedeke haashi. Ee! Abandu be'Yerusaleemu, agabagwata nga mu mutego.‡
¹⁵Kwokwo, abandu bingi bagakizi siitara ku Nahano, banayideedeke haashi, banayami vunguka. Yugwo mutego, ikyanya gugabagwata, batagaki yinamuka.»

Abandu   bahanuusania   hi'gulu
lyo'kulangaalira imizimu

¹⁶ Ngiisi byo Nahano agweti agayigiriza, mu-biyandike,

munabisikiirize abakulikizi baani.§

¹⁷ Ngi lindiiri Nahamwitu, halinde atutabaale.

Kundu akaheereza Abahisiraheeri ingoto,
haliko niehe,   ngi   múbiisiri
kwo'mulangaaliro.

¹⁸ Ndi hano, twe na'baana bo Nahano akambeereza. Twehe, tulyagagi tulangikizo twa Nahano wo'Bushobozi bwoshi, anali ye bwatiiri ku mugazi Sayuni. Ee! Twe tuli mu kukizi kengula Abahisiraheeri.

¹⁹ Hali ikyanya abandu bagamúbwira, ti: «Mugire tugendi laguza. Irya mizimu igatuganuuzza mu kahwehwe, inatumenyeese ngiisi byo tugaa-gira!»

---

‡ **8:14** 8.14 Barumi 9.33; 1 Peturu 2.8.   § **8:16** 8.16-18 Baheburaniya 2.13.

Aahago! Kituma kiki ábakiri bagumaana bangagendi tabaaza abafwiri? Si abandu bakwiriiri batabaaze Rurema wabo! ²⁰ Mwehe, mukwaniini mukizi kulikira amigirizo ga Nahano, iri munasimbaha ikihango kyo mukanywana kuguma. Si abalaguza ne'mizimu, byohe, bitali mu deta amagambo gaage! Si amagambo gaabo, gali nga ndaago!

Amalibu

²¹ Abandu bagakizi jeba-jeba mu kihugo, bakoli jengiirwi, banakoli shalisiri. Kinatume bagakizi konolera amasu mwi'gulu ku buraakari, banakizi daaka umwami wabo, kiri na Rurema wabo yenyene. ²² Ngiisi ho bagakizi lola, bagalonga naaho ubuhanya, ne'kihulu, na'makuba mingi-mingi. Na ha nyuma, boonyene banalashwe mu kihulu kya namudidi.

Umwana abutwa hi'gulu liitu

²³ Yikyo kihulu kya namudidi, kitagagenderera. Yahoo keera, abandu ba mu kihugo kyoshi kya Zabulooni ne'kya Nafutaali, Nahano akabateeza ishoni. Haliko mu siku ízigayija, agaki bagingika. Ee! Yibyo bihugo bye'Galilaaya, biri bya'bandu be'gindi milala. Bilyokiiri ku njira íri mu genda iwa nyaaja Mediterane, halinde ukuhisa i kajabo ko'lwiji Yorodaani.*

9

¹ Abandu, kundu bâli kizi mamaata mu kihulu, haliko bakoli tundukiirwi no'mulengeerwe muhamu.

---

* **8:23** 8.23 Mataayo 4.15.

Kundu bâli tuuziri mu kihulu namudidi,
si buno bakolaga mu mulengeerwe!*

² E Rurema! Keera ukakuza ikihugo kiitu,
halinde abandu baawe bakola mu kusham-
baalira.

Bagweti bagakizi shambaala imbere lyawe,
nga bandu ábali mu shambaalira umwimbu,
na nga bandu ábagweti bagaagaba
iminyago.

³ Kundu bâli kizi bakoomeka ubuhiri mu mu-
gongo,
haliko keera ukabuvuna-vuna.

Ukavuna kiri ne'ngoni za'bandu baawe bâli kizi
himbulwa mwo.

Keera ukashubi bakiza,
nga kwo ukatee bakiza mu maboko
ga'Bamidyani.

⁴ Ibiraato bya'basirikaani, kiri ne'byambalwa
byabo íbiyijwiragi imiko,
keera bikakabulirwa mu muliro, byanasin-
gooka.

⁵ Umwana, keera akabutwa hi'gulu liitu.

Ee! Tukoli haabirwi umwana wo'butabana.
Uyo mwana agayimikwa, gira abe mutwali
wa'bandu baage.

Anakizi buuzibwa Muhanuuzi wa kahebuuza, na
Rurema wo'bushobozi,
na Daata we'myaka ne'myakuula, na Muluzi
wo'mutuula.

⁶ Ubutwali bwage bugayamaga ho imyaka
ne'myakuula!
No'mutuula gwage, gutâye here.

---

* **9:1** 9.1-2 Mataayo 4.15-16; Luka 1.79.

Ye gayimikwa ku kitumbi kya mwami Dahudi.
 Yubwo butwali, agabujingiriza, anabusikamye
 ku njira ikwaniini,
 ukulyokera ku yikyo kyanya, halinde imyaka
 ne'myakuula!

Birya byoshi, Nahano wo'bushobozi bwoshi,
 agabigira.

Mukuba, akuuziri abandu baage bweneene.†

Nahano ahana Abahisiraheeri

⁷ Nahano akatumira beene Yakobo indumwa
 yo'kubakengula.

⁸ Iyo ndumwa, Abahifurahimu booshi, kuguma
 na'Basamariya, banamenya kwo Rurema
 ye kagituma.

Kundu kwokwo, bakiri mu yikangaata, iri
 bananaaka kwokuno:

⁹ «Inzitiro izikayubakwa na'matafaari, kundu
 zikayibumbulikaga haashi,
 si tugaki ziyubakulula na'mabuye mabaaje!
 Na kundu bakatema inguliro ze'biti biniini
 bye'mizehituuni,
 si ahandu haazo, tugayubaka ne'biti bihamu
 bye'myerezi.»

¹⁰ Yabo Bahisiraheeri, kundu badetaga kwokwo,
 haliko Nahano agabaleetera ibihaliiza uku-
 lyoka mu bagoma ba Resini.

Keera akahidika yabo bagoma baabo.

¹¹ Abaharaamu bakalyoka uluhande lwe'sheere.
 Na'Bafirisiti, bakalyoka imuga.

Yabo booshi, bagayiji janganula Abahisiraheeri.

---

† 9:6 9.6 Luka 1.32-33.

Kundu kwokwo, ubute bwa Nahano butazi hooha.

Aki bangwiragi ukuboko kwage, mu kulooza ukuhana abandu baage.

12 Yabo bandu, kundu Nahano wo'bushobozi bwoshi akabahana, si batanamúgalukira.

13 Kwokwo, Nahano agasingula Abahisiraheeri itwe no'mukira. Ee! Lusiku luguma naaho, agaatema itavi lye'kigazi, kuguma na lye'kibingu.

14 Lirya itwe, bo bashaaja na'banalushaagwa. No'mukira, bo baleevi, kwo bagweti bagabeesha.

15 Yabo bimangizi baabo, bakabahushiisa ikirari. Kyo kitumiri keera bavujuuka.

16 Yabo booshi, bakoli bihuusiri, banakoli yifuuziri mu bitalaalwe, banakola mu deta íbitali nga byo.

Kyo kitumiragi Nahano ataki shambaliiri imisore yabo.

Kiri ne'fuuvi zaabo, na banamufwiri baabo, atakiri mu bakejeerera.‡

Kundu kwokwo, ubute bwage butazi hooha.

Aki bangwiri ukuboko kwage, mu kulooza ukuhana abandu baage.

17 Ikyanya abandu bagweti bagaagira amabi, gali mu ba nga muliro.

---

‡ 9:16 9.16 atakiri mu bakejeerera kandi iri: atakiri mu simiisibwa nabo.

Guli mu tee singoola imigenge, gunabuli yig-wima mu biti bihamu,
halinde ikyusi kinanunge bweneene mu kyanyaanya.

¹⁸ Kwokwo, Nahano wo'bushobozi bwoshi, akoli rakiiri,
anakola agajigiivya ikihugo.

Gulya muliro, agaguduulika mu bandu, gira basingooke ngana.

Ndaanaye mundu úgaagira mbu akejeerere mwene wabo.

¹⁹ Yabo bandu, kundu bali mu manyulana im-bande zooshi,
si baki shalisiri.

Ubuzinda, bagakizi lya kiri ne'nyama za'baana baabo.

²⁰ Manaasi agweti agateera Hifurahimu.

Hifurahimu naye, ali mu teera Manaasi.

Yabo bombi, banabuli teera Abayuda.

Kundu kwokwo, ubute bwa Nahano butazi hoocha.

Aki bangwiri ukuboko kwage, mu kulooza ukuhana abandu baage.

10

¹ Yayewe imwa'batwi be'maaja! Si bali mu kizi biika imaaja ízitakwaniini,
zinali za kulibuzania naaho.

² Bali mu kizi yima abakeni íbibakwaniini.

Yabo bandu, kundu bali be'mwani, si bakiri mu balyalyania.

Bali mu hanguula abandu kwo bakizi nyaga ibindu bya banamufwiri, ne'fuuvi.

³ Aahago! Ulusiku Nahano agaahana abandu,

kutagi kwo mwâye ki yibulanire?
 Ikyanya ibinyamahanga bigayiji mùteera
 kutagi kwo mwâye ki fuuke?
 Nyandagi ye mwâye tibitire, mbu amùtabaale?
 Ibindu biinyu, hayi ho mwâye gendi
 bibisha?
 4 Si mwâye gendi bunda mu mbohe,
 kandi iri muminikwe kuguma na ábali mu
 yitirwa mwi'zibo.
 Kundu kwokwo, ubute bwa Nahano bugaaba
 butazi hooaha.
 Agaaba aki bangwiri ukuboko kwage, mu
 kulooza ukuhana abandu baage.

Ikihugo kye'Hasuriya kigaahanwa

5 Nahano adetaga kwokuno:
 «Yayewe inwinyu, mwe batuulaga be'Hasuriya!
 Zeene, muki fumbiiti ubuhiri mu maboko
 giinyu.
 Kiziga! Yago mahiri galyagagi ga kuyerekana
 ubute bwani!*

6 Balya bandu be'Hasuriya, nie mu batuma,
 kwo bagendi teera abandu baani!
 Mukuba, balya bandu baani, keera bambindulira
 ingoto.
 Na bwo bakandakarira bweneene, ngahanguu-
 laga Abahasuriya kwo bagendi bateera,
 banabashahule ibindu.
 Bagabahinyata-hinyata, nga kwo bali mu hinyata
 ibidaka mu njira.
 7 Yabo Bahasuriya, kiziga batayiji kwo nie gweti
 ngabakoleesa!

---

* **10:5** 10.5-34 Hisaaya 14.24-27; Nahumu 1.1-3.19; Sefaniya 2.13-15.

Si inzaliro zaabo, ziri kundi-kundi!
 Boohe, baloziizi naaho kwo bagendi shereezania
 lwoshi,
 halinde bagwanwe keera baminika abandu
 mu mahanga mingi-mingi.

⁸ Mwami wa'Bahasuriya agweti agayihaya
 kwokuno:

“Si ibirongoozi bya'basirikaani baani,
 byoshi biri nga baami!

⁹ Akaaya ke'Kalino, keera n'gakashereeza,
 nga kwo n'gashereeza i Karikemishi.

Kiri na'kaaya ke'Hamaati, n'gakashereeza, nga
 ke'Haripaadi.

Na'ke'Samariya kwakundi, n'gakashereeza,
 nga ke'Damasiki.

¹⁰ Abandu ba yago maami gooshi, si bâli hiiti
 imigisi ya kahebuuza,
 ukuhima imigisi ye'Yerusaleemu, na
 ye'Samariya!

Kundu kwokwo, keera n'gabaminika booshi.

¹¹ Aahago! Ka itali yo haahe, kwo ngagendi hima
 i Yerusaleemu, kuguma ne'migisi yayo,
 nga kwo n'gahima Abasamariya, ne'migisi
 yabo?”»

¹² Mwami we'Hasuriya agweti agayikangaata,
 kinatume akola mu gira yaga mabi mingi.
 Kwokwo, ikyanya Nahano agaaba keera ayusa
 ukuhana umugazi Sayuni, yaho i Yerusaleemu,
 uyo mwami wa'Bahasuriya naye, lyo Nahano
 agamúhana.

¹³ Si mwami wa'Bahasuriya, agweti agayihaya
 kwokuno:

«Ngiisi byo ndi mu giraga, ndi mu bikoleesa ku misi yani nienyene.

Na ku bwitegeereze bwani, keera n'gahima ibihugo bingi.

Nanayifunda mu bihinda byabo, nanashahula mwa'kanyamwala ke'bindu.

Na bwo ndyagagi kikalage, nanagendi teera abaami baabo nga shuuli.

¹⁴ Biryamba bindu byabo, n'gabinyaga, nga kwo'mundu ali mu jalabula ibyananyuni mu ngisha.

Kiri ne'bihugo byabo, nanabikumbulula, nga kwo'mundu ali mu kumbulula amagi keera ágazirwa.

Ndaanaye úkabangula ukuboko kwage, kandi iri ayamuula akanwa, mbu ambage.»

Nahano adetaga kwokuno:

¹⁵ «Isheenyoye, ka yo ihimiri úli mu gibezeesa? Kandi iri umusumeeni, ka gwo guhimiri úli mu gukoleesa?

Si ingoni itali mu shagania ukuboko kwo'mundu úgibangwiri.

No'buhiri, si butangalengeza umundu úbufumbiiti!»

¹⁶ Aahago! Nahano wo'bushobozi bwoshi agatumira abasirikaani be'Hasuriya ikijja kyo'kubajaavya.

Kwokwo, ubukalage bwabo, bugamalira mu muliro.

¹⁷ Rurema, ulya Mulengeerwe gwa'Bahisiraheeri, agaaba nga muliro.

Ulya Mutaluule wabo agakoleesa umuliro
mu kushereeza Abahasuriya.
Guli mu boyola imigenge ne'mihanda-njovu ku
lusiku luguma.

18 Gunaboyole no'lubako, kiri ne'ndalo zo'kuyera
bwija.

Yibyo byoshi, Nahano agabishereeza,
nga mulwazi úwaharurwa ne'kiija.

19 Ibiti bihamu bya mu lubako, bigasigala
bigerwa naaho.

Kiri no'mwana wa'kalenge, angashobola
ukubiharuura.

Abahisiraheeri batumburukwa

20 Ku yikyo kyanya, hagasigala Abahisiraheeri
bagerwa naaho.

Yabo, batagaki yegamira abandu be'Hasuriya,
banali bo bakabahima.

Si leero umulangaaliro gwabo, bagagu-
biika imwa Nahano, Umutaluule
wa'Bahisiraheeri.

21 Ee! Bagagalukira Rurema wo'Bushobozi.

22 Abahisiraheeri, kundu bangaluguuka nga
mushenyu kwi'buga,
halikago, ikikembere naaho kyo kyâye
galuke!

Rurema keera ashungika kwo agashereeza
abandu baage,

kugaanaba ku njira íkwaniini.†

23 Ee! Nahano wo'bushobozi bwoshi,
agabaminika,
nga kwo keera akagwanwa abamenyeesa.

---

† 10:22 10.22 Barumi 9.27.

Nahano agashereeza ikihugo kye'Hasuriya

²⁴ Nahano wo'bushobozi bwoshi, adetaga kwokuno:

«E bandu baani, mwe mutuuziri i Sayuni! Mutayobohe Abahasuriya.

Ee! Mutabayobohage, kundu bâli kizi mùshulika ingoni,

banakizi mùbangulira amahiri, nga kwa'Bamiisiri nabo bâli kizi gira kare.

²⁵ Mukuba, buzira kutindirira, ndagaki mùrakarira.

Haaho, lyo ngaleeza ubute bwani mu Bahasuriya, halinde mbaminike.»

²⁶ Nahano wo'bushobozi bwoshi agakubula Abahasuriya ne'ngoni yage.

Agabaminika, nga kwo akaminika Abamidyani kwi'buye lye'Horebu.

Ee! Anagolole ingoni yage ku nyaaja, nga kwo akagirira Abamiisiri.

²⁷ Kundu Abahasuriya bagweti bagamùlibuza, haliko yago malibu gagaki mala.

Kundu bakamùbetuza imiteekerwa mizito, igalyosibwa.

Abasirikaani be'Hasuriya bagalyoka i Rimooni,

²⁸ banazamuuke halinde mu kaaya ke'Hayati.

Banalenge iyo munda i Migorooni,

banasingule imiteekerwa yabo mu kaaya ke'Mikimasi.

²⁹ Yabo basirikaani bagataluka ikyambu, babuli deta:

«Tugendi shumbika i Geba.»

Haaho, abandu be'Rama bagajuguma ne'kyoba.
 Abatuulaga be'Gibeya, imwabo Sahuli,
 bagatibita.

30 Mwe batuulaga be'Galiimu! Mubandage
 akashiba.

Mwe batuulaga be'Lahisha, muyame
 miteziri amatwiri.

Yayewe imwinyu, mwe batuulaga
 be'Hanatooti!

31 Abatuulaga be'Madimena, booshi bagweti
 bagapuuma.

Na'batuulaga be'Gebimu bakiri mu bishama.

32 Zeene buno, abagoma bagashumbika iyo
 munda i Noobu.

Bagweti bagashagania ukuboko ku mugazi
 Sayuni,

yaho i Yerusaleemu.

33 Kundu kwokwo, abakulu baabo,
 Rurema Nahamwitu wo'bushobozi bwoshi,
 agabanyanyaga haashi.

Kundu bangabiiri bali bagangambale,
 bagaakubwa haashi, nga kiti kihamu.

34 Rurema wo'bushobozi bwoshi, ye gabakuba
 haashi,

nga kwo'mundu ali mu kizi kuba imyerezi
 ye'Lebanooni ne'sheenyo.

11

Ubwami bwo'mutuula

1 Mu naludakwe we'kiti, mwo muli mu lyoka
 ishibwe.

Kwo na kwokwo, na mwi'kondo lya Yese, mwo mugalyoka umwami muhyahya.*

² Uyo mwami, umutima gwa Nahano gugakizi beera mu kati kaage,

halinde anabe no'bwitegereze, no'bwenge,
anashobole ukuhanuulana, anabe mwo'bushobozi.

Agaamenya Nahano, anakizi músimbaha.

³ Uyo mwami, agasiima ukukizi simbaha Nahano.

Ataganakizi twa ulubaaja ku byo ali mu bona naaho,
kandi iri ku byo ali mu yuvwa.

⁴ Haliko yehe, ikyanya agakizi twa ulubaaja lwa'bakeni, no'lwa ábatindimaziibwi, kugakizi ba ku njira íkwaniini.

Ikyanya agakyula, abandu babi bagaahanwa, na banangora-mabi banaminikwe.†

⁵ Ikyanya agakulikira ukuli, no'kugira íbikwaniini,
lyo agalonga imisi, nga úkenyiiri umukaba.‡

⁶ Imirunga ikolaga igakizi tuula kuguma ne'bibuzi.

Kiri ne'ngwi, inakizi bwatala, inaluhuukire kuguma ne'byanahene.

Ingaavu ne'ndare, bigashangiira.

No'mwana wa'kalenge agakizi birongoora.§

⁷ Ingaavu ne'dubu bikola bigaliisa mu mutuula.

Abaana baabo banaluhuukire kuguma.

Indare ikola igakizi lya ibyasi nga ngaavu.

* **11:1** 11.1 Bwigule 5.5; 22.16. † **11:4** 11.4 2 Batesaloniki 2.8.

‡ **11:5** 11.5 Bahefeso 6.14. § **11:6** 11.6-9 Hisaaya 65.25.

8 Umwana wa'kalenge agashaatira hoofi
no'muhobo gwo'mujoka,
kundu guli gwa manjoka-njoka.

Uyo mwana agagufunda mwo'kuboko, ata-
ganakomeresibwa.

9 Mu mugazi gwani mweru, batagaki komeresana,
kandi iri kushereezania.

Nga kwe'nyaaaja iyijwiri mwa'miiji,
kwo na kwokwo, ne'kihugo kyoshi kigayijula
mwa'bandu ábakoli yiji Nahano.*

Imbohe zahanguulwa kwo zigaluke

10 Ku yikyo kyanya, umwami muhyahya
wa mu mbaga ya Yese agayimuka, ali
ngi'rembera mu bandu ba'mahanga. Yabo
booshi, bagamúkumanira. Na ngiisi ho agaaba
atuuziri, hagalangashana bweneene.†

11 Ku yikyo kyanya, Nahano agashubi golola
ukuboko kwage, anagalule abandu baage ábaki
sigiiri imbohe mu kihugo kye'Hasuriya, na
mu kye'Miisiri, na mu kye'Paturu, na mu
kye'Hendyopiya, na mu kye'Helamu, na mu
kye'Shinaari, na mu kye'Hamaati, kiri na mu
tulira.

12 Lirya irembera, Rurema agalishonia.

Ligakizi menyeesa Abahisiraheeri
na'Bayuda booshi ábakoli tuuziri mu
mahanga,

kwo kundu bakashaabulwa mu mbande zooshi
ze'kihugo,
haliko agaki bakuumania.

* 11:9 11.9 Habakuki 2.14. † 11:10 11.10 Barumi 15.12.

- 13 Yabo Bahifurahimu na'Bayuda, batâye ki yu-
vwiranwe uluugi,
batanâye ki teerane.
- 14 Yabo bandu ba Rurema, bagayibiikaga
kuguma, banagende uluhande lwe'muga,
gira bagendi teera Abafirisiti.
Banagende na mu batuuuziri isheere, gira bagendi
bashahula ibindu.
Bakola bagakizi twala Abahedoomu,
na'Bamohabu, na'Bahamooni.
- 15 Nahano agakamya Inyaaaja Ndukula, halinde
hanaboneke injira ikamiri.
Kwokwo, agagolola ukuboko kwage, na mu
kutuma imbuusi ngayu ku lwiji Hefuraati.
Yulwo lwiji, akola agalubunduula mwe'nyiji
zirinda,
halinde abandu baage banajabuke
âhayumiri.
- 16 Yabo bandu baage âbasigiiri, bagalonga injira
yo'kulyoka mu kihugo kye'Hasuriya,
nga kwokulya Abahisiraheeri ba keera baka-
lyoka mu kye'Miisiri.

12

Ulwimbo lwo'kuhuuza Rurema

- 1 Ku kyanya ikigayija, mugayimba, ti: «E Na-
hano, ngweti ngakuyivuga.
Ee! Kundu wâli koli ndakariiri,
haliko, ubute bwawe keera bwamala, un-
akola mu mboleeza.
- 2 «Lolagi ngiisi kwo Rurema akayiji ngiza!

Ye mu mbimira,* ye nali mu mbiika
mwo'bushobozi.

Kwokwo, ndagaki yoboha,
si ngakizi múbiika kwo'mulangaaliro, iri
ninamúyimbira.»

³ Ikyanya mugakizibwa, Iyo mugashambaala
bweneene,
nga ku kyanya muli mu vwoma amagoloovi
mu shyoko.

⁴ Ku yikyo kyanya, mugaadeta:
«Mutange kongwa imwa Nahano! Mukizi
múyivuga.
Mubwire abandu be'mahanga gooshi ngiisi
kwo akagira,
na ngiisi kwo ali mukulu bweneene.

⁵ Mukizi yimbira Nahano inyimbo zo'bwivuge!
Mukuba, keera akakola amagambo
ga'kahebua.
Aaho! Ngiisi kwo akagira, mugendi kumeny-
eesa mu bandu booshi ba mu kihugo.

⁶ Mwe batuulaga be'Sayuni! Mubandire Nahano
akabuuli, awi yiyi yiyi!
Ee! Ali Mutaluule wa'Bahisiraheeri.
Anatuuziri mu kati kiinyu, ku njira ya kahe-
buuza!»

13

Rurema agaahana i Babeeri

---

* 12:2 12.2 Kulyoka 15.2; Zaburi 118.14.

¹ Ulya muleevi Hisaaya mugala Hamoozi, Rurema akamúyereka yaga mabone hi'gulu lye'kihugo kye'Babeeri.*

² Mushingage irembera ku mugazi úguyanusiri!

Mukoozeze abasirikaani, gira bagendi teera akaaya ke'Babeeri.

Mukuba, yabo Bababeeri, kundu abatwali baabo baki gweti bagayikangaata, haliko, abagoma bagayifunda mu kaaya kaabo.

³ Yabo basirikaani, nie Nahano nie bahamagiiri, keera nanabataluula, gira bagendi teera Abababeeri.

Bwo ngoli rakiiri, keera nabatuma, kwo bagendi bahana.

Banakoli shambaliiri ukugendi gira ngiisi byo nabatuma.

⁴ Yuvwagwi ngiisi kwe'kigugu kya'bandu kigweti kigagirigimba ku migazi!

Nahano wo'bushobozi bwoshi, ye gweti úgabakumania mu maami mingi, gira balongage ukuteera i Babeeri.

⁵ Yabo basirikaani bakola mu yija ukulyoka ku mbeka ze'kihugo.

Na bwo Nahano akoli rakiiri bweneene, agabakoleesa,

babe bilwaniiso byage byo'kushereeza iki-hugo kyoshi kye'Babeeri.

⁶ E bandu be'Babeeri, mukizi banda akaluulu.

* **13:1** 13.1 Hisaaya 47.1-15; Yeremiya 50.1-51.64.

Ulusiku lwo Nahano agayiji mùtwira
kwe'maaja, lukoli yegeriiri.
Ee! Rurema wo'bushobozi bwoshi, akola
agamùshereeza.†

7 Ku yikyo kyanya, abandu booshi bagayoboha,
banatwike indege,
halinde imitima yabo inajajuke.

8 Yabo booshi bakola mu shenguka,
iri banababala.

Bakola mu lyanirwa,

nga mukazi úkola mu liibwa no'mukero.

Bakola mu lolana-lolana kwo mu kati ke'kyoba.

Na bwo bakoli humiirwi, amalanga gaabo
gakola mu yaga-yaga nga muliro.

9 Lolagi! Ulusiku lwo Nahano agaata
kwe'maaja lukoli yegeriiri.

Lulya lusiku, lwo agayerekana kwo'buraakari
bwage,

halinde abandu banahuumirwe.

Yikyo kihugo kyoshi, agakishereeza, kinahin-
duke mushaka.

Agaminika abanabyaha booshi ábakituuziri
mwo.

10 Indonde íziri kwi'gulu, zigayidika mwe'kihulu.

Kiri ni'zuuba, ikyanya ligaboneka, nalyo lig-
ayami yidika mwe'kihulu,

kuguma no'mwezi.‡

11 Nahano adetaga kwokuno:

«Bwa'bandu ba mu kihugo bakoli bihuusiri,
ngolaga ngabahana.

---

† **13:6** 13.6 Yuheeri 1.15. ‡ **13:10** 13.10 Hisaaya 34.4;
Hezekyeri 32.7; Mataayo 24.49; Mariko 13.24-25; Luka 21.25;
Bwigule 6.12-13.

Ee! Ngahaniiriza banangora-mabi booshi.
Kundu balyagagi no'bwikangaate, si ngabumala
lwoshi.

Na kundu bakiri mu tindimazania ku kanyaaro,
haliko nabo, ngabatindimaza, gira batakizi
ki yikangaata.

¹² Balya bandu, ngabaniihya kwo,
babulike nga nooro muguuhya.

Ee! Bagabulikaga nga nooro ye'Hofiri.

¹³ «Nie Nahano wo'bushobozi bwoshi, bwo ngoli
rakiiri, ngashagania igulu.

Kiri ne'kihugo, ngakijuguuvya, kishaagage
ku ndaliro zaakyo.

¹⁴ Abandu booshi be'Babeeri, bagakizi tibita
bwalaafwe.

Bagatibita nga kasa, ku kyanya bakola mu kahi-
iva.

Ukutibita kwabo, kunabe nga kwe'bibuzi
bizira mungere.

Ngiisi mundu agaagira mbu atibitire mu beene
wabo, ba mu kihugo kyabo.

¹⁵ Ngiisi yeshi úgagwatwa, agayami yitwa.

Ee! Bagayomekwa ingooti.

¹⁶ Abaana bo'tulenge, ababusi baabo bagayibon-
era

ngiisi kwo bagayitwa, mu kunyanyagwa
haashi.

Inyumba zaabo zigashahulwa mwe'bindu.

Na bakaabo banakizi bimbiirwa.

¹⁷ «Lolagi! Ngashimya Abameedi kwo bagendi
teera Abababeeri.

Yabo Bameedi, batangahooaha, mbu ba-haabwe iharija kandi iri inooro.

18 Si abasirikaani baabo bagakoleesa imyambi mu kuyiji yita imisore.

Batanakizi kejeerera utulenge, kandi iri abaana.»

19 Mu maami gooshi, ikihugo kye'Babeeri kyo kilimbisiibwi bweneene.

Abandu baamwo, bayiyuvwiti hi'gulu lyakyo bweneene.

Kundu kwokwo, Rurema agabaminika,

nga kwo âli mali minika i Soodoma ne'Gomora.§

20 Kalya kaaya ke'Babeeri, katâye ki tuulwe mwo.

Si kagasigala mushaka, halinde imyaka ne'myakuula.

Ndaaye Muharaabu úwâye ki shinge mwi'heema lyage,

ndaanaye mungere úwâye ki gishe mwo.

21 Inyamiishwa naaho, zo zigatuula mwo.

Inyumba zaabo zigaashaka, zinayifunde mwe'mirunga.

Banafufulu nabo, banayubake mwe'ngisha.

No'tusa tugakizi guruka mwo.*

22 Indama-kumulinga zigakizi yanira mu nyaala zaamwo.

Na kundu inyumba zishubi limbiri bweneene,

haliko, imirunga igakizi zimokera-mokera mwo.

Akaaya ke'Babeeri kakolaga kagaahera lwoshi-lwoshi!

---

§ 13:19 13.19 Ndondeko 19.24. * 13:21 13.21 Hisaaya 34.14; Sefaniya 2.14; Bwigule 18.2.

Isiku ízikasigiriiri, zikola nga ndaakizo.

14

Ukuhunguuka i Babeeri

¹ Nahano agaki shubi kejeerera Abahisiraheeri, beene Yakobo. Ee! Agashubi bayereka kwo ye batooziri, babe bandu baage. Anashubi bagalulira mu kihugo kyabo. Ibinyamahanga nabyo, binayiji bayibiika kwo, halinde booshi banabe bakola bo'mulala muguma naaho. ² Yabo Bahisiraheeri, ibinyamahanga byonyene bigakizi bagalula, binabatwale imwabo. Kundu byo byâli kizi vindagaza Abahisiraheeri, haliko leero, Abahisiraheeri bo bagabitwala imbohe mu kihugo kya Nahano, binahinduke baja baabo, na'baja-kazi baabo, halinde banakizi bikoleesa.

Mwami we'Babeeri afwa

³ E Bahisiraheeri, si mukoli ba baja. Munakola mu libuzibwa ngana-ngana, mu kukoleesibwa ku kahaati. Kundu kwokwo, Nahano agaki mûholeeza, anamûluhuule. ⁴ Ku yulwo lusiku, mugahonyoleza mwami we'Babeeri kwokuno:

«Honyo! Uyo mwami we'Babeeri, kundu âli kizi tushundeeza,
si leero ubulangi bwage bwamala!

⁵ Balya banangora-mabi, Nahano keera avunavuna ingoni zaabo,

batanaki hiiti ubushobozi bwo'kutukoleesa.

⁶ Ulya mwami we'Babeeri âli kizi kubula abandu ingoni.

Âli kizi bakomeeresa ku buraakari bweneene.

⁷ Halikago buno, ibihugo byoshi bikoli tuziizi.

Kyo kitumiri abandu bakola mu shubi
yimba.

8 Kiri ne'biti bye'shindano, na bye'myerezi
bye'Lebanooni,
nabyo bikoli shambiiri.

Ulya mwami, birya biti bikola mu múhonyoleza
kwokuno:

“Honyo! Si mwami keera akanyanyagwa
haashi!

Buno, ndaakiye úgashubi tukuba!”

9 «E mwami, i nakwere ikoli shambiiri.

Ee ma! Ikyanya ugamanukira yo, igakuyaki-
ira ngana!

Iyo munda i nakwere, keera yakuvyulira imiz-
imu,

na booshi ábashuba bakulu be'kihugo.

Igweti igayimusa abaami ba'mahanga gooshi,
bayimangire ku bitumbi byabo bye'kyami,
gira bakulamuse.

10 Yabo booshi, bagakizi kuhonyoleza, ti:

“Honyo! Buno naawe ukola mwo'bukaholwe
kuguma na nyiitu!

Si leero ukoli tushushiri!”

11 Kundu ubwa mbere bâli kizi kugingika mu
bulangashane,

haliko yubwo bulangashane bwawe, keera
bwamanulirwa i nakwere.

Ibinubi byo bâli kizi kulakiza,

kwokwo, nabyo mugamanukanwa yo.

Honyo! Ibitwera, kyo kikolaga kyajo kyawe!

Imivuuzi, kyo kikola kibwikwa kyawe!

12 E mwami we'Babeeri, si we ndonde íshuba mu
yaka bweneene ku lukula!

We kanashereeza ibinyamahanga byoshi.*
Aaho! Kutagi kwo naawe ukatibulirwa hano
haashi?

13 Si we wâli kizi yihaya kwokuno:

“Nganunga, halinde mbikage mwi'gulu,
na mbiike ikitumbi kyani hi'gulu lye'ndonde
za Rurema.

Nganenama ngiisi he'bindi íbiri mu yikumbwa
biri mu kumana, kwi'rango lyo'mugazi,
úguli hala imbembe.†

14 Nganungeera hi'gulu lye'kibungu,

halinde mbe nga Rurema yenyene, úli
hi'gulu lya byoshi.”

15 Si buno keera ukayami manulwa halinde i
nakwere.

Ee! Ukayami tibulirwa ho abafwiri bakoli
tuuziri.

16 Ikyanya abandu bagakubonaga, bagakuhenek-
era,

banayibuuze: “E balya, lolagi uno! Ka yolya
úwâli kizi jugumya ikihugo?

Ka ye wanâli kizi yobohya amaami gaakyo
gooshi?

17 Ka atanali ye kahindula ikihugo, kibe
ngi'shamba?

Si ye wâli kizi hongola utwaya twamwo,

atanahanguula imbohe kwo zigalukire
imwabo!”

18 «Abaami ba mu kihugo, bali mu kizi ziikwa
mu kati ko'lushaagwa,
ngiisi muguma mu shinda yage.

---

* 14:12 14.12 Bwigule 8.10; 9.1. † 14:13 14.13 Mataayo 11.23;
Luka 10.15.

19 Si wehe, ikirunda kyawe kikashaazibwa mwi'heero.

Ukolaga nga kaanafu, ka'bandu bataki lozi-izi.

Si buno, ukolaga ugamanukira i nakwere!

Ukola nga kirunda kya'bandu balibata-libata kwo,

unakoli luuzirwi kwe'bindi birunda.

Byoshi kuguma, binayami lashwa mu kishimo hi'gulu lyawe.

20 Si keera ukashereeza ikihugo kyawe, wanaminika abandu baawe!

Ku yukwo, utagaki ziikwa mu kati ko'lushaagwa.

Aahabi! Nangora-mabi mwene uyo,

kiri na'baana baage bāye yibagirwe lwoshi-lwoshi.

21 «Muyibiikage ibiringiini, muminike abaana baage.

Ee! Bayitwe hi'gulu lye'byaha bya yishe.

Hatagire ábagashubi vyula itwe, mbu bashubi twala ikihugo,

kandi iri bayijuza mwo'twaya twabo.»

Rurema agashereeza i Babeeri

22 Nahano wo'bushobozi bwoshi, adetaga kwokuno: «Yako kaaya ke'Babeeri, nienyene ngakateera, ninakashereeze lwoshi-lwoshi! Abatuulaga baamwo ábasigiiri, ngabashereeza, kuguma na'baana baabo, na beene wabo booshi.

23 Ngahindula akaaya ke'Babeeri, lube lujaga, kanahande mwo banafufulu. Kalya kaaya, ngakahyagiza lwoshi no'muhyagizo, halinde

kanashereezibwe lwoshi-lwoshi.» Kwokwo, kwo Nahano wo'bushobozi bwoshi adesiri.

Nahano agaahana Abahasuriya

²⁴ Nahano wo'bushobozi bwoshi, abiika indahiro kwokuno:

«Ngiisi byo n'gashungika, kwokwo kwo bi-ganakoleka!

Ee! Ngiisi kwo n'gatwa uluhango, kwo bigaanaba.‡

²⁵ Ikyanya Abahasuriya bagaaba bakola mu kihugo kyani,

lyo ngaamala imisi yabo.

Ngakizi bahinyata-hinyata ku mugazi gwani.

Kundu bâli hesiizi abandu baani umuteekerwa muzito,

haliko buno, ngagulyosa.

²⁶ Yiby byoshi, kwokwo kwo ngoli bishungisiri, hi'gulu lya'mahanga gooshi.

Mukuba, ngoli loziizi ukuhana abandu baago booshi.

²⁷ Niehe, ndi Nahano wo'bushobozi bwoshi!

Aaho! Ikyanya ngweti ngashungika igambo, nyandi úwangaki lihongola?

Ne'kyanya ndi mu ba ndoziizi ukubahana, nyandi úwangaki mbagana kwo?»

Rurema agashereza Abafirisiti

²⁸ Ku mwaka gwo mwami Ahaazi akafwa kwo, Rurema akatumira Abafirisiti indumwa kwokuno:§

---

‡ **14:24** 14.24 Hisaaya 10.5-34; Nahumu 1.1-3.19; Sefaniya 2.13-15. § **14:28** 14.28 2 Baami 16.20; 2 Kutondobola 28.17.

29 Mwe Bafirisiti mweshi, mwami we'Hasuriya
âli kizi mùkubula ingoni.

Uyo mwami, kundu keera akashaajaga, haliko
mutashambaale.

Si umwana wage agabihuukaga ukuhima
yishe.

Ee! Mu mutumba gwe'kihoma,
mwo mugavyuka ikindi kikayu.

Yikyo kindi, kinabe na'manjoka-njoka, kinakizi
mùkoma.*

30 Abakeni, kundu bakekeriiri bweneene, bagaki
yiguta.

Na kundu balyagagi banakahuku, si bagaki
ramba mu kati ko'butoge.

Halikago mwehe, mwe Bafirisiti, abandu biinyu
âbagasigala,

ngabayitiisa umwena.

Ee! Ngiisi úgasigala mu kati kiinyu, ngamúyita
ngana.

31 E Bafirisiti mweshi, mukizi shenguka ngana.

E miryango ya'kaaya kaabo! Mukizi banda
akashiba.

Leero, uluhande lwe'mbembe, lugalyoka
abasirikaani, baziiziri nga kibungu
kyo'lukungu.

Ngiisi muguma wabo, akola ibiringiini
kwi'zibo.

32 Aaho! Yizo ndumwa ízilyosiri mu Bafirisiti,
kutagi kwo tugabashuvya?

Tubabwirage kwokuno: «Akaaya ke'Sayuni, Na-
hano yenyene keera akakasikamya.

---

* **14:29** 14.29 Yeremiya 47.1-7; Hezekyeri 25.15-17; Yuheeri 4.4-8; Hamoosi 1.6-8; Sefaniya 2.4-7; Zakariya 9.5-7.

Abandu baage bakeni, bagakizi katibitira mwo,
halinde balongage ukulangwa bwija.»

15

Rurema agashereeza i Mohabu

¹ Ino ndumwa ya Rurema, iri hi'gulu lye'kihugo
kye'Mohabu.

Akaaya ke'Hari na'ke'Kiiri, twombi tukashaab-
ulwa,
twanayami shereezibwa mu bushigi
buguma naaho.

² Abamohabu booshi, ikyanya bakabona
ibikakoleka ku bandu be'Nebo
na'be'Medeba,
banayami banda akashiba, ti yoho wee!
Abandu be'Dibooni, bagenda mu nyumba
ye'mizimu yabo,
gira bagendi lirira mwo.

Yabo booshi keera bakunguulwa imishaku, kiri
ne'nyanwa.

³ Yabo bandu bakola mu genda mu njira bayam-
biiti amasuuzu,
mu kuyerekana umwizingeerwe.

Mu ngiisi nyumba, kiri na mu lubuga lwa'kaaya,
Abamohabu bakola mu nduulu.

⁴ Abandu be'Heshibooni, na'be'Hereyale, nabo
bakola mu bululuka.
Amazu gaabo gakola mu yuvwikana hala,
halinde mu kaaya ke'Yahasa.

Balya Bamohabu, kiri na'basirikaani baabo,
bakoli shengusiri,
banakola mu banda akashiba!

⁵ Yabo Bamohabu, umutima gwani gukoli jengi-
irwi hi'gulu lyabo.

Keera batibita halinde i Sowari, kiri
ne'Hegulaati-Sherishiya.

Banakola mu zamuukira i Luhiti, iri ba-
nalira.

Bwo keera bakashereezibwa,
bakola mu genda i Horonayimu bali mu lira.

⁶ Kiri na'miiji ge'Nimurimu gakoli kamiri.

Bwe'mbuto mbishi zahangaluka, ikishuka
kikoli yumagusiri.

Ndaakizo mbuto ízikiri mu mera.

⁷ Ibindu íbikoli sigiiri, abandu bakola mu bikuu-
mania,

banabiseehere ku kyambu kye'Myerebi.

⁸ Yaho hooshi mu kihugo kye'Mohabu, abandu
bakola mu liruuka.

Yukwo kulira kwabo, kukoli hisiri halinde i
Hegulayimu, kiri ne'Beeri-Herimu.

⁹ Ulwiji lwe'Dibooni, lukoli yijwiri mwo'muko.

Kundu kwokwo, Rurema agaki yushuulaga
mwe'kindi kihano.

Abamohabu ábasigiiri, bakola bagerwa naaho.

Kundu bakatee kira, haliko Rurema agaki batu-
mira indare,
zibayilale mwo, zinabayite.

16

*Ikihugo kye'Mohabu kyatabaaza i
Yerusaleemu*

¹ Mwami we'Yerusaleemu, mumútwalirage imi-
rambu ye'bibuzi.

Bilenge mwi'shamba lye'Seela, halinde bi-hike ku mugazi Sayuni.

² Abakazi be'Mohabu bakolaga nga tunyuni útukayimulwa mu ngisha zaatwo.

Banakoli loziizi ukujabuka ulwiji Harinooni, gira bashaage mu kihugo kyabo.

³ Yabo Bamohabu bakola mu bwira Abayuda kwokuno:

«Mututabaale, maashi! Mutubwirage ngiisi kwo tugaagira.

Mutulange na'bagoma biitu,

nga kwe'kimbehwa kiri mu tulanga kwi'daruule li'zuuba.

Mutubishage, mutanatuleke mu maboko ga'bagoma.

⁴ Twe Bamohabu, keera twayimulwa mu kihugo kiitu.

Aahago! Mutuhanguule tuyiji tuula mu kihugo kiinyu.

Utubishage na banangora-mabi.»

Twe Bamohabu, kundu bâli kizi tunyaga, haliko yubwo bunyazi bugaki mala.

Ngiisi ábakiri mu tuvindagaza,

bâye himwe, banahere mu kihugo.

⁵ Haahago, lyo'mwami wa mwi'kondo lya mwami Dahudi agayija.

Ubutwali bwage bugasikama,

mukuba agakizi rongoora abandu bwija, na mu kati ko'bwemeera.

Agakizi twa imaaja ku kuli,

iri anakulikiriza íbikwaniini.

- 6 Keera tukayuvwa kwa'Bamohabu bali mu yikangaata,
na kwo bali banabihayo, banali mu gayirizania.
Kundu kwokwo, yubwo bwikangaate, bulyagagi bwa busha.
- 7 Buno balya Bamohabu, bakola mu lirira ikihugo kyabo.
Booshi bakola mu gongeera,
iri banayidula imikate ikagirwa mu mizabibu i Kiiri-Hareseeti.
- 8 Indalo ze'Heshibooni, na ze'Shibima keera zashweshwetera,
zitanakiri mu yeza imizabibu.
Iyo mizabibu, si abatwali be'binyamahanga keera bakagishereeza!
Ubwa mbere, yâli kizi landira kiri ne'Yazeeri,
na mwi'shamba hooshi, halinde inahike ku nyaaja.
- 9 Na bwe'yo mizabibu ye'Shibima isherebiiri,
yabo bandu be'Yazeeri, tukola mu lirira kuguma.
Tunakola mu lirira kuguma na'bandu be'Heshibooni na'be'Hereyale.
Si batâye ki yimbule ibitumbwe,
batanâye ki bande akabuuli ku bushambaale!
- 10 Batagaki shambaala ku kisegengo.
Mu yizo ndalo ze'mizabibu, ndaakibwo bushambaale, kandi iri malega,
kandi iri kuyimba, kandi iri kubanda akabuuli.
Ndaanaye úkiri mu kanda ha kikandiro.

Batanakiri mu banda utubuuli, mukuba
Rurema keera akabahulisa.

11 Umutima gwani gukola mu lirira ikihugo
kye'Mohabu.

Ngolaga nga kinubi ikiri mu laka ku kigan-
daaro.

Ee! Umutima gwani gukola mu lirira akaaya
ke'Kiiri-Heresi.

12 Abamohabu bagagendi lola imbeero zaabo
kwi'rembo,
banagire mbu bagendi tabaaza imizimu
yabo, shoobe!

Na kundu bagagenda mu mbeero zaayo,
si ndaaye úgaahasha ukubakiza.

13 Yago gooshi, Nahano âli mali gwanwa
agaadeta hi'gulu lye'Mohabu. 14 Haliko buno,
adetaga kwokuno: «Ha nyuma lye'myaka
ishatu, balya Bamohabu bagasigala bandu
bagerwa naaho, banabe tufwa-busha. Ngi-
isi byo bâli kizi yikangaata kwo, bikola bi-
gashombwa bweneene! (Iyo myaka ishatu igaku-
likirana ne'ndagaano yo sheebuja âli mu kizi gira
no'mukozi.)»

17

Indumwa hi'gulu lye'Damasiki ne'Hisiraheeri

1 Ino ndumwa ya Rurema, iri hi'gulu lya'kaaya
ke'Damasiki.

Lolagi! Akaaya ke'Damasiki kâye sibe,
kanasigale biguuka naaho.*

* 17:1 17.1 Yeremiya 49.23-27; Hamoosi 1.3-5; Zakariya 9.1.

² Kiri no'twaya twa mu mbande ze'Haroweri tugaashaka.

Ha nyuma, ibibuzi binakizi ragirira mu njira zaatwo.

Ndaanaye mundu úwâye bikakaze.

³ Ee! Iyo munda i Damasiki, ubutwali bukolaga bugaamala.

Utwaya twa'Bahifurahimu, kundu twâli zitiirwi, halikago, natwo tugashereezibwa ngana.

Kiri na mu Baharaamu, ngiisi ábagasigala, багааба тufwa-busha, nga'Bahisiraheeri.

Kwokwo, kwo Nahano wo'bushobozi bwoshi adesiri.

⁴ Ku yikyo kyanya, ubugale bwa'Bahisiraheeri bugaaba bukoli maziri.

Na kundu bashuba mu genda bajeziri, halikago, leero bakola mu genda, jabati-jabati!

⁵ Yabo Bahisiraheeri bagajandwa ngana, nga kwe'ndalo mu ndekeera ye'Refahimu, iri mu jandwa inyuma li'yimbula.

⁶ Ábagasigala багааба бagerwa nga muhum-buuka gwe'bitumbwe bye'mizehituuni.

Kwi'tavi lye'lugulu, kugasigala ibitumbwe bibiri, kandi iri bishatu.

Na ku matavi ágajojesiri, kugasigala naaho ibitumbwe bina, kandi iri bitaanu.

Kwokwo, kwo Nahano Rurema wa'Bahisiraheeri adesiri.

⁷ Ku yulwo lusiku, Abahisiraheeri bagashubi lola ku Mulemi wabo. Ee! Amasu gaabo gagakizi lola, ku'lya Mutaluule wabo. ⁸ Batagaki shubi

lola ku tutanda two bakayigirira bongwa ku maboko gaabo. Batâye ki langaalire inguliro zo'muzimu Hasheera, kandi iri akatanda ko bakaguyubakira.

⁹ Ku lwolwo lusiku, kundu utwaya twa'Bahisiraheeri twâli tuzitire, si tugasigala mushaka. Tugaaba biguuka, nga kwa'Bahivi na'Bahamoori bakasiga utwaya twabo yaho keera, ikyanya Abahisiraheeri bâli bayimwiri.

¹⁰ E Bahisiraheeri, keera mukahinduliraga Rurema ingoto,
anali ye gweti úgamùkiza.

Mutaki kengiiri kwo Rurema yi'buye lyo mwâli bishamiri mwo.

Si muli mu gendi leeta imbuto nyiija mu binyamahanga,
munayiji zibyala.

¹¹ Yizo mbuto, muli mu zibyala lusiku luguma, zinayami mera. Na úbugaakya, zinaleete akaaso.

Halikago, ikyanya muli mu gira mbu muyimbule, ehee! Zinayami nyerera.

Mukuba, yizo mbuto zooshi, ubulwazi buli mu yami ziyita.

¹² Yuvwagwi! Nayuvwa umulundumo gwe'binyamahanga bingi!

Bagweti bagalunduma nga nyaaja,

ku kyanya iri mu ba ne'midunda mikayu.

¹³ Yibyò binyamahanga, kundu bigweti bigalunduma kwokwo,

haliko, Rurema agaki bikanukira, halinde binatibitire hala.

Ee! Bagayimulwa duba, nga biguhulu íbiri mu yehuulwa ne'mbuusi ku mugazi, kandi iri nga lukungu úluli mu tumuulwa no'mubangami.

¹⁴ Kabigingwe, Abahisiraheeri bagakizi yoboha bweneene.
Haliko, ikyanya butazi tejuukana, banagwane abagoma bakoli fwiri.
Kundu abagoma bagayiji tuteera,
ndaabyo багаagira!

18

Rurema agashereeza ikihugo kye'Hendyopiya

¹ Yayewe imwinyu, mwe bandu be'Hendyopiya!*
Amatanga ga'mashuba giinyu, gali mu kizi laka.
² Muli mu lungika indumwa mu lwiji Niire,
mu bwato úbukalinganizibwa mu kaliri.
E ndumwa, musuulage umulindi. Mugende mu bifigisi bya'bandu,
balya bo'mwego gukeruusiri.
Biryabifigisi, abandu booshi bayamiri babiyobohiri,
halinde mu mahanga gooshi.
Biryagagi bilangi ngana, binali mu minika abagoma.
Ikihugo kyabo, kiri mu golomba mwe'nyiji.
³ Mwe bandu ba'mahanga gooshi! Langiizagi!
Ngalengeza irembera kwi'rango lyo'mugazi.
Ikyanya ngadihiriza ikibuga, mukategage amatwiri.

---

* **18:1** 18.1 i Hendyopiya Agandi maziina gaayo gali i Nubiya kandi iri i Kuushi.

⁴ Nahano ambwiraga kwokuno:

«Nduuziri mwi'gulu, na ndi mu langiiza hooshi mu kihugo.

Na nyamiri naaho ndi munyerere.

Nyamiragi mbulisiri naaho, ngi'zuuba lya kalenge-renge,

kandi iri nge'ndara ku kyanya kye'mimbu.»

⁵ Ikyanya mutazi tondeera ukuteerana,

ikyanya ishungi ziinyu zikiri mu yera nga mizabibu,

haaho, lyo Nahano agayiji mûhahuulira no'mugushu.

Agamûtwise nga milandalira ye'mizabibu,

anamûshaaze yaho, halinde mutwalwe hala.

⁶ Abasirikaani baawe, ikyanya bagaaba bakoli fwiri,

bagaliibwa na banyunda, ne'nyamiishwa.

Yabo banyunda bagaahisa ikikamo kyoshi, bakiri mu mùjanganula.

Ne'kyanya kye'mbondo, lye'nyamiishwa nazo zingatondeera ukukaaja amavuha.

⁷ Ku yikyo kyanya, birya bifigisi bya'bandu bigayijaga, binatange ituulo imwa Nahano wo'bushobozi bwoshi! Yibyo bifigisi, umwego gwabyo gukeruusiri. Na'bandu ba'mahanga gooshi, bayamiri babiyobohiri. Ee! Biryagagi bilangi ngana, binali mu minika abagoma. Ikihugo kyabyo, kiri mu golomba mwe'nyijji. Kundu kwokwo, balya bala bagayiji kizi tuula Nahano wo'bushobozi bwoshi, ku mugazi Sayuni.

19

Indumwa hi'gulu lye'Miisiri

¹ Ino ndumwa, iri hi'gulu lye'kihugo kye'Miisiri.

Lolagi! Nahano agweti agasuula umulindi ku kibungu,
gira agendi teera ikihugo kye'Miisiri.
Buno, imigisi ya'Bamiisiri ikola mu juguma imbere lyage.

Kiri na'Bamiisiri boonyene, imitima yabo keera yajajuka, banakoli shengusiri.

² Nahano adetaga kwokuno:

«Balya Bamiisiri, ngabateerania boonyene ku boonyene!

Ee! Umundu agagendi lwisa mwene wabo. No'mutuulani anagendi lwisa uwabo mutuulani.

Akaaya kaguma kagagendi lwisa akaabo kaaya.

No'mwami muguma agagendi lwisa uwabo mwami.

³ Balya Bamiisiri, kwokwo, kwo ngabavuniisa imitima.

Bagakizi laguza, iri banaganuuza imizimu, kiri na'balozi, na'banamaleere.

Kundu kwokwo, ngiisi byo bagaaba bashungisiri, ngabishereeza ngana.

⁴ Yabo Bamiisiri, ngola gababiika mu maboko go'mwami mulangi.

Uyo mwami anakizi bakoleesa ku kahaati.»

Kwokwo, kwo Nahano Rurema wo'bushobozi bwoshi adesiri.

- 5 Ulwiji Niire lukolaga lugakama ngenene!
Lunasigale naaho luumaguka.
- 6 Ingera za yulwo lwiji Niire, nazo zigaakama.
Inyiiji niini zigatondeera ukubaya buligo.
Zigayijula ibibingu bibolo, ne'byasi
bya'kaliri.
- 7 Ibyasi byoshi ibimeziri ku ngombe yo'lwiji
Niire bigayumaguka.
Kiri ne'mbuto izigaaba zabyalwa mu ndalo,
nazo zigayehuulwa ne'mbuusi, zinamale.
- 8 Ikyanya inyiiji zigaakama, abadubi bagaabula
umukolwa,
banatondeere ukugongeera, iri banakizi lira.
Kiri na abali mu dubiisa injenga, nabo bagatwika
indege.
- 9 Ngiisi abali mu lingaania imirondo mu kitaani,
bagajengeerwa.
Na abali mu kihanga mwe'mirondo, nabo
bagashenguka.
- 10 Ee! Ngiisi abali mu hanga imirondo, kuguma
na'bandi bakozi booshi, bagatwika indege.
- 11 Si abahanuuzi be'Sowani, biri bizeeze ngana!
Ikyanya bali mu hanuula Faraho,
si bali mu múshobania amagambo!
Kituma kiki bangaki yihaya kwokuno:
«Twehe, tuli bitegeereza bweneene!
Si tubusirwi mwi'kondo lya'baami ba
keera!»
- 12 E Faraho! Balya bagingi baawe, hayagi bali?
Ngahwe! Iri bangahasha, bakumenyeese
ngiisi kwo Nahano wo'bushobozi bwoshi
ashungika hi'gulu lye'Miisiri.

13 Abanabwenge baawe be'Sowani, si keera bakahendwa!

Kiri na ábalyosiri i Mefiisi, nabo bakoli tebesiri.

Balya batwali be'Miisiri, keera bakabashereegeza ikihugo.

14 Yibyo birongozi, Nahano keera akabibiika mwo'buyingi-yingi.

Kwokwo, ngiisi byo bakola mu hanuulana, biri bya kuhaburana naaho.

Keera bakalalusa ikihugo kye'Miisiri, halinde abandu baakyo bakola nga balalwe ábali mu gaaya-gaaya mu bishazi byabo.

15 Mu balya Bamiisiri booshi, ndaaye úwangatabaalana, aba mutwali, kandi iri mugunda, aba mundasumbwa, kandi iri mwana mwanuke.

Abamiisiri bâye ki yikumbe Nahano

16 Nahano wo'bushobozi bwoshi, ikyanya agahaniiriza Abamiisiri ku bushobozi bwage, багааба bakoli yobohiri nga bakazi, banalenge mwe'kinyukura.

17 Beene Yuda bagakizi teera Abamiisiri ikyoba bweneene! Ngiisi kyanya Abamiisiri bagakizi bakengeera, bagakizi lenga mwe'kinyukura. Mukuba, Nahano wo'bushobozi bwoshi akoli bashungikiiri ubuhanya naaho.

18 Ku yikyo kyanya, abandu ba mu twaya tutaanu twe'Miisiri, багааба bali mu deta indeto ye'kiheburaniya, banalagaanie kwo bagayibiika ku Nahano wo'bushobozi bwoshi. Mu

yutwo twaya, kagama kagayinikwa iziina Kaaya ki'zuuba.*

¹⁹ Ku yikyo kyanya, ha kati ke'kihugo kye'Miisiri, hagabiikwa akatanda ko'kusiriigiza Nahano kwa'matuulo. Na ku lubibi lwakyo, hagaaba inguliro ya'mabuye, hi'gulu lyo'kukengeezania ibya Rurema. ²⁰ Iyo nguliro, igakizi menyeesa abandu kwo Nahano wo'bushobozi bwoshi akola mu kihugo kyabo kye'Miisiri. Kwokwo, ikyanya bagateerwa na'bagoma, banabe bali mu tabaaza Nahano, haaho agayami batumira umundu wo'kubakingira, anabaguluule.

²¹ Kwokwo, kwo Nahano agayimenyeesa imwabo, halinde banakizi yemeera kwo ye Nahano, banakizi múyikumba, iri banamútangira amatuulo mingi. Ne'kyanya bagakizi biikira Nahano indahiro, banakizi zikwiza. ²² Yabo Bamiisiri, kundu Nahano agabahaniiriza, halikago ha nyuma, agashubi bakiza. Ikyanya bagamúgalukira, agayuvwa ngiisi kwo bali mu mútabaaza, anabakize.

²³ Ku yikyo kyanya, mu kihugo kye'Miisiri mugalenga injira mbamu yo'kugenda i Hasuriya. Kwokwo, Abahasuriya bagakizi balamira i Miisiri. Na'Bamiisiri nabo, banabalamire i Hasuriya. Yabo bandu booshi, banakizi yikumba Rurema kuguma.

²⁴ Ku yikyo kyanya, i Hisiraheeri igashalagira ikihugo kye'Miisiri na kye'Hasuriya.

---

* **19:18** 19.18 Akaaya ki'zuuba kandi iri, Heryopoli. Kaaya ka mu kalira ko'lwiji Niire, irindi sobaanuro «Kaaya ko'Bushereere».

Kwokwo, kwo Nahano agagashaanira amahanga gooshi. ²⁵ Nahano wo'bushobozi bwoshi, agabagashaanira kwokuno: «E Bamiisiri, mukolaga bandu baani. Na niinyu mwe Bahasuriya, n'gamùbumba nienyene. Kiri na niinyu, mwe Bahisiraheeri! Muli be'mwani. Kwokwo, mweshi mukoli gashaniirwi!»

20

Abandu be'Hasuriya bagaahima Abamiisiri na'Bahyendyopiya

¹⁻² Iri hakaba lusiku luguma, Nahano anaganuza Hisaaya mugala Hamoozi, mu kumúbwira: «Hogolaga ibyambalwa byawe, kiri ne'birraato.» Uyo Hisaaya, ngiisi kwo akabwirwa, kwo akana-gira, anakizi genda ali bukondwe, na buzira birraato. Kwokwo kwo akanagenderera halinde mu mwaka mwami Sarigooni we'Hasuriya akalungika umukulu wa'basirikaani baage, kwo agendi teera akaaya ke'Hashidoodi. Ne'kyanya akakateera, anakagwata.

³ Mu gwogwo mwaka, Nahano anashubi deta: «Umukozi wani Hisaaya keera ahisagya imyaka ishata ali bukondwe, iri anagenda buzira birraato. Bwo akagira kwokwo, kali kalangikizo ko'kumenyeesa i Miisiri ne'Hendyopiya, kwo byâye yogogozibwe. ⁴ Mwami we'Hasuriya agashaaza abandu be'Miisiri na'be'Hendyopiya, anabatwale imbohe. Imisore, kiri na'bashaaja, booshi bagatwalwa balyagagi bukondwe, na bazira birraato. Yohoo! Kiri ne'nio zaabo,

zigaboneka ku bweranyange! Balya Bamiisiri, kwokwo kwo bâye teezibwe ishoni!

⁵ «Haaho, Iyo yabo Bafirisiti bagashenguka. Mukuba, bâli langaliiri Abahendyopiya, kuguma na'Bamiisiri, kwo bo bakola bagabatabaala mwi'zibo.

⁶ «Kinatume yabo Bafirisiti bagatulagula, ti: “Ala twe! Balya Bamiisiri, kundu twâli babiisiri kwo'mulangaaliro, mbu batukize mu maboko ga mwami we'Hasuriya, si keera bayogogozibwa! Aaho! Kutagi kwo tugaki kizibwa?”»

21

Indumwa imwe'kihugo kye'Babeeri

¹ Ino ndumwa idesiri hi'gulu lye'kihugo kye'Babeeri. Yikyo kihugo kiri mwi'shamba íriri ku nyaaja.

Umugoma akola mu kuyijira mulindi nga kihuhuuta.

Alyosiri mwi'shamba, uluhande lwe'kisaka, mu kihugo kidali-daali.

² Gano mabone, kiryagagi kihuume ngana!

N'gabona abiira balyalya keera bakhindikira, banakola mu kushahula ibindu, babuli kushereeza.

E Bahelamu, kuguma na'Bamediya!

Mugirage muzunguluke kano kaaya, munakateere!

Abandu baamwo, kundu bagweti bagababaza abaabo,

haliko yukwo kubabala, ngola ngakumala.

³ Ala nie! Ngoli yuvwiti ubulyanirwe mu kibuno.
 Bukola mu lyana nga mukero gwo'mukazi.
 Ngiisi byo ngola mu yuvwa, bikoli nyoboheziizi!
 Kiri na byo ngola mu bona, biri mu mbiika
 uluhuha.

⁴ Umutima gwani gukola mu puupa.
 Ne'kihuumula kikola mu njugumya.
 Njubi yifwijiri akabigingwe kahikage, lyo
 mboleera.
 Si kaako kabigingwe, leero nako kandeera
 ulushunguti.

⁵ Bakola mu baza ibyokulya binunu.
 Banakola mu yaja imitaara, gira abandu
 babwatale.
 Booshi bakoli vwagariiri ha byokulya
 ne'binywebwa.

Halikago, masaasa atabukwa, banayiji yuvwa, ti:
 «E bakulu, muyimuke mweshi!
 Mugirage muyabiire ibilwaniiso biinyu.»

⁶ Ku kyekyo kyanya, Nahano anambwira:
 «Ugendi biika inaazi, gira ngiisi byo
 igaabona, iyiji kumenyeesa byo.

⁷ Hali ikyanya angabonaga ikiso kya'basirikaani,
 bashoniri ku fwarasi, banali mu genda
 babiri-babiri.

Kandi iri abona ábashoniri ku punda, kandi iri
 ku ngamiya.
 Iri angabona kwokwo, akizi ba masu!»

⁸ Haaho, iyo naazi inateerage umulaga, ti:

«E Nahamwitu, ngiisi lusiku ndi mu laliira ku niizo, halinde ku mukyo.

⁹ Lolaga, baliira bakola mu yija, bashoniri ku fwarasi, banali mu genda babiri-babiri!»

Bali mu deta kwokuno: «Akaaya ke'Babeeri keera kahongoka!

Ee! Akaaya ke'Babeeri keera kahongoka.

Imigisi yako, keera yabulirwa, inakoli vungusiri!*

¹⁰ E Bahisiraheeri, mukahuulwa nga ngano, mwanayeluulwa.

Kundu kwokwo, mukiri bandu baani.

Kwoku, hali indumwa yo Nahano wo'bushobozi bwoshi andumiri.

Ee! Ali Rurema wa'Bahisiraheeri.

Amabone hi'gulu lye'kihugo kye'Hedoomu

¹¹ Ino ndumwa iri hi'gulu lye'Duma.

Nayuvwa umundu ali mu mberangira, ukulyoka i Seyiri, ti:

«E mulaliizi, ka butaziba bugaakya?

Ewe! Ka butaziba bugaakya?»

¹² Uyo mulaliizi anamúshuvya: «Bukola bugaakya!

Kundu kwokwo, bugaki shubi yira.

Ne'ri wangashubi buuza, bwija naaho!

Ukashubi yiji mbuuza.»

Amabone hi'gulu lye'kihugo kye'Buharaabu

¹³ Ino ndumwa, iri hi'gulu lye'kihugo kye'Buharaabu.

---

* **21:9** 21.9 Bwigule 14.8; 18.2.

Aaho! E badandaza be'Dedaani,
mwe mushumbisiri mu kishuka
kye'Buharaabu!

¹⁴ Na niinyu, mwe batuulaga be'Tema! Yaba
bandu batibisiri.

Aahago! Mubatwalire amiiji, munabasheeg-
ule ne'byokulya.

¹⁵ Si batibisiri ingooti!

Yizo ngooti zishuba zigabayomeka,
ne'miheto ishuba igababeruza.

¹⁶ Nahano akambwira kwokuno: «Akaaya
ke'Kedaari, ikyanya kagaahisa umwaka muguma
naaho, ubulangashane bwako bugaamala.
(Yugwo mwaka, guli nga gwo bangalagaania
umukozi imbembo.) ¹⁷ Mu basirikaani baabo
ábali mu fwora umuheto, hali bagerwa naaho
ábagaaba basigiiri.» Kwokwo, kwo Nahano
Rurema wa'Bahisiraheeri adesiri.

22

Amabone hi'gulu lye'Yerusaleemu

¹ Ino ndumwa idesiri hi'gulu lye'ndekeera
ya'mabone.

E Yerusaleemu, maki gano?

Si mweshi mukoli shoniiri ku nyumba!

² Kituma kiki mugweti mugabanda akabuli,
na kituma kiki akaaya kali mwo'mulengo
ne'kisegengo?

Ee! Abandu baawe keera bakafwa, ne'birunda
byabo bikoli kabuliirwi hooshi.

Kundu kwokwo, litali izibo írikabayita.

³ Abakulu biinyu booshi, bakatibita.

Kundu kwokwo, bakagwatwa mbira, buzira
kulasha kiri no'mwambi.
Na ngiisi ábakagwanwa na'bagoma, banabiikwa
mbohe.

Kiri na booshi ábâli mali toloka, nabo banag-
watwa!

⁴ Kwokwo, namùbwira: «Abandu baani keera
bakashereezibwa.

Aahago! Mundeke ngana ndee balirira ku
kimombo.

Mutandwaze! Mutanagire mbu mumboleeze.»

⁵ Luno lusiku lwatutwisa indege ngana-ngana!

Nahano wo'bushobozi bwoshi atubiisiragi
mwa'kalugi,

anatushengusa lwoshi-lwoshi!

Mu ndekeera ya'mabone, abandu bagweti bagal-
ibatana mwo.

Inzitiro za'kaaya, keera bakazihongolera
haashi,

banakola mu tabaaza imwe'migazi.

⁶ Abasirikaani be'Helamu na'be'Kiiri, bakolaga
mu kuumana,

banakoli hagasiri imiheto ne'siribo.

Baguma bali mu genda mu magaare gi'zibo,
na'bandi ku fwarasi.

⁷ E Yerusaleemu! Indekeera zaawe, kundu
ziryagagi nyiija,

haliko keera zikayijula mwa'magaare
gi'zibo.

Na ábali mu gendera ku fwarasi, bakolaga
kwi'rembo lyawe,

banakoli loziizi ukukuteera.

⁸ Inzitiro zo'kusiikira ikihugo kye'Buyuda, keera
zikayihongoleka haashi.

Mu siku za mbere, mwâli kizi langaalira ibil-waniiso,
mwanatibitira ho bisigwirwi, áhali mu
detwa nyumba yo'Lubako.*

9 Mwanagendi tanduula inzitiro za'kaaya ka
Dahudi,
gira mumenye ho mugazilingaania.

Mwanayijuzi amijji mu kirigo íkiri hi'fwo.

10 Ha nyuma, mwanalola inyumba
ze'Yerusaleemu,
mwanazihongolaga kwo, mbu mulonge am-
abuye go'kukania inzitiro.

11 Mwanahumbira ikindi kirigo ha kati
ke'bibambazi bibiri,
gira mulonge ukukuumania amijji ga mu
kirya kirigo kya mbere.

Kundu kwokwo, mutanatwaza Rurema,
anali ye wâli mali gwanwa ashungika
ukulyokera keera kwo yiby byoshi bi-
gakoleka.

12 Ku yikyo kyanya, Nahano wo'bushobozi
bwoshi akamùbwira,
kwo muliruuke, munabululuke ku
kimombo.

Munakunguulwe amatwe, munayambale amasu-
uzu,
mu kuyerekana kwo mukoli jengiirwi.

13 Haliko, lolagi buno! Si muki gweti mugasham-
baala,
iri munayilala mu bitalaalwe!

Munakiri mu baaga ingaavu ne'bibuzi,

---

* 22:8 22.8 nyumba yo'Lubako 1 Baami 7.2-5; 10.16-17.

munalye inyama, iri munanywa ne'divaayi.
Munakiri mu deta, ti:

«Tukizi lya, iri tunanywa!

Si kusheezi tugaafwa!†»

14 Nahano wo'bushobozi bwoshi, keera anyereka
kwo kiri na ku lusiku lwo mugaafwa kwo,
gano mabi giinyu gatâye kogwe!

Kwokwo, kwo Nahano wo'bushobozi bwoshi,
adesiri.

Indumwa ya Rurema hi'gulu lya Sebuna

15 Mundu muguma, iziina lyage ye Se-
buna, âli riiri mwimangizi we'bindu bye'bwami.
Kwokwo, Nahano Rurema wo'bushobozi bwoshi
ananduma imwage kwokuno:

16 «E Sebuna, maki gano? Biki byo ugweti
ugaagira?

Nyandagi úkakuhanguula kwo uyihumbire
ishinda hano?

Aahago! Kituma kiki ugweti ugagiyibaajira
mu luno lwala?

17 Ewe! Kundu uli mutasumbwa, Nahano agaki
kugwata,
anakuzuuze-zuuze, anakushulugute.

18 Ee! Agakugonya-gonya, anakushulugute mu
mbinga, nga kabumbu.

Yeyo munda, yo ugagendi fwira.

Amagaare gaawe gi'zibo, kundu galimbiri,
haliko, gagasigala haaho.

Si ugweti ugajamburiisa inyumba ya
nahamwinyu!

† 22:13 22.13 1 Bakorindo 15.54.

19 Kundu we twaziri, ngakushikula mu butwali bwawe.

Na kundu ukuziibwi bweneene, haliko, ngaki kutindimaza.

20 «Ku kyekyo kyanya, ngatumira umukozi wani Heryakimu mugala Hirikiya, ²¹ na nyabiire ikanju lyawe, ninamúyambike lyo. Ninamúyimike, mu kumúshweka umukaba gwawe. Agatwala ahandu haawe. Ye gaaba yishe wa'batuulaga be'Yerusaleemu, kiri na'be'Buyuda booshi.

22 «Ngamúsiiriza no'lwiguzo lwa'kajumiro ka Dahudi. Iri angayigula ulwivi, ndaaye úwangaki luyigala. Ne'ri angaluyigala, ndaaye úwangaki luyigula.‡

23 «Uyo Heryakimu, ngamúsikamya nganangana! Agaaba ne'misi, nga musumaari úgwakomerwa mu mbahwa ngomu. ²⁴ Beene wabo booshi, abakulu, kiri na'bato, ye bagakizi sikamira kwo nga birugu íbyamanikwa ku musumaari muguma.»

25 Kundu kwokwo, Nahano wo'bushobozi bwoshi adetaga kwokuno: «Yugwo musumaari, kundu gukakomerwa mu mbahwa ngomu, haliko gugaki tera. Ee! Hagaatama gunaliike, gunatibukire haashi. Kwokwo, ngiisi bindu íbikananikwa kwo, binashereezibwe.»

23

Indumwa hi'gulu lya'kaaya ke'Tiiro

1 Ino ndumwa iri hi'gulu lya'kaaya ke'Tiiro.

‡ 22:22 22.22 Bwigule 3.7.

Mwe beene amashuba ágalyosiri i Tarasisi! Mu-
gire mulire ku kimombo.

Si ibyambu bye'Tiiro keera byashereezibwa!
Yako kaaya kakola mushaka.

Iyo myazi, mukatee giyuvwa mu kihugo
kye'Kipuro, inali yo'kuli.

² Mwe mutuuziri ku ngombe ye'nyaaja, na mwe
badandaza be'Sidooni!

Mutakizi deta-deta, si muhulikage naaho.
Indumwa ziinyu, zâli gweti zigajabuka mu bana-
muhirye be'nyaaja.

³ Mu kudandaza, bo bâli kizi leeta ingano uku-
lyoka i Miisiri.

Ee! Bâli kizi gula ingano ku ngombe yo'lwiji
Niire,

banagendi giguliikiza ibinyamahanga.

⁴ E Sidooni, we kikalage kya mu nyaaja.

Kundu kwokwo, ufwagage ishoni!
Si inyaaja igateezibwa ishoni, nga mukazi
úwayidesa, ti:

«Ndazindi yuvwa umukero gwo'kubuta,
ndanazindi shuusa umwana, aba
wo'butabana kandi iri wo'bunyere!»

⁵ Abamiisiri, ikyanya bagayuvwa ngiisi
kwa'kaaya ke'Tiiro kashereezibwa,
bagashenguka ngana-ngana!

⁶ Mwe batuulaga be'mbande ze'Tiiro,
mugalukire i Tarasisi, mugendi banda
ya'kashiba.

⁷ E Tiiro, ka kwoku kwa'kaaya kiinyu kakolaga?
Si yaho keera, wâli kizi shambaala bweneene!
Abatuulaga baawe, si bâli kizi gendi dandal-
iza i mahanga!

- 8 Aahago! Yukwo kushereezibwa kwinyu,
nyandagi úkakushungika?
Abadandaza baawe, si bâli bagangambale nga
baluzi,
banâli kizi gingikwa hooshi mu kihugo!
- 9 Úwashungika kwoku, ali Nahano
wo'bushobozi bwoshi.
Yaba bandu, kundu bâli kizi yikangaata,
haliko Rurema analooza ukubatindimaza.
Na kundu bâli gweti bagashaagwa,
halikago anashungika ukubateeza ishoni.
- 10 E bandu be'Tarasisi, si mutaki hiiti ikyambu!
Leero, mukolaga mugakizi lima indalo
nga'Bamiisiri.
- 11 Nahano keera akagolola ukuboko kwage ku
nyaaja,
anajugumya amaami mu kihugo.
Anagweti agakyula kwe'nzitiro ze'Kaanani zi-
hongolwe.
- 12 Nahano akadeta: «E bandu be'Sidooni,
si keera mwasherebera, mutanâye ki sham-
baale!
Mukolaga nga munyere úwagumbiirwa.
Kundu mwangakoli jabukira i Kipuro,
haliko mutagalonga ho mugaluhuukira.»
- 13 Lolagi! Ikihugo kye'Babeeri kituuziri kimaata,
buzira bandu.
Abahasuriya keera bakakihindula libe
gomberano lye'nyamiishwa.
Bakatee yubaka inzitiro, banazikoleesa mu kuki-
teera.
Abasirikaani baabo, banayifundaga mu
nyumba zo'mulimbo.
Na ngiisi byo bakagwana mwo, banabishahula.

Akaaya koonyene, bakakahongola,
kanasigwa bikola biguuka.

¹⁴ Mwe bandu ba mu mashuba ge'Tarasisi!
Mubandage akashiba, bwa'kaaya kiinyu,
kundu kâli kazitire, haliko keera kakahon-
golwa.

¹⁵ Ku yikyo kyanya, abandu bagaahisa imyaka
makumi galinda bakayibagiiri. Ee! Iyo, yo
myaka mwami angatuula ho. Ha nyuma, kalya
kaaya kagaaba ngo'mukazi mushule, úli mu
yimbwa kwokuno:

¹⁶ «E bulambe wo'mukazi, we kayibagirwa!
Yabiiraga ikinubi kyawe, unazunguluke mu
kaaya,
iri unaziha inyimbo nyiija-nyiija.
Uyimbe inyimbo za kwingi-kwingi,
lyo ulonga ukushubi kengeerwa.»

¹⁷ Abandu be'Tiiro, mango iyo myaka makumi
galinda yakwira, Nahano agabakejeerera lyo
bagashubi kizi dandaza. Kundu kwokwo,
bagashubi yifunda mu bwobwo bushule,
kuguma na'bandu ba'mahanga gooshi. ¹⁸ Ibindu
byabo bitagaki lundwa mu bihinda. Si
bigataluulwa mu bandu ba Nahano, gira bikizi
baliisa, binakizi bayambika.

24

Amabone hi'gulu lyo'kusherebera kwe'kihugo

¹ Lolagi! Nahano akola agashereeza ikihugo,
anakisige mushaka.
Na'batuulaga baamwo, anabashaabule.

- ² Hatagaki ba ulubibi ha kati ko'mundu ngana,
 no'mugingi,
 kandi iri ha kati ko'muja, na nahamwabo,
 kandi iri ha kati ko'muja-kazi, na nabuja,
 kandi iri ha kati ko'muguzi, na nakuguza,
 kandi iri ha kati ka úwakaaba, na
 úwakaabana,
 kandi iri ha kati ka úli mu yishuza
 umwenda, na úli mu guyishuzibwa.
- ³ Ikihugo kigashereezibwa, kishahulwe lwoshi-
 lwoshi.

Kwokwo, kwo Nahano adesiri.

- ⁴ Ikihugo kikoli yumagusiri.
 Ne'mbuto zooshi zikoli hangalusiri.
 Abakulu ba kino kihugo bataki kaniri.
- ⁵ Abandu ábatuuziri mu kihugo, keera bakiyu-
 lubaza.
 Bataki simbahiri imaaja za Rurema,
 batanaki mútwaziizi.
 Kundu bakanywana ikihango na Rurema,
 kyanâli kye'myakuula,
 haliko bakakihongola.
- ⁶ Kyo kitumiri ikihugo kikoli daasirwi.
 Na ábakituuziri mwo, keera bakatwirwa
 ulubaaja kwo bahuba.
 Yohoo! Bakola mu singooka!
 Na ábakoli sigiiri bali bagerwa naaho.

- ⁷ Abandu booshi ábashubi shambiiri, buno
 bakoli jengiirwi.
 Imizabibu keera yayumaguka, ne'divaayi
 yabulika.
- ⁸ Ingoma zitakiri mu laka.

- No'lujongo lwa'banabitaaalwe keera lwa-mala.
 Kiri ne'nzeeze zitakiri mu zihwa ku bushambaale.
- ⁹ Abaalalwe bataakiri mu yimba,
 kiri ne'bilalusa byoshi keera byabalulira.
- ¹⁰ Akaaya keera kashereezibwa, kanashaka.
 Inyumba zooshi zikoli hamisirwi, lyo zitashahulwe mwe'bindu.
- ¹¹ Abandu bagweti bagahuuna idivaayi mu njira.
 Kundu kwokwo, amalega gooshi gakoli maziri.
 Ikihugo kitaki shambiiri.
- ¹² Akaaya kakoli sigiiri biguuka bimaata,
 ne'nyiivi zaako keera zavungulwawungulwa.
- ¹³ Mu kihugo kyoshi, abandu bakoli sigiiri bagerwa naaho.
 Bakola mindeereka nga kiti kyo'muzehituuni,
 kandi iri nga mizabibu,
 ku kyanya biri mu ba keera byayimbulwa.
- ¹⁴ Kundu kwokwo, ngiisi ábasigiiri bagweti bagabanda akabuuli, awi yiyi yiyi!
 Ábakola imuga, bagweti bagahuuza iziina lya Nahano.
- ¹⁵ Na ábali isheere, bagweti bagamúyivuga.
 Yehe ye Nahano Rurema wa'Bahisiraheeri.
 Iziina lyage, likizi huuzibwa kiri na mu bandu ba mu tulira.
- ¹⁶ Tuyuvwiti ngiisi kwo bagweti bagayimbira Nahano,

halinde ku mbeka ze'kihugo.

Banali mu deta: «Rurema ayivugwe, bwo ye kwaniini!»

Lyeryo, nanadeta: «Yayewe imwani! Yayewe imwani!

Ngoli hubagiiri! Ngoli hubagiiri!»

Ingulani zigenderiiri ukugulana!

Ee! Ingulani zigenderiiri ukugulana.

¹⁷ Mwe mutuuziri mu kihugo!

Buno, mukola imbere lye'kihuumula, ne'kishimo, ne'mibashu.

¹⁸ Ikyanya umundu agayuvwa izu lye'kihuumula,

anagirage mbu atibite, agagendi yihongoleka mu buhya.

Ne'kyanya agalooza ukubulyoka mwo, anayami bashwa mu mubashu.

Mwi'gulu, mugatibuka gobwe-gobwe.*

Na mu kihugo, indaliro zinajugumbane.

¹⁹ Ikihugo kikoli vunisiri.

Ee! Keera kyabereka, mu kujuguuvibwa.

²⁰ Ikihugo kikola mu yifuka iyo munda ne'yo munda nga mulalwe.

Kinakola mu jugumbana nga luhinda mu kihuhuuta.

Bwa'bandu keera bayifunda mu byaha bwe-neene, kikoli zidohirwi.

Kwokwo, kikola bu gwa kifudeete, kitaganaki shubi jingirira.

---

* **24:18** 24.18 Mwi'gulu, mugatibuka gobwe-gobwe. Kandi iri «Utwazo twa mwi'gulu tugayigulwa.» Kuli kudeta kugaaba kihuhuuta kandi iri mwijulire. Ndondeko 7.11; 8.2.

²¹ Ku lwolwo lusiku, Nahano agahaniiriza abatwali ba mwi'gulu, anahaniirize kiri na'baami ba mu kihugo. ²² Booshi bagakumanibwa kuguma, banalashwe mu nyumba ye'mbohe. Mwomwo, mwo bagashwekerwa imyaka mingi, halinde ku kyanya bâye twirwe kwe'maaja.

²³ Ha nyuma, Nahano wo'bushobozi bwoshi ye gakizi twala i Yerusaleemu, ku mugazi Sayuni. Abatwali be'Yerusaleemu, bagayibonera ubulangashane bwage. Yubwo bulangashane, bwo bulangashiini bwe-neene, kinatume izuuba no'mwezi bigaboneka nga bifwifwitiiri.

25

Ulwimbo lwo'kuyivuga Rurema

¹ E Nahano, we Rurema wani. Ngweti ngakuhuuza, iri ninayivuga iziina lyawe. Mukuba, ngiisi byo uli mu gira, biryagagi bya kahebuuza! Wâli mali gwanwa wabishungika ukulyokera keera. Na buno, bikola mu koleka. ² Akaaya ka'bagoma, inzitiro zaako, keera zikahongolwa. Na buno, ikoli sigiiri naaho ndundo ya'mabuye. Ee! Kalya kaaya, kundu bakakayubakira inzitiro ngomu,

haliko, katakiri ho, katanâye ki yubakul-
ulwe.

³ Ibinyamahanga, kundu balyagagi banam-
bamba,
haliko bakola bagakugingika.

Na kundu bali balangi, banatuuziri mu twaya
twabo tuzitire,
si bagakizi kusimbaha.

⁴ Ikyanya abandu bakolaga no'bukaholwe, uli
mu balanga.

Ee! Uli mu langa abakeni ku kyanya bakoli
goozirwi.

Abagoma, ikyanya bakola mu bahonda-honda,
balyagagi nga kihuhuuta kikayu, íkiri mu
yipukula ku kibambaazi,

kandi iri ngi'dugumbo yi'zuuba írigweti lig-
akizi babaza.

Kundu kwokwo, ukiri mu bakingira.

⁵ Yabo bagoma bakatuteera, ngi'zuuba likayu lya
mwi'shamba.

Kundu kwokwo, ugweti ugabahangirira.

Uli nga kimbehwa kye'kibungu, íkiri mu
fwifwitiza izuuba.

Yabo bandu, kundu balyagagi banambamba,
banali mu yimba ku bwikangaate, si ugweti
ugabahulisa.

⁶ Nahano wo'bushobozi bwoshi agagirira
abandu booshi
ulusiku lukulu ku mugazi Sayuni.

Ee! Agababaagira ibitugwa íbishishiri, binali
ne'nyama ze'binyule,
anabazimaane ne'divaayi nunu bweneene.

7 Ku gwogwo mugazi Sayuni, Nahano agalyosa
 ikihunika íkyâli tumbikiiri abandu booshi,
 kyanâli kizi bajengeeza.

8 Ee! Nahano Rurema agaamala ulufu, halinde
 imyakuula.

Na kundu abandu booshi bakiri mu lira ku
 migenge,
 haliko iyo migenge, agagihotola ku malanga
 gaabo.

Na kundu bakateezibwa ishoni mu kihugo,
 haliko yizo shoni, zigaamala.

Kwokwo, kwo Nahano adesiri.*

9 Ku yikyo kyanya, abandu bagadetaga, ti:
 «Rurema witu, uyo! Ye twâli lindiiri kwo
 agatukiza.

Na buno, keera atukiza.

Aaho! Tushambaale mu kati ka'malega.»

10 Nahano agakizi langa i Yerusaleemu.

Si Abamohabu, boohe, agabahinyata-hinyata.

Bagaaba ngi'sukiro íri mu hinyatwa
 mwa'mashe ge'ngaavu.

11 Bagakizi lambuula amaboko, mbu bashaage
 mwo,
 ngo'mundu úli mu yoga.

Kundu kwokwo, Nahano agaamala ubwikan-
 gaate bwabo,
 kuguma ne'mikolezi yabo mibi.

12 Inzitiro zo'twaya twabo, kundu ziriyagagi
 ngomu,

---

* 25:8 25.8 1 Bakorindo 15.54; Bwigule 7.17; 21.4.

haliko Nahano agazihongola, anazibumbu-
like haashi.

26

Ulwimbo lwo'buhimi

¹ Ku yikyo kyanya, Abayuda booshi bagakizi
yimba kwokuno:

Twehe, akaaya kiitu kalyagagi kazitire.

Ee! Rurema ali mu tukiza ku njira ye'nzitiro
ngomu.

² Aaho! Muyigulage inyiivi za'kaaya,
gira ngiisi ábakwaniini imbere Iya Rurema
bayingire,
balya ábali bemeera imbere lyage.

³ E Rurema, ikyanya abandu bakulangaliiri ku
mitima yabo yoshi,
uli mu baheereza umutuula nirizina.

⁴ Mukizi langaalira Nahano isiku zooshi.
Mukuba ye Lwala Iwitu lwe'myaka
ne'myakuula.

⁵ Ikyanya abandu bali mu ba bayidundulisiri, ali
mu batindimaza.

Yabo bandu, kiri na'kaaya kahamu ko batuuziri
mwo,
ali mu kahongola ngana,
kanasigale kilundo kya'mabuye mu luvu.

⁶ Yako kaaya, ngiisi ábashubi kekeriiri, banabe
bashubi tindimaziibwi,
bo bali mu kahinyata-hinyata.

⁷ E Rurema wo'kuli, ikyanya abandu bali mu ba
batungiini,
uli mu bagololera injira.

- 8 E Nahano, tukulindiriiri, tunali mu kulikira
 imaaaja zaawe.
 Tukuyifwijiri, tunali ne'kyedu kyo'kukizi
 kuhuuza.
- 9 Ngiisi bushigi, umutima gwani guli mu
 kuyidula.
 Gunaki kuyiduziri, halinde na shesheezi.

Ikyanya uli mu tuyereka íbikwaniini,
 Iya'bandu bali mu biyiga, banatuule bwija.

10 Si banangora-mabi, boohe, kundu wangaba-
 girira bwija,
 ndaazo ngesho nyija zo bali mu yiga.
 Bagenderiiri naaho ukukizi bihuuka.
 Na kundu ulyagagi Nahano
 wo'bulangashane, si batakutwaziizi.

11 E Nahano, yabo babi, kundu ukolaga ugaba-
 hana,
 haliko, batakutwaziizi.
 Aaho! Ubayerekage ngiisi kwo ukuuziri abandu
 baawe,
 halinde banateezibwe ishoni.
 Na bwo ubikiiri abagoma baawe umuliro,
 ugire ubajigiivye mwo.*

12 E Nahano, byoshi byo tuli mu gira,
 we mu tugenduukiza byo.
 Aaho! Utuheerezagye umutuula gwawe.

13 E Rurema Nahamwitu,
 kundu abandi bakulu bâli tutwaziri,
 haliko wehe naaho, we tugakizi gingika.

14 Yabo bandi batwali, si keera bakafwa,

* 26:11 26.11 Baheburaniya 10.27.

batanâye ki zuuke mu bafwiri!
 Keera ukabahana, wanabaminika.
 Mu kati kaabo, ndaanaye úwangaki
 kengeerwa.

¹⁵ E Nahano, keera ukayushuula umulala gwitu,
 wanayushuula kiri ne'mbibi ze'kihugo kiitu.
 Ku yukwo, tugweti tugakuhuuza.

¹⁶ E Nahano, ikyanya twâli kizi gooka, twanaku-
 looza.
 Ku kyanya tukahanwa, twanakutakira.

¹⁷ Twâli riiri ngo'mukazi úkola úgaabuta.
 Ali mu liruuka bweneene, iri anagaya-gaya
 no'mukero.

¹⁸ Nyiitu, twâli riiri nga tukola mu liibwa
 no'mukero.

Haliko, ho twangabusiri umwana,
 tukabutaga imbuusi naaho!
 Ndaabyo tukagira, mbu tuleete ubukize mu ki-
 hugo,
 ndaanabo bandu bo tukakiyushuula kwo.

¹⁹ Abandu baawe, kundu bakoli fwiri,
 haliko bagashubi zuuka, banabe bagu-
 maana.

E birunda, kundu mukiri mu kuzimu,
 muzuukage, munabande akabuuli.

Kundu indara ikiri mu mùbwikira,
 haliko iri mu yerekana kwo hagaaba ulusiku
 luhyahya.

Abafwiri bagalonga ukuzuuka bakola bagu-
 maana.

Nahano agaholeezania

²⁰ E bandu baani, mugendi yingira mu bisiika
biinyu,
munahamike inyiivi.

Munatee yibisha mwomwo,
halinde ku kyanya uburaakari bwa Nahano
bugahooa.

²¹ Lolagi! Nahano akola agalyoka mwi'gulu.
Abandu be'kihugo bakiri mu gira amabi,
kinatume agabahana hi'gulu lyago.
Abiitani, kundu bâli kizi yona umuko mu kihugo,
haliko yugwo muko, gutagaki shubi
bishama.

27

¹ Yulwo lusiku, Nahano agaahana ikingisho-
ngisho kyo'mujoka Levyataani, gulya úgutuuziri
mu nyaaja. Yugwo mujoka, kundu guli mu kizi
puumuka, gunali mu yizonga-zonga, si Nahano
agayomola ingooti yage, anayami guyita.

² Ku yikyo kyanya, tugayimba ulwimbo hi'gulu
lye'ndalo nyiija ye'mizabibu:

³ «Iyo ndalo, nie Nahano ngakizi gihahala ngiisi
lusiku, iri na ngizi givwomerera.

Ndaaye mundu úgayiji gishereeza,
bwo nyamiri ndi mu gilanga ubwakya-
ubwayira.

⁴ Iyo ndalo, ndakiri mu girakarira.
Kundu kwokwo, iri nangagigwana mwe'migenge
ne'mihanda-njovu,
yoki, ngayiji gilwisa, halinde na ngisingoole.

⁵ Umundu iri angatibitira imwani, tutee nywana.
Ee! Leka atee yija tunywane.»

- 6 Mu siku ízigayija, abandu baani bagaaba nga bameziri imizi.
Ee! Abahisiraheeri bagaashoga, banayase kwa'kaaso.
Ne'kyanya bagayera, ibitumbwe byabo bigakwira mu kihugo kyoshi.
- 7 Aaho! Ka mutoniragi kwo Rurema akahana Abahisiraheeri,
nga kwo akahana abagoma baabo?
Nanga, maashi! Si atakabaminika, nga kwo akaminika abandi!
- 8 Akabahungiisa naaho, mu mahanga.
Bali nga bandu ábakafuuhwa no'muuka gwage, ukulyoka isheere.
- 9 Kwokwo, kwo Rurema agahotola amabi ga'Bahisiraheeri.
Mango ayusagya, ututanda twoshi twe'kipagaani tugavungulwa,
tunasigale luvu naaho.
Ndaagwo mugisi gwa Hasheera úgugasigala,
kandi iri akatanda ko'kuguyokera kwo'mubadu.
- 10 Tulya twaya twa'Bahisiraheeri, kundu twâli tuzitire
leero tugasigala biguuka.
Tuganajandwa ngana, halinde tunabe ngi'shamba.
Ingaavu naaho, zo zigakizi vyagira mwo, zinakizi liisa ibyasi bya mu matavi.
- 11 Yabo Bahisiraheeri balyagagi nga matavi ágayumuusiri.
Ikyanya gali mu konyoka, abakazi banakizi yiji gashenya.

Yabo Bahisiraheeri balyagagi bizeeze,
 ndaanalyo igambo basobanukiirwi.
 Kundu Rurema ye kabalema, si atakiri mu ba-
 holeeza.
 Kundu ali Mulemi wabo, atakiri mu bayu-
 vwirwa indengeerwa.

¹² Kundu kwokwo, ku yikyo kyanya, Na-
 hano agatondeera ukukuumania abandu baage,
 muguma-muguma, nga kwo bali mu hulumula
 ingano. Balya bandu, bagalyokera ku lwiji
 Hefuraati, halinde ku lubibi lwe'Miisiri.

¹³ Ku yulwo lusiku, ikibuga kihamu kigadihiriz-
 ibwa.
 Mu kati ka'Bahisiraheeri, baguma bagaaba bag-
 wasirwi imbohe
 mu kihugo kye'Hasuriya, na mu kye'Miisiri.
 Balya booshi, bagagalulirwa i Yerusaleemu,
 gira bagendi yikumba Nahano ku mugazi
 gwage mutaluule.

28

Akaaya ke'Samariya, Nahano agakahana

¹ Yayewe imwa'kaaya ke'Samariya!
 Si abatuulaga baamwo, Abahifurahimu,
 balyagagi balalwe!
 Banagweti bagayihaya, mbu kalimbiri
 ngo'lushembe,
 na mbu ho kayubasirwi, hayinamusiri mu
 ndekeera íri mwe'nagiira.
 Kundu kwokwo, kakola ngo'twaso útukoli
 yumagusiri.

Yako kaaya koonyene, yubwo bulalwe bwo
bugakatindimaza.

² Lolagi! Yako kaaya, Nahano agalungika
ibikalage bya'basirikaani, gira bagendi ka-
teera.

Bagayami yija bali nga nvula yo'lugungu
iyatundwa ne'kihuhuuta.

Yabo basirikaani bagakayifuka mwo
ngo'mwijulire muhamu gwa'miiji,
banakahongoleke haashi.

³ Ehee! Yako kaaya, kundu abalalwe bâli kizi
kayihayira,
si abandi bagayiji kahinyata-hinyata.

⁴ Yako kaaya, kundu kâli limbiri nga lushembe
úlukalukwa no'twaso twija-twija,
lwanâli teresirwi mu ndekeera íri
mwe'nagiira,
haliko yutwo twaso tukola mu yumaguka.

Yako kaaya kashushiini no'mutiini úgwakoma
imbere lye'kyanya.

Ngiisi úli mu gubona, ali mu yami gutwa,
anagulye.

⁵ Hagatama, Nahano wo'bushobozi bwoshi, ye
gaaba nga lushembe úlwalukwa mu twaso twija
bweneene. Yulwo lushembe lugaaba lubuyahiri
ngana, lunahaabwe abandu baage ábaki sigiiri.

⁶ Lyeryo, lyo agaheereza abatwi be'maaja ub-
witegeereze, gira bakizi zitwa ku njira íkwaniini.
Na'basirikaani ábagaaba bali mu lwira irembo
lya'kaaya, agakizi bakania indege.

Abalalwe bagayiriza ubuleevi

⁷ Halikago buno, abatwali ba'Bahisiraheeri
bakoli lalusiri ne'divaayi.

Iyo ndalwe ikoli gweti igabafuka iyo munda ne'yo munda.

Emwe! Abagingi na'baleevi, amaavu ne'divaayi keera byabalalusa ngana-ngana.

Ikyanya bali mu bona amabone, gali mu ba gahushiri.

Ne'kyanya bali mu twa imaaja, bali mu kizi buligania.

8 Utushasha twabo, twoshi tukoli yijwiri kwe'bishazi.

Idavwangira likoli kwiziri hooshi.

9 Balya Bahisiraheeri bagweti baganjekeereza kwokuno:

«Uyo Hisaaya, ka mwangamúyuvwa?

Aahago! Akoli loziizi ukuyigiriza banyandi?

Ka tulenge útwayongoolwa bigingo?

10 Si agweti agadaada, mbu:

“Ba-ba-ba, bo-bo-bo, da-da-da, do-do-do!”»

11 Kwokwo, Nahano akolaga agakizi ganuuzabandu baage mu gindi-gindi ndeto,

mu kukoleesa indeto ye'mahanga.*

12 Nahano âli mali gwanwa alagaania abandubaage kwokuno:

«Haahano ho mugaluhuuka!»

Na kwakundi: «Mwe muluhiri, nie gamùluhuusa.»

Kundu kwokwo, batasiimiri kwo bamúyuvwe.

13 Ku yukwo, amagambo ga Nahano, imwobo gagayuvwikana kwokuno: «Ba-ba-ba, bo-bo-bo, da-da-da, do-do-do!» Kwokwo, ha nyuma bagaagwa lugali, banavunike. Bagagwatwa mu mubashu, banatwalwe imbohe.

* 28:11 28.11-12 1 Bakorindo 14.21.

14 E batwali be'Yerusaleemu, si muli mu honyolezania!

Aahago! Muyuvwage igambo lya Nahano.

15 Mugweti mugakizi yihaya, mbu:

«Twehe keera tukanywana ikihango na Narufu, kuguma ne'nakwere.

Kwokwo, irya nguuke, ikyanya igayija, itagaki tugwa kwo.

Tugweti tugayilangaalira mu kudeta ibinyoma, na mu kuhendana.»

16 Si Nahano Rurema adetaga kwokuno:

«Lolagi! Mu kaaya ke'Sayuni, keera nabiika mwi'buye.

Yiryo ibuye, keera likagezibwa,

linali li'buye lyo'kusikamya akagongo ko'lutaliro.

Umundu, iri angalibiika kwo'mulangaaliro, atagaki shenguka.†

17 Ngakizi koleesa íbikwaniini, lukizi ba nga lugero lwani.

Na ngoleese no'kuli, kukizi ba nga nevu ya'buubasi.»

Si ubutibitiro bwinyu, buli mu yubakwa ku binyoma.

Kwokwo, invula yo'lugungu igayiji bushereeza.

Umwijulire gunayiji buhongoleka haashi.

18 Kirya kihango kyo mukanywana na Narufu, kigahongolwa.

Kundu mukalagaana ne'nakwere, mutagatabaalwa.

---

† 28:16 28.16 Zaburi 118.22-23; Barumi 9.33; 10.11; 1 Peturu 2.6.

Irya nguuke, mango yahikaga, mugakizi nyanyagwa haashi.

¹⁹ Yugwo mwijulire, gugakizi lenga ngiisi lusiku. Gugakizi yija mwi'zuuba, kiri na mu bushigi.

No'buzinda, mugatwalwa ngana.

Yikyo kihano, ngiisi ábakisobanukiirwi, bagashenguka ngana.

²⁰ Mugaaba ngo'mundu úkagira mbu agwejere ku ngingo, yanamúyofihira.

Ne'kibwikwa kyage, kyanamúniihira.

²¹ Haaho, Nahano agaaba akoli shavwiri, anakizi lwa,

nga kwo akalwa na'Bafirisiti ku mugazi Perazimu,

na nga kwo akalwa na'Bahamoori mu nde-keera ye'Gibyoni.

Leero, agayiji gira ibya kundi-kundi byo mutashubi langaliiri.

²² Si ikihugo kyoshi kya'Bahisiraheeri, Nahano wo'bushobozi bwoshi akoli hiziri kwo agakishereeza. Aahago! Mutwikire ukukizi shekerezania. Buzira kwokwo, imigozi igagenderera ukumúfyetereza ingingwe.

Rurema ali mu hana ku njira yo'kuli

²³ Mundegage amatwiri, munyuvwirize.

²⁴ Umulimi, ka ayamiri ali mu hinga ngiisi kyanya?

Aahabi! Si ali mu byala!

²⁵ Ikyanya ali mu ba keera ayusa ukukunguula indalo,

ali mu byala mbuto zaage, nge'ngoole,
ne'bizaari.

Anali mu byala ne'ngano ahandu haayo, kiri
no'bulo, ne'zindi mbuto.

26 Si Rurema wage ye kamúyigiriza ngiisi kwo
agakizi gira.

27 Mu kunyogola imbuto niini nge'ngoole,
abandu batangakoleesa inyundo mbamu.

Si bali mu zikoma ne'ngoni niini.

Ne'bizaari, bitali mu leezibwa kwi'gaare,
si biri mu komwa ne'hiti.

28 Ne'ngano, bwo iri novu, batali mu gikoma
lunda-twika.

Si bali mu gikoma, mu kugireeza kwa'mapine
gi'gaari.

Kundu kwokwo, batagenderiiri ukukizi
givungula-vungula.

29 Gano miiga galyosiri imwa Nahano
wo'bushobozi bwoshi.

Ali mwitegeereza bweneene,
anali mu hanuulana ku njira ye'kitangaaza.

29

Akaaya ke'Yerusaleemu katonderwa

1 Yayewe imwawe, e Yerusaleemu! Ulyagagi
kaaya ka mwami Dahudi,
ne'siku zaawe ngulu ziyamiri zigenderiiri
umwaka ku gundi.

2 Kundu kwokwo, ngola ngakulibuza, halinde
unalire ku kimombo.
Ugaaba nga katanda ákayijwiri kwo'muko.

3 E Yerusaleemu, ngakusokanania ibiso
bya'basirikaani,
banayubake inzitiro ízishuumiri, gira ba-
longe ubulyo bwo'kukuteera.

4 Ewe! Si uganyanyagwa haashi.
Ha nyuma, ugakizi yidodombera i kuzimu,
kwi'zu liniini.

Ikyanya izu ligahulukaana,
ligaaba nga lya kishu, íkiri mu lyosibwa
mwi'heero.

5 Kundu kwokwo, abagoma baawe, bagatu-
muulwa nga lukungu.

Na kundu balyagagi katundu, banali banam-
bamba,
si bagalyosibwa ngana, nga byula íbiri mu
yehuulwa.

Masaasa atabukwa, yibyoyoshi bigayami
koleka.

6 Nie Nahano wo'bushobozi bwoshi, na ndi nie
gamulwira.

Ngayija mu mukungulo, na mu misisi, na mu
lujongo,
na mu kihuhuuta kya kwingi-kwingi, na mu
muliro uguli mu jigiivya.

7 Yibyoyoshi binyamahanga, ikyanya bigayiji teera i
Yerusaleemu,
booshi bagayami zimiira ngana, nga birooto.

Mu kulooza ukuteera i Yerusaleemu, bagaaba
bagisokaniini.

Kundu kwokwo, bagazimiira ngana
nga'mabone ga mu bushigi.

8 Umunamwena, ikyanya ali mu loota ibirooto,
 ali mu bona kwo agweti agaalya.
 Si mu kosisimuka, anakanguke mu kuyuvwa
 kwo aki shalisiri.
 Kiri no'mundu únyotiirwi, ali mu loota kwo
 akola mu nywa amagoloovi.
 Si mu kosisimuka, anabe aki nyotiirwi.
 Kwo na kwokwo, ikyanya abagoma bagayiji
 teera umugazi Sayuni,
 bagaatona kwo bagamùhima, shoobe!

9 Munahuumirwe ngana, munabe munyerere.
 Muyigirage nga mbumi, mbu lyo mutakizi
 bona.
 Mukizi laluka ngana, halinde munakizi bambaa-
 jira.
 Si yukwo kulaluka kwinyu, kutabaagage ku
 njira ya'maavu.

10 Aahago! Nahano ye tumiri mukubisirwi.
 Kiri na'baleevi biinyu, keera akabahumaaza
 amasu.
 Na'banamabone kwakundi, keera abaku-
 bika.*

11 Galya mabone, si gali nga mwazi
 úguyandisirwi mu kitaabo kishweke, kinabi-
 isirwi kwa'kamangu. Iri mwangakiheereza
 umusomi, mbu akisome, anayami shuvya
 kwokuno: «Aahabi! Kino kitaabo, kiki
 shwesirwi, kinabiisirwi kwa'kamangu. Aahago!
 Kutagi kwo nangaki kisoma?»¹² Yikyo kitaabo,
 iri wangakiheereza dindirye, mbu akisome,
 naye, ti: «Ipwi! Ndayiji ukusoma.»

* 29:10 29.10 Barumi 11.8.

Nahano aki genderiiri ukukola ibisoomeza

13 Nahamwitu adetaga kwokuno:

«Bano bandu bagweti bagaadeta kwo bali be'mwani.

Kundu bali mu yigiraga mbu banzimbahiri, kuli ku tunwa naaho.

Si imitima yabo ikoli yisuuziri hala!

Ikyanya bali mu nyikumba,

bali mu kulikira imihango naaho, yo bakayigiriz-ibwa na'bandu.†

14 Ku yukwo, ngashubi bakolera ibisoomeza bya kwingi-kwingi.

Mu kati kaabo, abanabwenge bagaatera ubwenge bwabo.

Na kundu bali beeshu, si ubweshu bwabo bugaahera.‡»

Inzaliro za'bandu, Nahano aziyiji-yiji

15 Yayewe imwa ábali mu gira mbu babishe Nahano byo bashungisiri.

Muli mu kola amabi mu kihulu, iri munadeta:

«Si ndaaye útubwini!

Aaho! Ngiisi byo tuli mu gira, nyandi úgabimenya?»

16 Kundu mwadeta kwokwo, si mwahwijikala ngana.

Aahago! Ka mubwini kwo'mubuuvi ye muguma ni'bumba?

Ikirungu, ikyanya kyabumbwa, ka kyangabwira umubuuvi, ti:

«Ewe! Si utali we kambumba!»

† 29:13 29.13 Mataayo 15.8-9; Mariko 7.6-7. ‡ 29:14 29.14 1 Bakorindo 1.19.

Kandi iri «Si wehe, ndaabyo uyiji!§» Nanga, maashi!

17 Umenye kwo masaasa atabukwa, ulubako lwe'Lebanooni lwâye hinduke ndalo nyija.

Iyo ndalo, nayo inashubi shushaana no'lubako.

18 Ku yikyo kyanya, ngiisi ibiyandisirwi mu kitaabo, kiri ne'bimeme bigabiyuvwa.

Imbumi nazo, kundu zâli riiri mu kihulu namudidi, haliko zigahumuulwa, zinalongage ukubona.

19 Ngiisi ábatindimaziibwi, Nahano agabashambaaza.

Na ábakekeriiri bagashambaala mu kati ka Rurema, Umutaluule wa'Bahisiraheeri.

20 Si banangora-mabi boohe, bagaahera ngana.

Na ábali mu honyolezania, bagaamala.

Bwo bakuuziri ukugira amabi, bagaminikwa duba.

21 Ikyanya abandu bali mu banganizania, bagaherera

kuguma na ábali mu tegana imbere lya'batwi be'maaja,

kiri na ábali mu hana abandu bazira buhube.

22 Nahano, Lukiza wa Hiburahimu, abwiraga Abahisiraheeri kwokuno:

«Abandu baani batâye ki teteerwe,

---

§ 29:16 29.16 Hisaaya 45.9; Barumi 9.20.

batanâye ki teezibwe ishoni.

²³ Niehe nie Mutaluule wa Yakobo, na ndi Rurema wa'Bahisiraheeri.

Aahago! Ikyanya bagabonaga ngiisi kwo ndi mu bagashaanira,

banabonage na kwa'baana baabo bakoli luguusiri,

Iyo bagakizi huuza iziina lyani, banakizi nzimbaha.

²⁴ Haaho, ngiisi ábakoli habusiri, bagashubi tumburukwa.

Na kundu bâli kizi yidodomba, haliko leero bagayemeera ukuhanuulwa.»

30

Ubuhanya bwa ábali mu langaalira i Miisiri

¹ Nahano adetaga kwokuno:

«E baana baani, yayewe imwinyu, si mulyagagi bahuni! Munali mu yilundira ibyaha ku bindi bingi.

Muyamiri muli mu shungika ibye'mwinyu, kundu bitanzimisiizi.

Muli mu nywana ikihango ne'binyamahanga, buzira kutee hanuusa Umutima gwani.

² Muli mu gendi tabaaza Abamiisiri, buzira kumbanuusa.

Munakoli biisiri Faraho kwo'mulangaaliro, kwo ye gamùkiza.

³ Aahabi! Kundu mwangayihega ku Faraho, si mugalonga ishoni naaho, iri munayigeraniza.

⁴ Uyo Faraho, biri ukuli kwo atwaziri ahandu hingi,

ukulyoka i Sowani, halinde kiri ne'Hanesi.

5 Kundu kwokwo, abandu iri bangamúlangaalira, bagateteerwa ngana. Ulya Faraho, ndaabwo butabaazi mugalongaga imwage.

Si agakizi mùteeza ishoni naaho, iri munajambuura.»

6 Ku biloziri inyamiishwa za mwi'shamba lye'kisaka, Rurema adetaga kwokuno:

«Abandu baani bali mu genda bahesiizi bapunda ne'ngamiya akanyamwala ke'bindu, banaberuuzze mu namuhirye wi'shamba, anali mwa'magoorwa ga kwingi-kwingi, na'makuba.

Muli ifiizi ze'ndare, na'mabuguma gaazo.

Muli ne'mijoka ya'manjoka-njoka, ne'bindi bihuume bye'mijoka.

Bali mu gendi tengula Abamiisiri, mbu lyo batabaala.

Kundu kwokwo, balya Bamiisiri, ndaabyo bagabahanyira.

7 Ee! Abamiisiri, ubutabaazi bwabo buli ndaabwo.

Kyo kitumiri keera n'gabayinika iziina Kingisho-
ngisho kyo'mujoka, kafwa-busha.»

Abandu bali babitwitwi

8 Nahano anabwiraga Hisaaya:

«Ewe! Yaga magambo, ugayandike mu kitaabo, gira abandu be'Yerusaleemu batangirwe ubumasi, ngiisi kwo bayamiri bali bahuni, banakoli tebesiri.

Yubwo bumasi buganayama ho, halinde imyaka ne'myakuula.

⁹ Yabo bandu, kundu Nahano ali mu bayigiriza, si batamútwaziizi.

Bali mu yifunda mu bibeessa naaho.

¹⁰ Kundu bali mu kizi yerekwa amabone, si bayamiri bali mu longooza beene go, ti: “Nanga! Galya mabone giinyu, mugatwikire kwo.”

Banakizi naakira na'baleevi kwokuno:

“Mulekage ukukizi tumenyeesa ibiri ukuli.

Si mukizi tubwira naaho amagambo ágatusimisiizi.

Mukizi tubwira ibinyoma.

¹¹ Mutwikire ukukizi tubwira hi'gulu lyo'lya Mutaluule wa'Bahisiraheeri.

Munashaagage mu njira yinyu ítungiini.”»

¹² Nahano, Umutaluule wa'Bahisiraheeri, anashuvya kwokuno:

«Kundu ngweti ngamùyerekeza, si keera mwanjajaaka.

Munali mu biika umulangaaliro ku binyoma, iri munalibuzania.

¹³ Yikyo kyaha kiinyu kigayami mùleetera ubuhanya.

Kigaaba nga kibambaazi íkishuumiri, kinali mwo'bulali.

Yikyo kibambaazi, kiri mu tee hengama.

Masaasa atabukwa, kinayami yihongoleka haashi.

¹⁴ Ee! Mugapwamuuka, nga nyungu íyarasaanuka lwoshi-lwoshi.

Ingyo ízigasigala, ziri niniini bweneene,

halinde zitanaki shobole ukulahulirwa
kwo'muliro,
kandi iri kuvwomerwa kwa'miiji.»

15 Nahano Rurema, Umutaluule
wa'Bahisiraheeri, ashubi detaga kwokuno:
«Iri mwangalukira, munatuuze mu kati
kaani, lyoki mwangakizibwa.

Ee! Mwangalonga imisi naaho, mu kutuuza, iri
munambiika kwo'mulangaaliro.

Haliko mwehe, yago miija, mukoli galahiiri
lwoshi.

16 Mukadeta, ti: “Twehe, íbitugooziri, tulonge
ifwarasi, gira tukizi suula umulindi.”

Yukwo kusuula umulindi kwinyu, kugaaba
naaho mu kupuumuka.

Ka mutoniri kwo ziryá fwarasi zigamùtabaala?

Aahabi! Si ifwarasi za ábali mu mùhiiva, zo
zigasuula umulindi ku ze'mwinyu.

17 Mu yabo bagoma, muguma naaho agabiika
ikikando,

abandu biinyu kihumbi banayami puumuka.

Abataanu baabo nabo, bagamùshindibuka kwo
mweshi.

Mugasigala naaho nge'kiti kishinge kyonyene
kwi'rango,

kinamanisirwi kwe'hisanganira
hi'rembera.»

Nahano agashaanira abandu baage

18 Kundu kwokwo, Nahano ali Rurema wo'kuli.

Analoziizi ukumùgirira amiija,
no'kumùyuvwirwa indengeerwa.

Bahiriirwi booshi ábamùlangaliiri.

19 E bandu be'Sayuni, mwe mutuuziri i Yerusaleemu!

Ku kasiisa, mutâye ki bululuke.

Iri mwangatabaaza Nahano,

agakizi mùyuvwa, anamùshuvye duba.

20 Nahano akatee mùheereza amakuba ngiisi lusiku nga mukate,

anakizi mùheereza na'malibu nga miiji.

Kundu kwokwo, atagagenderera ukukizi bishama.

Si mugakizi múbona masu ku gandi, yenyene anashubi mùyigiriza.

21 Hali ikyanya mwangahabukiraga ilulyo, kandi iri ilumoso.

Kundu kwokwo, mugayuvwa izu, ligweti lig-amùbwira:

«Injira íkwaniini ino, mukizi gikulikira.»

22 Kwokwo, irya migisi yinyu, mukola mugagibona kwo iyulubiiri, munagikabulire.

Kundu yangaba íkatulwa mu harija, kandi iri mu nooro, mugagibwira, ti:

«Muyihereere! Si mulyagagi ngi'jolera!»

23 Haaho, Nahano agashubi mùniekeza invula ku kyanya íkikwaniini. Munakizi byala imbuto, zinahembe, zinayere bweneene. Kiri ne'bitugwa biinyu, munakizi biteereza. ²⁴ Ishuuli zo mugweti mugalimiisa, kiri na bapunda, mugakizi biyuhirira ibyokulya íbiri tiita. Na mu kubyuhirira, bigamùhuuna kwo mukizi koleesa inyiibo, ne'mbahwa.

²⁵ Ku yikyo kyanya, abagoma biinyu bagaaba keera baminikwa. Ne'nyingo zo'twaya twabo,

zinabe zikola mishaka. Haliko mwehe, mu ngiisi migazi no'tugangazi, mugakizi hinga inyijji.

²⁶ Umwezi gugakizi yaka bweneene ngi'zuuba. Ni'zuuba nalyo, umulengeerwe gwalyo, gugakizi yaka ubugira kalinda, ukuhima izindi siku. Kwokwo kwo bigaaba, ku kyanya Nahano agakizi lunga inguma za'bandu baage. Kundu âli kizi bamotola, haliko agaki baholeeza.

Rurema agashereeza ikihugo kye'Hasuriya

²⁷ Langiizi! Nahano akola mu yija ukulyoka hala. Uburaakari bwage bukoli yasiri. Ne'kyusi kikola mu tutumuka.

Ikyanya ali mu detaga, amagambo gaage gali mu babaza nga muliro.

²⁸ Akola mu fuuha umuuka ngo'mwijulire, halinde gunahike mwi'gosi lya'bagoma baage.

Akola agaminika ibinyamahanga, nga ábali mu sheba umushyano na'kayungiro.

Agabiika ibyuma nga bye'fwarasi mu tunwa twabo, mu kubatwala ho bagagendi shereezibwa.

²⁹ E bandu ba Rurema, mwehe mugakizi yimba ku malega, iri munashambaala ngana-ngana, nga bandu ábakola mu yimba ku siku ngulu. Ubushambaale bwinyu bugaaba nga bwa'bandu ábakola mu zamuukira ku mugazi gwa Nahano, Ulwala lwa'Bahisiraheeri. Bali mu kizi genda ku kisegengo, iri banalasa imiteera-teera.

³⁰ Nahano agategeesa abandu amatwiri, balonge ukuyuvwa izu lyage lya kahebuuza.

- Banabone ngiisi kwo'bushobozi bwage
bugaakola ku buraakari.
Agashonooka mu muliro gwo'kujigiivya byoshi.
Anayije ne'kihuhuuta kikayu ikiri mu
vuduka mwe'nvula nyingi yo'lugungu.
- ³¹ Nahano agalunduma, anatondeere ukukubula
Abahasuriya ingoni,
halinde banakanguke bweneene.
- ³² Balya Bahasuriya, Nahano yenyene agakizi
balwisa. Iyo ngoni, ikyanya agakizi bakubula yo
ubugira kingi, Abahisiraheeri bagashambaala,
iri banalasa ingoma ne'nzeeze.
- ³³ Uyo mwami wa'Bahasuriya, Nahano âli mali
gwanwa ashungika kwo agamújigiiviza i
Topeti.
Ee! Iyo munda, iri ikirimbi-rimbi, kinayisiri.
Yikyo kirimbi-rimbi, kiri mwi'bengesheeshe
lyo'muliro, gunali mwe'shaali nyingi.
Yugwo muliro, Nahano agaguyasa, mu kugu-
fuuha no'muuka gwage, gunayami yaka
nga lwiji úluli mwo'muliro.

31

I Miisiri, ndaabwo butabaazi úbuli yo

- ¹ Yayewe, imwa ngiisi ábali mu gendi tabaaza
Abamiisiri!
Ehee! Si balangaliiri kwo bagakizibwa, bwo
bahiiti ifwarasi,
na ábali mu zigendera kwo, kuguma
na'magaare mingi gi'zibo!
Batalangaliiri Nahano, Umutaluule
wa'Bahisiraheeri,

batanali mu mútabaaza.
 2 Kundu kwokwo, Rurema alyagagi
 mwitegeereza,
 anali no'bushobozi bwo'kuhana.
 Ne'kyanya ali mu kyula, atali mu yishuhiza.
 Agweti agahagana na banangora-mabi,
 anaminike ngiisi ábali mu bayibiika kwo.
 3 Aaho! Yabo Bamiisiri, si balyagagi bandu
 ngana! Batanali bandi bo'kuyikumbwa.
 Kiri ne'fwarasi zaabo, si biri bitugwa naaho,
 zitanagweti ubushobozi bwa mu mitima.
 Ikyanya Nahano agababangulira ukuboko
 kwage,
 ngiisi ábali mu gira mbu babatabaale,
 bagasiitara.
 Na ábagatabaalwa kwakundi, banayideedeke
 haashi.
 Kwokwo balya booshi, banashereezibwe
 kuguma.

Rurema agalanga i Yerusaleemu

4 Nahano akambwiraga kwokuno:
 «Ikyanya ikihagarusi kye'ndare kandi iri injuuke
 yayo iri mu yita ikitugwa,
 iri mu kiyimangira kwo, iri inalunduma.
 Na kundu abangere bangashololokera ho,
 banakizi gira ulujongo, mbu bagiyimule,
 itali mu batwaza.
 Mukuba yulwo lujongo lutangagiyobohya.
 Kwo na kwokwo, Nahano wo'bushobozi bwoshi,
 agamanukiraga ku mugazi Sayuni,
 gira ayiji teera abagoma.
 5 Nga kwo'tunyuni tuli mu balala mu
 kyanyaanya, mu kulanga ingisha,

kwo na kwokwo, Nahano agakizi langa i Yerusaleemu.
Ee! Agakizi gihahalira, iri anagishuutira, halinde anagiguluule.»

⁶ E Bahisiraheeri, si keera mukahagana na Nahano! Aaho! Mumúgalukirage. ⁷ Lusiku luguma, ngiisi muguma winyu âye twikire ukuyikumba imigisi. Si biri bindu naaho byo mukatula mu harija na mu nooro, mu kukoleesa amaboko giinyu mabi!

⁸ Abahasuriya boohe, bagayitwa ku ngooti.
Ne'yo ngooti itagaaba ya'bandu,
si igaaba ya Rurema, bwo ye gabaminika.
Yabo Bahasuriya, ikyanya bagagibona, bagati-bitu.
Kundu kwokwo, imisore yabo igagwatwa,
banakizi koleesibwa ku kahaati mu buja.
⁹ Yabo Bahasuriya bagahuumirwa.
Abakulu baabo, ikyanya bagabonaga amarembera giinyu gi'zibo,
bagaagira mbu bapuumuke.
Umuliro gwa Nahano guli mu kizi yaka hi'gulu
lya'kaaya ke'Sayuni.
Ibengesheeshe lyagwo liyamiri haaho i Yerusaleemu.
Kwokwo, kwo Nahano adesiri.

32

Umwami úkwaniini agayija

¹ Lolagi! Hâye yime umwami úgakizi twala ku njira íkwaniini.

Abatwali baage nabo, bagakizi twa imaaja
ku njira ikwaniini.

² Ngiisi muguma wabo, agaaba nga handu
ha'bandu bagakizi yisiika umunyaga.

Na kundu invula yo'musiluula
yangavuduka, agabatabaala, halinde
batalobe.

Bagaaba nga nyiiji íziri mu nywesa ishamba
írihangalusiri,

banabe nga lwala úlugiziri ikimbehwa
mwi'shamba.

³ Ngiisi ábabwini, amasu gaabo gatâye ki hu-
maale.

Na ngiisi ábayuvwiti, amatwiri gaabo
gagayama gategiiri.

⁴ Ngiisi ábatashobwiri ukushuvya bwija, leero
bagayitonda.

Na ngiisi ábali mu kukumiza, leero
bagatwisa mu kudeta bwija.

⁵ Abahwija batagaki yivugwa mbu bo bakulu.

Kiri no'tufwa-busha, abandu batagaki tug-
ingika.

⁶ Umuhwija agweti agaravwanga,
iri anakizi shungika naaho ukugira amabi.

Ali mu higula imbere lya Nahano,
iri anakizi mútyoza.

Ikyanya ali mu bonaga ábashalisiri, atali mu
bashaluula.

Kiri na ábanyotiirwi, atali mu baheereza
amiji mbu banywe.

⁷ Balya banangora-mabi bagweti bagatebereza-
nia.

Kundu abakeni bangaba bo bakwiriiri ukulonga
 ukuli kwabo,
 yabo babi boohe, bali mu babangaaniza, lyo
 babanyage ibindu byabo.

⁸ Si abandu biija boohe, bali mu tabaalana,
 kinatume bakiri mu sikama.

Ihano imwa'bakazi be'Yerusaleemu

⁹ E bamaawe, si muyamiri mujeberiiri, ndaan-
 abyomu muhahiiri!
 Aaho! Muyimukage, mundege amatwiri.

¹⁰ Ehee! Kundu muki yiyuvwiti kwo mujeberiiri,
 halikago ha nyuma lyo'mwaka muguma
 naaho, mugashundeera.
 Ku yikyo kyanya, ndaakiyo mizabibu ígaaba
 isigiiri, mbu mugiyimbule.

¹¹ E bakazi, kundu muki jeberiiri, ndaanabyo
 muhahiiri,
 si mukwiriiri mulengage mwe'kinyukura.

Aaho! Mukaturure ibyambalwa biinyu,
 munakenyere amasuuzu, mu kuyerekana
 kwo mukoli jengiirwi.

¹² Mukizi yikomomba ku kikaraza.
 Mukizi liruuka mukuba indalo ziinyu,
 kundu zishubi dehiri, zinashubi joesiri
 kwe'mizabibu mingi, halikago iyo
 mizabibu, ndaakiyo.

¹³ Ikihugo kya'bandu baani, kigaamera
 mwe'migenge, ne'mihanda-njovu naaho.
 Utwaya twinyu, ne'nyumba ziinyu, kundu
 bishuba mwo'bushambaale,
 si leero yubwo bushambaale butakiri ho.

¹⁴ Kiri na'kajumiro kagasigala kamaata.

Utwaya twoshi, kundu tushuba
 mwo'lujongo, si tugasigala mushaka.
 Ulwingo lwe'naazi, kiri na'kaaya kazitire
 ko'kutibitira mwo,
 byombi bigasigala biguuka, halinde imyaka
 ne'myakuula.
 Linasigale naaho igombaniri lya bapunda ba mu
 kishuka,
 ne'bibuzi binakizi ragirira mwo.

*Umutuula gugaboneka ku kyanya ukuli kugay-
 imanga*

- ¹⁵ Bulya buhanya bugagenderera kwokwo,
 halinde ku kyanya Nahano agatuyijuzi
 mwo'Mutima gwage ukulyoka mwi'gulu.
 Haahago, li'shamba ligahinduka ndalo
 ye'nagiira.
 Iyo ndalo nayo, inahinduke lubako.
- ¹⁶ Imaaja zigakizi twibwa ku njira ikwaniini, kiri
 na mwi'shamba.
 Kiri na mwi'rya ndalo ye'nagiira, abandu
 bagakizi kulikiriza ibikwaniini.
- ¹⁷ Yukwo kuli, ikyanya bagakukulikiriza, lyo
 bagalonga umutuula.
 Abandu banabe batuuziri no'mutuula
 no'butoge, halinde imyaka ne'myakuula.
- ¹⁸ Ee! Abandu baani bagatuula mu kati
 ko'butoge,
 hanabe no'munyerere, halinde banalongo
 ukuluhuuka.
- ¹⁹ Kundu invula yo'lugungu igashereeza ibiti mu
 lubako,

na kundu akaaya kagayami yihongoleka
 haashi,
²⁰ haliko, mwehe mukiri bahiirwa.
 Mukuba, mukiri mu byala imbuto ha tudota.
 Ingaavu na bapunda muli mu kizi biteereza.

33

Ubuhanya hi'gulu lya'Bahasuriya

- ¹ Yayewe imwinyu, mwe Bahasuriya!
 Kundu mugweti mugaminikana,
 si mwenyene mutazindi minikwa.
 Na kundu batazindi mutanga mu bagoma,
 si mwehe mugweti mugatangana mwo.
 Yuvwagwi! Ikyanya mugaaba keera mwash-
 ereezania,
 lyo na niinyu mugashereezibwa.
 Ne'kyanya mugaaba keera mwayusa ukusonger-
 ana mu bagoma,
 lyo na niinyu mugasongerwa mwo.
- ² E Nahano, tukubiisiri kwo'mulangaaliro.
 Aaho! Utukejererage!
 Ukizi tusikamya ngiisi shesheezi.
 Ne'kyanya tugakizi longa amalibu, unatuk-
 ize.
- ³ Ibinyamahanga, ikyanya biri mu yuvwa izu
 lyawe,
 biri mu yami puumuka.
 Ee! Ikyanya uli mu yimukaga naaho,
 bali mu yami shaabuka.
- ⁴ Nga kwokulya amahaazi gali mu maliiriza
 indalo,
 kwo na niinyu, ibindu biinyu bigashahulwa.

- 5 Nahano atuuziri mwi'gulu, anali mu gingikwa bweneene.
Agayijuza akaaya ke'Sayuni mwo'kuli, na ibikwaniini.
- 6 Mwe bandu be'Yerusaleemu, Nahano ye lutaliro lwinyu lukomu.
Agakizi mukiza, iri anamùheereza ubwitegeereze, no'bumenyi.
Iri mwangalona ubugale,
mukwaniini mukizi músimbaha.
- 7 Lolagi! Kundu abasirikaani biinyu bali bikalage,
si leero bakola mu bululuka mu njira.
Kiri na ábakatumwa kwo bagendi huuna umutuula,
nabo banagaluka bakola mu lira ku kimombo.
- 8 Imitalimbwa ikolaga, shee!
Ndaaye úkiri mu gilenga mwo.
Kundu bakanywana ibihango mbu balongage umutuula,
haliko birya bihango, keera bakabihongola.
Kiri na byo'tumasi tukalagaania, bataki bitwazi-izi.
Ndaanaye úkiri mu simbahana.
- 9 Ikihugo kikoli ginunusiri, kinakoli yumagusiri.
Kiri ne'migazi ye'Lebanooni, keera ikateez-ibwa ishoni, inakoli yumagusiri.
Indekeera nyiija ye'Sharooni ikoli yumiri ngi'shamba.
Ku mugazi Bashaani, na ku gwe'Karimeeri,
ibiti byoshi bikola bizira bihunda.

- 10 Nahano adetaga kwokuno: «Buno, ngola ngayimuka,
na nyerekane ngiisi kwo ndi kikalage bwe-
neene.
Ee! Ngolaga ngagingikwa mu bandu.
- 11 E Bahasuriya, si mulyagagi busha, nga byasi,
no'bukere.
Imbuusi ngayu íri mwo'muliro, igayiji
mùjigiivya.
- 12 Abandu biinyu bagalashwa mu muliro nga
migenge.
Gugabajigiivya, halinde banasigale
munyota-kiiko.
- 13 Mwe mutuuziri hala, yuvwagwi ngiisi byo
nakola.
Na niinyu mwe mutuuziri hoofi, muyiji yiga
hi'gulu lyo'bushobozi bwani.»
- 14 Abanabyaha ba mu Sayuni, batatwaziizi
Rurema.
Kyo kitumiri bakoli yobohiri, banakola mu
juguma.
- Bali mu deta, ti: «Yugu muliro, si guli mu jigiivya
ngana-ngana!
Aahago! Nyandagi úwangaki tuula ho?
Si guyamiri guli mu yaka bweneene.
Aaho! Nyandagi úwangaki guyigooyera?»
- 15 Abandu bangakira, iri bangakizi gira
ibikwaniini,
banabe bagweti bagaadeta ibyo'kuli,
banabe batagweti bagalyalyania, mbu lyo
bagala,
banabe batanali mu lya ikitulire.
Kiri no'kuyuvwa igambi lyo'kuyitana, batasi-
imiri,

batanalozizi ukubona íbitali nga byo.

- 16 Abandu mwene yabo, boohe bo bagatuula mu butoge,
banakizi langwa nga bandu ábatuuziri mu kaaya kazitire.

Bagakizi longa ibyokulya íbiri tiita,
banakizi nywa amiji ngiisi lusiku.

- 17 Mugayibonera umwami, kwo agweti agagingikwa,
munabone na ngiisi kwe'kihugo kitabisiri bweneene.

- 18 Lyeryo, munakengeere ngiisi kwo mwâli kizi libuzibwa bweneene, munayibuze kwokuno:

«E balya, balya bakulu be'mahanga, hayi balya-gagi?

Baguma baabo, si bâli kizi turamburiisa imirambu. Aaho! Buno bali hayi?

Na ngiisi ábâli kizi haruura iminyago íkashahulwa mu kaaya kiitu, nabo balya-gagi hayi?»

- 19 Yabo banabwikangaate bali mu deta indeto yo mutayiji.

Kundu kwokwo, mutagaki shubi babona.

- 20 Mwehe, mulangiizagye ku mugazi Sayuni.

Haaho, ho tuli mu shambaalira isiku ziitu ngulu.

Mukizi langiiza i Yerusaleemu.

Si ko kaaya kijja ko'mutuula,

kanali ngi'heema íritâye twalwe ahandi.

Imisumaari yalyo yo'kuligwasa, itâye kuulwe.

Kiri ne'migozi yalyo, itâye twisibwe.

- 21 Mu kalya kaaya, mwo Nahano agayiyerekana
kwo ali munabushobozi.
Tugakizi tuula ha butambi lyo'tudota, kiri
ne'nyiji mbamu.
Si amashuba ga'bagoma, kundu gangaba gali
nangungubanga,
goohe, gatagakizi bilenga mwo.
- 22 Nahano, ye mu tuheereza imaja, ye nali mu
zitwa.
Ye na mwami witu. Ye gakizi tulanga,
halinde tunakizibwe.
- 23 Abagoma biitu, imigozi keera yateraga ku
nguliro ya'mashuba gaabo.
Kwokwo, amatanga gatakiri mu yanuulwa.
Balya bagoma, ibindu byabo ibikanyagwa, bi-
gagabulwa.
Na bwo bigaaba kanyamwala, kiri ne'birema
bigalonga kwo'mutuli.
- 24 Mu batuulaga booshi be'Yerusaleemu,
ndaaye ugashubi deta, mbu: «Ngoli
lwaziri!»
Mukuba yabo booshi, ibyaha byabo bigaaba
keera byakogwa.

34

Rurema agaahana abagoma baage

- ¹ E binyamahanga, mutegage amatwiri.
E bandu mweshi, na naawe e kihugo,
kuguma na byoshi ibikuli mwo, muyuvw-
irize.

- 2 Nahano akoli mùrakariiri mweshi, kuguma na'basirikaani biinyu booshi.
Keera anahiga kwo agamùminika mweshi, halinde munashaazibwe mu kihugo.
- 3 Ibirunda biinyu bigakabulirwa imbuga, halinde ibaya lyabyo linalungiire, no'muko gwabyo, gunagolombe ku migazi.
- 4 Igulu ligabungwa-bungwa, nga kwo bali mu bunga ikitaabo kibungirize.
Indonde íziryagagi kwi'gulu zooshi, zinajongoloke,
zinayume nga bibabi bye'milandira, kandi iri nga bishulu byumu byo'mutiini.
Zooshi zinabugumukire mu kihugo.*
- 5 Yabo Bahedoomu, nie Nahano ngoli hiziri kwo ngabaminika lwoshi-lwoshi.
Ingooti yani igadobekwa mu muko yaho mwi'gulu, inayami batibulirwa kwo.
- 6 Irya ngooti yani ikoli yijwiri umuko gwe'kipanga, na gwe'kihebe, kiri na gwe'byanabuzi, kuguma ne'binyule bye'nyama ye'fiko.
Yehee! Nahano akolaga agatanga ituulo mu kaaya ke'Bosira.
Akola agayita abandu bingi mu kihugo kye'Hedoomu.
- 7 Kundu abashosi bangabiiri bali ne'misi nga ye'mbogo, kandi iri ye'shuuli, halikago, ukufwa bagaafwa naaho.

---

* **34:4** 34.4 Mataayo 24.29; Mariko 13.25; Luka 21.26; Bwigule 6.13-14.

Kirya kihugo kyoshi kigakwira mwo'muko
naaho-naaho.

No'luvu lunanywerere mwe'binyule byabo.

⁸ Lwolwo lusiku, lwo Nahano agayihoolaga kwo.
Ee! Mu gwogwo mwaka, lyo agayihoola
abagoma be'Sayuni.

⁹ Utudota twe'Hedoomu tugahinduka kabulimbo.
Kiri no'luvu lugagulumira.

Ikihugo kyoshi kigahinduka kabulimbo
ákayasiri umuliro.

¹⁰ Yugwo muliro gunagenderere ukukizi yaka
ubushigi ni'zuuba.

Ikyusi kigakizi tuuma,
halinde yikyo kihugo kinasigale mushaka
imyakuula.

Ndaanaye mundu úwâye kilenge mwo.†

¹¹ Kirya kihugo, banakasare bo bakola bagakitu-
ula mwo,

kuguma na banafufulu, na banamujongo.

Nahano agakishereeza lwoshi, kinasibe.

¹² Yikyo kihugo, abatwali baamwo booshi bagaa-
mala.

Abaluzi nabo, bananyerere.

¹³ Inyumba zaabo, kundu ziryagagi zo'mulimbo,
leero zigaamera mwe'migenge.

Inzitiro zaabo nazo, zinamere kwe'bidata,
ne'mihanda-njovu.

Yibyo biguuka binabaagage igomberano
lye'mirunga, na banafufulu.

¹⁴ Ibimburu, nabyo bigatuula mwo, kuguma
ne'ndama ku mulinga.

---

† **34:10** 34.10 Bwigule 14.11; 19.3.

- Utusa tugakizi hamagalana,
tunalongage ahandu ho'kuluhuukira.
- 15 Banyunda bagayubaka mwe'ngisha, bana-
teerere mwo,
banalaalire, halinde amagi ganaberwe.
- Kiri ne'ngukuma zigakizi huutira mwo,
ngiisi nguma ne'yabo, lukwe-lukwe.
- 16 Nga mwangasomiri mu kitaabo kya Nahano,
mwangagwaniini kwo biyandisirwi
kwokuno:
«Ndaakyo kiremwa, kiri ne'kiguma íkyâye bu-
like,
ndaanakyo íkigaabula ikyabo.»
- Mukuba, Nahano yenyene keera akyula.
Umutima gwage gwonyene, gwo gugabikuu-
mania kuguma.
- 17 Zirya nyamiishwa zooshi, keera Rurema akazi-
gabulira ikihugo.
- Ngiisi nguma, keera akagiheereza ikyayo,
zinayamiri zituuziri mwo, halinde imyaka
ne'myakuula.

35

Rurema agaholeeza abandu baage

- 1 Mu yizo siku, kiri ni'shamba lyâye shagaluke.
Kundu liki yumagusiri, lyâye ki shambaale.
Indagiriro zâye hiirwe, zinayase ngi'pamba.
- 2 Yutwo twaso tugayasa ku bwingi,
iri tunayimba ku busiime, no'kubanda ak-
abuuli.
- Lirya ishamba ligaaba likoli limbiri ngana-
ngana, nge'migazi ye'Lebanooni,

na ngo'mugazi Karimeeri, ne'ndekeera
ye'Sharooni.

Haahago, lya'bandu booshi bagaabona ubulan-
gashane bwa Nahano,
banabone kwo Rurema ali wa kahebuuza.

³ Amaboko gaawe, kundu gangaba gakoli teziri,
si ugasikamye.

Na'madwi kwakundi, kundu gangaba gakoli
luhiri, ugakanie.*

⁴ Abandu, iri bangaba bakoli vunisiri indege,
mubabwire:

«Mutayobohe, muyihe ikise, Rurema winyu
agayiji mùyihoolera.

Ee! Agayiji hana abagoma biinyu. Yengwa,
agayiji mùkiza.»

⁵ Haaho, lye'mbumi zingatondeera ukubona.

Ne'bitwitwi binayuvwe.†

⁶ Utundende tunakizi ganga nga kabale.

Ibimeme binakizi banda akabuuli, awi yiyi
yiyi, iri binayimba.

Lyeryo, amijji ganashyokage mwi'shamba,
ganabire kiri na mu luumagu.

⁷ Ishamba, kundu liduusiri, si ligatenga
mwe'nyaaaja.

Uluumagu lunazununuke mwo'tudota.

Ibundo lye'mirunga ligaamera mwe'kibingu,
na'kaliri.

⁸ Iyo munda igaaba injira mbamu.

---

* **35:3** 35.3 Baheburaniya 12.12. † **35:5** 35.5 Mataayo 11.5;
Luka 7.22.

Iyo njira, iziina lyayo «Njira ya'bataluule bali mu lenga mwo».

Abandu ba Rurema naaho, bo bagagilenga mwo.
Si abanabitalaalwe boohe, batâye hangulwe.

Kiri na'bahwija, ndaaye úgagiterekera mwo.

⁹ Mwi'yo njira, mutâye lenge indare,
kandi iri izindi nyamiishwa ndangi.

Iyo njira, ngiisi bo Rurema agaaba aguluula naaho,
bo bâye gilenge mwo.

¹⁰ Ee! Iyo njira, ngiisi bo Nahano agaaba keera akiza, bo bagagigaluka mwo,
banayiji yingira mu kaaya ke'Sayuni, bagweti bagayimba ku bushambaale.

Bagakizi ba na'malega, halinde imyaka ne'myakuula, mu kati ko'bushambaale.
Umwizingeerwe ne'kimombo, bigaaba keera byamala lwoshi-lwoshi.

36

*Abahasuriya babiikira i Yerusaleemu ikikando
(2 Baami 18.13-37; 2 Kutondobola 32.1-19)*

¹ Mwami Hezekiya, ikyanya akahisa imyaka ikumi ni'na atwaziri,* lyo mwami Senakeribu we'Hasuriya akayiji teera utwaya twoshi tuzitire twe'Buyuda, anatugwata.

² Ha nyuma, uyo Senakeribu analungika umukulu wa'basirikaani baage, kuguma na'kandaharuurwa ka'basirikaani. Bâli lyosiri

---

* **36:1** 36.1 Abahasuriya bakateera Abayuda mu mwaka 701 Kirisito átazi butwa.

i Lakishi, banagenda bali giri-giri, halinde i Yerusaleemu, imwa mwami Hezekiya. Banahikiri yimanga hoofi ne'ngera ye'kirigo ikiri uluhande lwe'lugulu. (Yaho, hâli riiri hoofi ne'njira yo'kugenda imunda bali mu fulira imirondo.) ³ Yabo basirikaani, Heryakimu mugala Hirikiya anagendi bayakiira, bwo ye wâli mwimangizi wa'kajumiro. Banayakiirwa kwakundi na Sebuna umwandisi wa mwami, na Yoha mugala Hasafu, umwandisi wa ibikakoleka.

⁴ Umukulu wa balya basirikaani anadeta: «Mugendi bwira Hezekiya, kwo mwami we'Hasuriya abuuza kwokuno: “Ewe! Umwete gwawe guyimangiiri ku biki? ⁵ Ugweti ugayihaya kwo uli no'buhagarusi bwingi, kiri no'bulenga bwo'kugira izibo. Aahago! Nyandi ye ulangaliiri, halinde umbinduke? ⁶ Lolaga bunu! Kundu ugweti ugalangaalira i Miisiri, haliko liri ngi'sanga livune. Ikyanya umundu ali mu lishendamira, liri mu múyijomba mu kigasha. Ku yukwo, ngiisi ábali mu langaalira mwami we'Miisiri, kwokwo kwo bali mu komeresibwa.† ⁷ Ngeeka wangambwira, ti: ‘Twehe tulangaliiri Rurema Nahamwitu.’ Aaho! Si Hezekiya keera akashereeza ahandu ho bâli kizi yikumbira Nahano ku marango, anashereeza no'tutanda twage! Anabwiraga abandu be'Buyuda, na'be'Yerusaleemu, ti: ‘Mukwaniini mukizi yikumbira i Yerusaleemu naaho, imbere lya kaakalya katanda kagama.’ ”

---

† 36:6 36.6 Hezekyeri 29.6-7.

8 «Kwokwo, nayija gira mulagaane na nahamwitu, mwami we'Hasuriya. Ye wanduma kwokuno: “Nga mwangabiiri muhiiti abasirikaani bihumbi bibiri ábayiji ukushonera ku fwarasi, nangamùheereza ifwarasi bihumbi bibiri zo bagashonera kwo. Haliko ndaabo! 9 Aahago! Mu bakulu ba nahamwitu, si mutashobwiri ukugalula kiri umukulu muguma muniini! Na kundu mwangalangaalira i Miisiri, mbu mulonge ya'magaare gi'zibo na'basirikaani, bitagashoboka. 10 Na kwakundi, ka mutoniri kwo nayiji teera hano, ninahashereze buzira kutee hanguulwa na Nahano? Si Nahano yenyene ye kambwira kwo ndeere kino kihugo, halinde ngishereze!”»

11 Ulya mukulu, ikyanya akayusa ukudeta, Heryakimu mugala Hirikiya, na Sebuna, na Yoha, banamúshuvya: «E waliha, utuganuulire mu ndeto ye'kiharaamu, bwo tuli mu giyuvwa. Uleke ukudeta mu ndeto ye'kiheburaniya, lya'bandu ábali ku luzitiro batayuvwe.»

12 Uyo mukulu, ti: «Ka mutoniri kwo nahamwitu anduma imwinyu ne'mwa nahamwinyu naaho? Aahabi! Yaga magambo gaani, galyagagi ne'mwa bandu booshi ábabwatiiri ku luzitiro. Mweshi kuguma, mugaki lya amavi giinyu, munanywe na'mashwi giinyu.»

13 Ha nyuma, uyo mukulu anayimuka, anateerera umulaga mu ndeto ye'kiheburaniya: «Muyuvwagwe amagambo ga mwami mukulu we'Hasuriya. 14 Adeta kwokuno: “Mutayemeere kwo Hezekiya amùtebe.

Mukuba, atagahasha ukumùkiza mu maboko gaani. ¹⁵ Hezekiya ali mu mùteba, mbu Nahano agamùkiza, mbu na yaka kaaya katagabiikwa mu maboko ga mwami we'Hasuriya. Kundu kwokwo, mutayemeere kwo amùhendereze, mbu mulangaalire Nahano. ¹⁶ E maashi, mutayuvwe Hezekiya! Si nie mwami we'Hasuriya nadeta kwokuno: Mutuuze, munayije, gira tunywane. Ha nyuma, ngiisi muguma winyu akabuli lya ibitumbwe bye'mizabibu yage, kiri ne'bitumbwe bye'mitiini, ananywe na ku magoloovi mu kirigo kyage. ¹⁷ Ee! Ngamùtwala mu kindi kihugo ikiri nga kino. Yikyo kihugo kiri mwe'ngano, ne'divaayi, ne'mikate, ne'ndalo ze'mizabibu.

¹⁸ «“Uyu Hezekiya agweti agamùteba, mbu: 'Nahano agatukiza.' Aahabi! Mutwikire ukumùyuvwiriza. Ka hali umuzimu gwoshi úgukahasha ukukiza ikihugo mu maboko ga mwami we'Hasuriya? ¹⁹ Aahago! Gulya muzimu gwe'Hamaati, na gwe'Haripaadi, iryagagi hayi? Kiri ne'mizimu ye'Sefarwayimu, iryagagi hayi? Si itakakiza i Samariya mu maboko gaani! ²⁰ Mu mizimu ya yibyò bihugo, guhi úgukabakiza mu maboko gaani? Si ndaagwo! Kwokwo, kiri na Rurema Nahamwinyu atahiiti ubushobozi bwo'kumbangirira, halinde ndagwate i Yerusaleemu.”»

²¹ Abahisiraheeri, kundu bakayuvwa kwokwo, ndaalyo igambo lyo bakashuvya. Banaba shee! Mukuba, mwami Hezekiya âli mali babwira: «Hatagirage úgamúdesa.» ²² Ha nyuma, Heryakimu mugala Hirikiya, umwiman-

gizi wa'kajumiro, na Sebuna, umwandisi wa mwami, na Yoha mugala Hasafu, umwandisi wa íbikakoleka, banagendera mwami Hezekiya. Yabo booshi, bâli koli datwiri imirondo yabo hi'gulu lyo'mwizingeerwe. Amagambo gooshi go'yo mukulu wa'basirikaani, banagendi múganuulira go.

37

Mwami ahanuusa umuleevi Hisaaya

(2 Baami 19.1-7)

¹ Yago magambo gooshi, ikyanya mwami Hezekiya akagayuvwa, naye anadaatula ibyambalwa byage. Anayambala ubusuuzu, anayingira mu nyumba ya Nahano, gira amútabaaze. ² Heryakimu, umwimangizi wa'kajumiro, naye âli yambiiti ubusuuzu kiri na Sebuna umwandisi, na'bakulu ba'bagingi. Yabo booshi, mwami Hezekiya anabalungika imwo'muleevi Hisaaya, mugala Hamoozi. ³ Banagendi múbwira kwokuno: «Mwami Hezekiya adeta: “Zeene, lukola lusiku lwo'kushenguka. Keera twatukwa, twanagayirizibwa. Tukulaga nga mukazi úwahika ku lusiku lwo'kubuta umwana, haliko imisi yo'kumúbuta, ndaakiyo! ⁴ Ulya mwami we'Hasuriya atuma umukulu wa'basirikaani baage, kwo ashekeereze Rurema, anali ye Rurema úli mugumaana. Aaho! Hali ikyanya Rurema Nahamwinyu, angaba ayuvwiti ibitusi byo'yo mukulu, anamúhane hi'gulu lyabyo. Kwokwo e Hisaaya, uhuunire Abahisiraheeri ábaki sigiiri mu kino kihugo.”»

⁵ Balya batwali ba mwami Hezekiya, ikyanya bakaba keera bahisa irya ndumwa imunda Hisaaya, ⁶ anababwira: «Mugendi bwira nahamwinyu kwo Nahano adeta kwokuno: “Kundu yabo bakozi ba mwami we'Hasuriya banduka, utayobohe. ⁷ Yuvwagwi! Ulya mwami, ngamúbiika mwo'mutima gwe'kyoba. Ikyanya imyazi mirebe igamúhikira, agayami galukira mu kihugo kyage. Haaho, lyo ngamúyitiisa ku ngooti.”»

*Ikindi kiteero kyo'mwami we'Hasuriya
(2 Baami 19.8-19)*

⁸ Ulya mukulu we'Hasuriya analyoka yaho i Yerusaleemu, anagendi hanuusa mwami wage, Senakeribu. Uyo mwami âli lyosiri i Lakishi, anagendi teera akaaya ke'Ribuna. ⁹ Haliko ku yikyo kyanya, mwami anayuvwa kwo mwami Tiraka we'Hendyopiya agayiji múlwisa. Kwokwo, anatumu indumwa kwokuno:

¹⁰ «Mugendi bwira mwami Hezekiya we'Buyuda: Kundu ugweti ugalan-gaalira Rurema, utaleke kwo akutebe, mbwe'Yerusaleemu itagagwatwa na mwami we'Hasuriya. ¹¹ Si keera wayuvwa ngiisi kwa'baami be'Hasuriya bakagirira ibindi bihugo, mu kubishereeza lwoshi. Aaho! Ka utoniragi kwo we gaakira? ¹² Si bashokuluza baani bakaminika ibindi bihugo, nge'Gozani, ne'Harani, ne'Resefu, na'bandu be'Hedeni ábâli tuuziri i Telasaari. Ewe! Imizimu yabo, ka ikabakiza? Aahabi! ¹³ Na kandi, ulya mwami we'Hamaati alyagagi hayi? Kiri na mwami we'Haripaadi, na mwami

we'Sefarwayimu, na mwami we'Hena, na mwami we'Hiva, nabo bali hayi?»

¹⁴ Yago maruba, iri mwami Hezekiya akagalonga, anagasoma, anayami kwabadukira mu nyumba ya Nahano, anagayajuulira imbere lya Nahano. ¹⁵ Anamúyinginga kwokuno: ¹⁶ «E Nahano wo'bushobozi bwoshi, Rurema wa'Bahisiraheeri, we bwatiiri ku kitumbi kye'kyami, ha kati ka bamakerubi. Wenyene naaho we twaziri amaami gooshi ge'kihugo. Mukuba, we kalema ikihugo ni'gulu. ¹⁷ Kwokwo, e Nahano, uzibuule amasu, ulole. Utege na'matwiri gaawe, uyuvwe ibitusi byoshi byo Senakeribu agweti agakutuka, unali we Rurema úli mugumaana. ¹⁸ E Nahano, biri ukuli kwa'baami be'Hasuriya keera bakashaabula galya gandi maami gooshi, banashereeza ne'bihugo byabo. ¹⁹ Bakaduulika imigisi yabo kwo'muliro, banagijigiivya, bwo itáli riiri ye Rurema nirizina. Si yáli migisi naaho ya'bandu bakabaaja mu biti, na mu mabuye. ²⁰ E Rurema, Nahamwitu, buno, utukizagye mu maboko ga Senakeribu, gira abandú ba'maami gooshi bamenye bwija kwo wenyene naaho we riiri ho. Bamenyage kwo we Nahano Rurema!»

*Hisaaya atanga ubulevi kwe'Buyuda igakiz-
ibwa*

(2 Baami 19.20-37)

²¹ Ha nyuma, Hisaaya mugala Hamoozi, ana-tuma indumwa imwa Hezekiya, ti: «Nahano Rurema wa'Bahisiraheeri adetaga kwokuno: Yago mahuuno gaawe hi'gulu lya mwami

Senakeribu we'Hasuriya, keera nagayuvwa.

²² Nadeta hi'gulu lyage kwokuno:

Ewe! Abandu be'Sayuni bagweti bagakunegura
lwoshi,

banali mu kushekeereza.

Ikyanya uli mu shaaga, abandu be'Yerusaleemu
banasigale bagweti bagakuzuugiza am-
atwe, mu kukugayiriza.

²³ E Senakeribu, nyandi ye ugweti ugagayiriza?

Nyandi ye ugweti ugatuka?

Keera wateerera umulaga hi'gulu lya
nyandi?

Ugweti ugahenekera nyandi ku bwikangaate?

Si ali Rurema, Umutaluule wa'Bahisiraheeri!

²⁴ Keera walungika abakozi baawe, gira ushe-
keereze Nahano, ti:

“Amagaare gaani gi'zibo, bwo galyagagi
katundu,

keera gakahika halinde ku marango
ge'Lebanooni.

Nanayami kuba ibiti byayo bila bye'myerezi,
kiri na bye'shindano kwo binonosiri.

Keera n'gahika he'biti bihekiiri, binali biti biija
ngana-ngana!

²⁵ N'gahumba ibirigo, nananywa amijji gaamwo.

Keera nanakamya inyijji ze'Miisiri mu
kuzifina-fina mwo naaho!”

²⁶ «E mwami we'Hasuriya, ka utazi yuvwa?

Yiri igambo, si nie Nahano, nâli mali
gwanwa nalishungika yaho kare!

Ngiisi igambo lyo ngola mu kwiza,

keera n'gagwanwa nalishungika.

Na íbitumiri n'gakuyimika, gira uhongole tulya
twaya tuzitire,
halinde tunahinduke biguuka.

27 Yiri igambo, lyo litumiri abatuulaga baamwo
keera bashenguka,
banakoli yobohiri bweneene, banakoli tezi-
ibwi ishoni.

Bakolaga nga byasi byo'muyonga, íbikiri mu
shoga ku katwe.
Kundu kwokwo, biri mu yami yumaguka,
bítanazi kula bwija.

28 «Wehe, ngoli yiji ngiisi ho utuuziri.

Nyiji ngiisi kwo uli mu yingira, na ngiisi kwo uli
mu huluka.
Na kwakundi, nyiji ngiisi kwo ukoli ndakari-
iri.

29 Ewe! Uburaakari bwawe, keera bwambikira,
nanayuvwa ubwikangaate bwawe.

Kwokwo, ngakugosa mu kukubiika igeru
mwi'zulu.

Na ngubiike ikyuma mu kanwa.

Na ngugalule mu yerya njira yo ukayija mwo.»

30 Haaho, Hisaaya anabwira Hezekiya:
«Akalangikizo kwo Rurema agamùlanga, ko
kaakano: Mu guno mwaka na mu mwaka
úgugayija, mugaaba mukiri mu lya ku
bisimbwe. Haliko mu mwaka gwa kashatu,
mugabyala ingano, munagiyimbule. Mugabyala
kiri ne'mizabibu, munakizi lya ibitumbwe
byayo.

³¹ «Ngiisi ábagasigala mu bandu be'Buyuda, bagashubi luguuka, banabe katundu nga kiti kye'mizi ilaaziri mu luvu, kinatongesiri. ³² Kiri na ku mugazi Sayuni i Yerusaleemu, mugayija abandu bagerwa ábasigiiri. Kwokwo, kwo Nahano wo'bushobozi bwoshi, akoli fitiirwi uku-gira.

³³ «Nahano adetaga hi'gulu lya mwami we'Hasuriya kwokuno: Uyo mwami atâye fine mu kano kaaya ke'Yerusaleemu. Kiri no'kulasha imyambi, ndaayo agaalasha mwo. Atanâye yije afumbiiti isiribo, ataganalunda uluvu ibutambi lyako, mbu alonge ubulyo bwo'kukahongola. ³⁴ Injira yo akayija mwo, yo na yeyo agashubi galuka mwo. Kano kaaya, atâye kayingire mwo. Kwokwo, kwo Nahano adesiri. ³⁵ Ngalanga kano kaaya, na ngakize, hi'gulu lyo'lushaagwa lwani, na hi'gulu lyo'mukozi wani Dahudi.»

³⁶ Mu bwobwo bushigi, umuganda wa Nahano anayingira mu shumbi ya'Bahasuriya, anayita mwa'bandu bihumbi igana na makumi galimu-naana na bitaanu.

Iri bukakya, ku kyanya abandu bakiri mu vyuka, banagwana birya birunda byoshi bilambamiri haashi. ³⁷ Kwokwo mwami Senakeribu we'Hasuriya anajogoboka, anataahira imwage i Ninaawi, anabeera yeyo.

³⁸ Lusiku luguma, ku kyanya mwami Senakeribu akagendi yikumba umuzimu gwage Nisiroki mu luheero, bagala baage babiri, Hadaramereeki na Sarezeri, banayami múyita ku ngooti. Haaho-haaho, banayami tibitira mu

kihugo kye'Hararaati. Ahandu haage, hanayima mugala wage Hesari-Hadoni.

38

Mwami Hezekiya alwala

(2 Baami 20.1-11; 2 Kutondobola 32.24-26)

¹ Ku yikyo kyanya, mwami Hezekiya analwala bweneene, anahambiri fwa. Kwokwo, umuleevi Hisaaya mugala Hamoozi, anayiji mútanduula, anamúbwira kwo Nahano adetaga kwokuno: «Utagaki kira, si ukola ugaafwa. Aaho! Ulingaanie bwija amagambo ga mu nyumba yawe.»

² Hezekiya anahindikira ikibambaazi, anahuuna Rurema kwokuno: ³ «E Nahano, nakuyinginga ukengeerage ngiisi kwo nâli kizi kukolera mu kati ko'bwemeera, na ku mutima gwani gwoshi. Ee! Ukengeere ngiisi kwo nâli kizi gira íbikwaniini imbere lyawe.» Haaho, Hezekiya anagwatwa ne'kifufu, analira.

⁴ Lyeryo Hisaaya, Nahano anashubi mútumira indumwa ⁵ kwo agendi bwira Hezekiya kwokuno: «Ndi Nahano Rurema wa shokuluza wawe Dahudi. Galya mahuuno gaawe, keera nagayuvwa, nanabona ne'migenge yawe. Ku yukwo, ngakuyushuulira imyaka ikumi ni'taanu ku burambe bwawe. ⁶ Na ngukize mu maboko ga mwami we'Hasuriya, kuguma na kano kaaya kooshi. Ee! Kano kaaya, ngakizi kalanga.

⁷ «Na'kalangikizo ko'kukuyereka kwo ngaa-gira nga ngiisi kwo n'gakulagaania, ko kaakano:

⁸ Nie Nahano, ngagalula ikimbehwa ki'zuuba

indambo ikumi, ku lwingo úlukayubakwa na Ahaazi.»

Iri Nahano akayusa ukudetaga kwokwo, yikyo kimbehwa kyanagaluka indambo ikumi.

⁹ Uyo mwami Hezekiya, ikyanya akaba keera akiraga, anayimba ulwimbo lwo'kuhuuza Rurema kwokuno:

¹⁰ Nâli gweti ngayibuuzi: Si uburambe bwani, buki ryagagi ha kati naaho!

Kundu kwokwo, ngolaga bu genda i nakwere.

Aahago! Iyo myaka íkinzigiriiri, ka ngaginyagwa?

¹¹ Nanashubi deta: Ala nie! Ndâye ki bone Nahano mu bagumaana.

Mu batuuuziri mu kihugo, ndâye ki bone umundu yeshi-yeshi.

¹² Uburambe bwani bukolaga ngi'heema lyo'mungere, lyo bali mu kulula haashi, banalishaaze.

Yoho wee! Si ngola mu malaga, ngo'mulondo gwo'muhaazi ali mu bungiriza.

Mu lusiku luguma naaho, lyo wayami mbisa ku mbeka ye'siku zaani.

¹³ Kwokwo, nanahisa ubushigi bwoshi, ngweti ngabululuka.

Nahano ali nga ndare, mu kuvungula-vungula amavuha gaani.

Mu lusiku luguma naaho, lyo ukambisa ku mbeka ye'siku zaani.

¹⁴ Nâli gweti ngaalira nga kalembe-rembe, iri na ngongeera nga ngunde.

Ngoli luhiri bweneene, mu kukonolera amasu
mwi'gulu.

E Nahamwitu! Keera nashundeera ma!
We kongwa we, undabaalage!

15 Bikagi byo nangaki deta?

Yiby byoshi, Nahano keera akambwira kwo
bigakoleka,
keera anabikwiza.

Bwo'mutima gwani gushuba mu lyanirwa,
kyo kitumiri ngakizi ba mutuudu isiku zaani
zooshi.

16 E Nahamwitu! We tumiri tukiri ho.

We na tumiri umutima gwani gukiri mugu-
maana.

We kangiza, wanahanguula kwo mbe ngiri ho.

17 Kundu njubi yuvwiti umwizingeerwe, we
kaguhindula bube buhiirwa.

Wanangiza na Narufu, wanashuluguta ibyaha
byani inyuma lyawe.

18 Iyo munda i nakwere, ndaaye
úwangakuhuuza yo.

Ikyanya bali mu manukira yo, batangaki
kuyimbira inyimbo.

Ee! Abafwiri batangaki kubiika
kwo'mulangaaliro kwo ugabatabaala.

19 Si ábakiri bagumaana, boohe, bo bali mu
kuhuuza,

nga kwo naani ngweti ngaagira zeene.

Abashosi bakwaniini bakizi menyeesa abaana
baabo ngiisi kwo uli mwemeera.

20 Nahano keera akangiza!

Ku yukwo, tugakizi shiiba mu nyumba yage isiku ziitu zooshi, tugweti tugamúlakiza inyimbo.

²¹⁻²² Kwokwo, Hezekiya akabuuza umuleevi Hisaaya: «Kalangikizo kaki ákagayerekana kwo ngaki shubi genda mu nyumba ya Nahano?» Hisaaya, ti: «Muleete ikitumbula kyo'mutiini, munakibiike ku kirole kya mwami. Kwokwo, lyo alonga ukukira.»

39

Indumwa ukulyoka i Babeeri

(2 Baami 20.12-19)

¹ Ku yikyo kyanya, mwami Merodaaki-Baladani, mugala mwami Baladani we'Babeeri, anayuvwa ngiisi kwo Hezekiya ashubi lwaziri. Kyanatuma agamúlungikira amaruba kuguma no'lutengu. ² Yabo ábakatumwa, ikyanya bakahika, Hezekiya anabayegereza, anabuli bayereka ibindu byoshi mu bihinda byage, nge'harija, ne'nooro, ne'ndungo ze'byokulya, na'mavuta go'muhongolo mwija, ne'siribo zaage, ne'bindi byoshi íbyâli bisingule mu bihinda byage. Emwe! Ndaakyo kindu kyo atakabayereka, kiba mu kajumiro, kandi iri mu kihugo kyage kyoshi.

³ Ha nyuma, ulya Hezekiya, umuleevi Hisaaya anamúgendera, anamúbuuza: «Yaba bandu, balyoka hayi? Na kuti kwo badeta?» Hezekiya, ti: «Balyosiri mu mahanga ge'Babeeri.» ⁴ Uyo Hisaaya, anashubi múbuuza: «Biki byo babonaga mu nyumba yawe?» Hezekiya, ti:

«Babona byoshi íbiri mwo. Kiri na mu bihinda byani, ndaakyo kindu kyo ndabayereka.»

⁵ Hisaaya, ti: «Yuvwagwa igambo lya Nahano:

⁶ Mu siku ízigayija, yabo Bababeeri bagashaaza byoshi íbiri mu nyumba yawe, kiri ne'bindu byoshi byo bashokuluza baawe bakakuumania, banabitwale imwabo. Ndaakyo kindu íkigasigala. Kwokwo, kwo Nahano adesiri. ⁷ Na kwakundi, mu baana baawe, baguma bagatwalwa, banagendi ba batungule mu kajumiro ka mwami we'Babeeri.*»

⁸ Hezekiya anashuvya: «Yago magambo ga Nahano, gali miija.» Na íbitumiri akadeta kwokwo, bwo akayitoneesa, ti: «Mu burambe bwani bwoshi, hagaaba umutuula no'butoge.»

Mutuli gwa kabiri

40

Ikitaabo kyo'kuholeezania

(40-55)

Nahano alagaania Abahisiraheeri kwo agabaguluula

¹ Rurema winyu adetaga:

«Mukizi holeeza abandu baani. Ee! Mukizi baholeeza.

² Yabo bandu be'Yerusaleemu, mubamenyeese bwija-bwija,

kwo'buja bwabo keera bwamala, keera banakogwa ibyaha byabo.

---

* **39:7** 39.7 Danyeri 1.1-7.2; 2 Baami 24.10-16; 2 Kutondobola 36.10.

Ee! Ibyaha byabo byoshi-byoshi, keera Nahano akabahaniiriza hi'gulu lyabyo ubugira kabiri.»

³ Umundu agweti agayiberekania kwi'zu lihamu, ti:
«Mushongaanize Rurema Nahamwitu injira mwi'shamba.

Ee! Mugendi múgololera yo, halinde alonge ho agakizi lenga bwija.*

⁴ Ngiisi kabanda kakizi fulirwa.

Na ngiisi mugazi, na ngiisi higangazi, bikizi shaabulwa.

Injira ze'ngofola, zigololwe.

Na ngiisi áhali ibihomogolo, hasimaanibwe.

⁵ Haaho, lyo'bulangashane bwa Nahano bugayerekanwa.

Abandu booshi kuguma, bagabubona.

Kwokwo, kwo Nahano adesiri.»

⁶ Izu ligweti ligaadeta: «Uberangire!»

Nanabuuza: «Aaho! Biki byo nangaberangira?»

Na wa naye, ti: «Udetage kwa'bandu booshi bali nga byasi.

Kundu bali mu ba banonosiri,

halikago, bali mu ba, ngo'twaso naaho útugweti tugaholoka.†

⁷ Ikyanya Nahano ali mu tufuuha,

ibyasi binayami bogama, no'twaso tunafwifwitire.

* **40:3** 40.3-5 Mataayo 3.3; Mariko 1.3; Luka 3.4-6; Yohana 1.23.

† **40:6** 40.6 Yakobo 1.10-11; 1 Peturu 1.24-25.

Ku kasiisa, abandu balyagagi nga byasi naaho.
 8 Ibyasi biri mu bogama, no'twaso tuli mu
 holokera haashi.
 Halikago, igambo lya Rurema, lyohe,
 liyamiri liri ho imyaka ne'myakuula.»

9 E Sayuni, ulyagagi ndumwa yo'kuleeta Imyazi
 Miija.
 Kwokwo, uzamuukirage kwi'rango
 lyo'mugazi, gira ugimenyeese.
 E Yerusaleemu, ugendi berangira, utanagire mbu
 uyobohe.
 Ugendi bwira utwaya twe'Buyuda: «Lola!
 Rurema winyu, yonago!»

10 Nahano Rurema agweti agayija mu bukalage
 bwage.
 Ali mu twala abandu ku bushobozi
 bwa'kahebuuza.
 Na bwo agabahemba, ali mu yija agweti imbe-
 mbo zaabo.‡

11 Balya bandu baage, ali mu balanga, nga
 kwo'mungere ali mu langa ulukuuli
 lwe'bibuzi.
 Ali mu kizi batengetera mu maboko gaage.
 Bali nga byanabuzi, bwo batuuziri hoofi-hoofi
 no'mutima gwage.
 Ngiisi ibibuzi ibikiri mu yoza, ali mu biron-
 goora ku butuudu.§

Ndaaye úwangayigera Rurema

12 Aahago! Nyandi gundi keera úkagera inyaaja
 mu maboko gaage?

‡ 40:10 40.10 Hisaaya 62.11; Bwigule 22.12. § 40:11 40.11
 Hezekyeri 34.15; Yohana 10.11.

- Kandi iri akoleesa ukuboko, mu kugera
ikyanyaanya?
Nyandagi úyiji ubuzito bwe'kihugo,
keera anagera imigazi no'tugangazi
no'lugero?
- 13 Nyandi úkasobanukirwa ne'shungi za Na-
hano?
Na nyandi úwangamúhanuula?*
- 14 Ka Nahano angahanuusa umundu?
Kandi iri, ka angayigirizibwa, gira alonge
ukusobanukirwa na íbiri biija?
Umundu, ka angamúyereka ngiisi kwo agaatwa
imaaja ku njira yo'kuli? Nanga, maashi!
- 15 Si imwage, amahanga gooshi galyagagi nga
ndonyi ya'miiji naaho íyatonyera mu
kirugu!
Binalyagagi nga lukungu naaho ku lugero.
Ali mu gera aba mu tulira nga lukungu
ngana.
- 16 Ibiti byoshi bye'Lebanooni, bitangakwiza
ishaali,
mbu lyo Nahano alonga umuliro ku katanda
kaage.
Kiri ne'bitugwa, kundu bangabikumania byoshi,
mbu bamútangire amatuulo ágakwaniini,
bitangakwira.
- 17 Imbere lya Nahano, ibihugo byoshi biri nga
ndaabyo.
Agweti agabibona nga kindu busha,
na nga kindu kizira kamaro.

---

* **40:13** 40.13 Barumi 11.34; 1 Bakorindo 2.16.

- 18 Aahago! Wangagera Rurema na nyandi?
Ashushiini na bikagi?†
- 19 Ka bangamúshushaania no'mugisi? Nanga maashi!
Si umugisi, naluganda muguma ye mu gubiija.
No'gundi, anagubugiirize kwe'nooro,
anagulimbiise, mu kugubiika kwo'mugufu gwe'harija.
- 20 Yizo nooro, umukeni iri angazibula,
ali mu toola imbahwa zo'mundalamuuka.
Analooze naluganda,
gira amúbaajire umugisi úgujungiriiri.
- 21 Aahago! Ka mutazi yuvwa? Ka mutazi na sobanukirwa?
Ka ndaaye mundu keera úkakubwira ukulyokera keera?
He'kihugo kikabumbirwa, ka mutazindi sobanukirwa?
- 22 Rurema ayamiragi abwatiiri hala, hi'gulu lye'kihugo.
Ikyanya ali mu langiiza abandu, bali mu boneka nga'mahaazi naaho!
Ali mu tanuula igulu ngi'heema, gira akizi lituula mwo.
- 23 Si abatwali, boohe, agweti agabatindimaza.
Na'batwi be'maaja ba mu kihugo, ali mu bahindula babe tufwa-busha.
- 24 Yabo batwali balyagagi nga mbuto.
Ikyanya ziri mu byalwa, zinatondeere ukumera.
Haliko, ikyanya ziri mu yisa imizi mwi'daho,
haaho, ali mu zifuuha, zinayami bogama.

---

† 40:18 40.18 Mikolezi 17.29.

Imbuusi ngayu iri mu yami ziyehuulira hala nga byula!

25 Ulya Mutaluule abuzagya: «Aaho! Nyandi ye munganjushaania?

Ka hali ugundi úli nga nie?»

26 Muyinamulage amasu, gira mulangiize mwi'gulu!

Aaho! Yizo ndonde zooshi, nyandi úkazibumba?

Si Rurema ye mu yerekana ngiisi nguma yazo, anakizi gibuuza kwi'ziina lyayo.

Na bwo ye mwene ubushobozi bwa'kahebuuza, ndaayo íri mu teereka, kiri ne'nguma.

27 E Bahisiraheeri, mwe mukabutwa na Yakobo! Kituma kikagi muli mu yidodomba kwokuno:

«Ala nie! Amalibu gaani, si Nahano atagabwini. Rurema wani atagweti agandwaza!»

28 Ka mutazi yuvwa? Ka mutazi sobanukirwa? Nahano, ye Rurema we'myaka ne'myakuula!

Ye kabumba byoshi íbiri mu mahanga gooshi.

Atâye luhe, atanâye yolohe.

Ndaanaye úwangasobanukirwa no'bwenge bwage.

29 Ikyanya abandu bali mu ba baluhiri, ali mu bakania, halinde banashubi kana indege.

30 Kiri ne'misore iri mu luha, inatere indege.

Ee! Abatabana bali mu shenguka, banasi-itare.

31 Halikago, ikyanya bali mu biika Nahano
 kwo'mulangaaliro,
 lye'ndege ziri mu kana buhyahya.
 Banabe nga nyunda úgweti úgakizi balala
 buzira kushagaania ibyubi hi'gulu.
 Yabo batabana, kundu bangasuula umulindi,
 batagaluha.
 Na kundu bagayitonda, batangahola.

41

Rurema agatabaala Abahisiraheeri

- 1 Nahano adetaga kwokuno:
 «E binyamahanga, muhulike imbere lyani,
 munanyuvwirize.
 Muyihe ikise, iri munanyegeera, gira tubuulane.
 Kwokwo, ha kati kiitu, lyo tumenyaga ngiisi
 úkwaniini.
- 2 Aahago! Nyandi úkashimya mwami,
 kwo ashaage isheere, gira akizi kolera
 Rurema?
 Nyandagi úgweti úgamúshoboleesa ukuhima
 ibinyamahanga bingi,
 anamúhanguule kwo akizi hinyata-hinyata
 abaami baabo?
 Si ali mu koleesa ingooti, mu kuyita akatundu
 ka'basirikaani!
 Anakoleese no'muheto mu kubashaabula,
 nga byula.
- 3 Agweti agabahaviiriza.
 Haliko yenyene, atali mu komeresibwa,
 kundu ali mu genda ho atazindi fina.
- 4 Yago gooshi, nyandagi úli mu gagira?

Nyandi úli mu gwanwa ashungika
 íbigakoleka mu ngiisi kibusi?
 Ali niehe, Nahano! Nyamiri ndi ho, ukulyokera
 ku ndondeko, halinde ukuhisa ku nyukizo.
 Ndaanaye gundi!

⁵ Mwe binyamahanga mwe mutuuziri i kajabo
 ke'nyaaja!
 Mulangiizagye, munalenge mwe'kinyukura.
 Mugire muyilingikanie hi'gulu li'zibo, iri muna-
 juguma.

⁶ «Banaluganda bagweti bagatabaalana,
 iri banakizi deta: “Mukizi kania umutima!”

⁷ Naluganda agweti agaashimya umutuzi
 we'nooro.
 No'lya úli mu kizi hula inooro ne'nyundo, ali
 mu shimya úli mu ginanika ku migisi.

Ikyanya bali mu ginanika kuguma,
 bali mu higerizania, ti: “Mugisi mwija,
 guno!”

Ha nyuma, banagishwekage ne'misumaari, gira
 itagwe haashi.

⁸ «E Bahisiraheeri, mwe beene Yakobo, muli
 bakozi baani. Keera n'gamùtoola,
 munakomoosiri mu Hiburahimu, mwira
 wani.*

⁹ N'gamùgalula ukulyoka hala mu mahanga,
 he'kihugo kihekiiri.

Nanamùbwira: “Buno, mukola bakozi baani.”
 Keera n'gamùtoola, ndanâye ki shubi
 mùkabalira.

---

* **41:8** 41.8 2 Kutondobola 20.7; Yakobo 2.23.

- 10 Aaho! Bwo nyamiri tutuliinwi, mutakizi yoboha.
Ndi Rurema winyu! Ku yukwo, mutashenguke.
Ngakizi mùkania, iri ninamùtabaala.
Ninamùsikamye, mu kukoleesa ubushobozi bwani.
- 11 Balya booshi, kundu bagweti bagamùrakarira, si bagaki teezibwa ishoni, banatindimazibwe.
Ikyanya bagaagira mbu bamùhambanie, bagaaba naaho nga kindu busha, banayami minikwa.
- 12 Balya bagoma biinyu, kundu mwangalooza ukubabona, haliko batagaboneka.
Na kundu bangagira mbu bamùlwise, bagaaba ndaakibo.
- 13 Niehe, nie Rurema Nahamwinyu.
Nie ndi mu mùgwatira ku kuboko.
Na ndi mu mùbwira: “Mutakizi yoboha!
Ndi hano, hi'gulu lyo'kukizi mùtabaala.”
- 14 «E Bahisiraheeri, mwe bandu ba mwi'kondo lya Yakobo!
Kundu mulyagagi nga bizimu naaho, mutakizi yoboha!
Ndi Lukiza winyu, na ndi Mutaluule wa'Bahisiraheeri.
Nienyene, ngakizi mùtabaala.
Kwokwo, kwo Nahano adesiri.
- 15 Lolagi! Ngamùgira mube nga kirugu kihyahya kyo'kuyeluula ingano.
Yikyo kirugu kigaaba ne'migeke mingi, íshongosiri.

Kwokwo, mugakizi gendi teera abagoma biinyu,
nga kwo'mundu angahongola imigazi, anag-
ishye.

Anashye no'tugangazi, tunasigale nga byula
naaho.

16 Ee ma! Yabo bagoma, mugakizi bayeluula,
halinde ikihuhuuta kinabatwale hala.
Si mwehe, mugasigala mugweti mugasham-
baalira Nahano,
munakizi huuza Rurema wa'Bahisiraheeri,
ulya Mutaluule.

17 «Abakeni bali mu looza amagoloovi, banagab-
ule.

Yabo bandu banyotiirwi ngana. Ne'ndimi
zaabo, keera zayuma.

Kwokuno, nie Nahano, nie gabatabaalaga.

Bwo ndi Rurema wa'Bahisiraheeri, ndagaba-
janda.

18 Ngaleeta amijji, gakizi hinga kiri
áhayumuusiri ku marango ge'migazi.

Ngashyosa ishyoko na mu ndekeera,
na mbindulage ishamba ibe inyaaja.

Na kundu liyumuusiri buno, haliko ligaaba
no'tudota.

19 Mu yiryo ishamba, ngabyala mwe'biti biija
bye'myerezi,
ne'bya'kasiya, na bye'mihadasi, na
bye'mizehituuni.

Ngabyala na mwe'biti biija bye'shindano na
bye'miberoshi, na bye'misunobari.

20 Kwokwo lya'bandu bagakizi bona, bana-
soomerwe, banamenye kwo nie wabigira.
Nie Nahano, Umutaluule wa'Bahisiraheeri.

- 21 «E mizimu ye'mahanga, Nahano, mwami wa Yakobo adeta kwokuno:
 “Muyijage, mundeetere ulubaaaja lwinyu, gira muyibulanire.”
- 22 Aaho! Iyo migisi yinyu, itumenyeesagye keera íbikalenga, gira tubiyitoneese kwo.
 Na kwakundi, itulagulage ngiisi íbyâye be, tugwanwe twabimenya.
- 23 Iri mwangatulagula íbyâye be,
 lyoki tugayemeera kwo muli bo'kuyikumbwa.
 Na kwakundi, mugirage ikisoomenza kiguma naaho,
 kiba kija kandi iri kibi, gira kitusomeeze, tunamùyemeere.
- 24 Aahabi! Ku kasiisa, mulyagagi tufwa-busha!
 Ndaanahyo íhiteerwa ku shinda hyo mwan-gahasha.
 Ngiisi úgweti úgakizi mùyikumba, si akoli ba kyagaza naaho!
- 25 «Keera n'galeeta umundu muguma ukulyoka uluhande lwe'mbembe, na lwe'sheere.
 Uyo mundu ali mu kizi deta iziina lyani, anagweti agalibata abatwali booshi nga bidaka.
 Ali mu bakanda-kanda, nga kwo'mubuuvi ali mu kaata ibumba.
- 26 Imyazi mwene iyo, nyandagi keera úkagihwehuka, halinde tugwanwe twagimenya?

Nyandi úkagilagula, halinde tudete
kwokuno: “Kwokwo, kwo biri!”
Si mu kati kiinyu, ndaaye kiri no'muguma
úkagwanwa adeta.

Ee! Yago magambo, ndaabyo mukadeta
hi'gulu lyago.

²⁷ Niehe naaho, nie katangi menyeesa abandu
be'Sayuni kwokuno:

“Baabano bakoli gweti bagataaha!”

Ee! Iyo myazi miija, nie kalungika umundu,
gira agendi gimenyeesa mu bandu
be'Yerusaleemu.

²⁸ «Si mu migisi yinyu, yohe, ndaagwo kiri
no'muguma úgwangamùhanuula.

Ikyanya n'gagibuuzagya, yibyoo bibuuzo
byani, ndaagwo kiri no'muguma
úgukahasha ukubishuvya.

²⁹ Aahabi! Iyo migisi yoshi, si iri ye'bibeesho
naaho!

Imikolezi yayo iri ndaayo. Iryagagi mimaata
naaho, nga mbuusi!»

42

Umukozi úwatoowa na Nahano

¹ Lolagi! Uyu, keera n'gamútoola, anali ye
mukozi wani.

Keera n'gamúkania umutima, ananzimisiizi
bweneene.

Ngamúbiika mwo'mutima gwani,
gira amenyeesa ibinyamahanga ngiisi
íbikwaniini imbere lyani.*

* **42:1** 42.1-4 Mataayo 12.18-21.

² Uyo mukozi wani atagakizi banda akashiba,
kandi iri kuyamiza.

Izu lyage, ndaaye úgaliyuvwa mu njira.

³ Ikyanya isanga likoli gingiiri, atagalidongoola.
Ne'kyanya itara likola mu fwifwitira, atagal-
izimya.

Agayihangaana, halinde abandu balonge ukuli
kwabo.

⁴ Atâye vunike umutima, atanâye hebuure.
Agayitanga, halinde abandu booshi balonge
ibikwaniini.

Kwokwo, ikyanya agayigiriza,
ibinyamahanga bigakizi biika amagambo
gaage kwo'mulangaaliro.

⁵ Nahano Rurema ye kalema igulu, analiyajuula.
Ye kanagangaaza ikihugo na ibikimeziri
mwo, ye nali mu heereza abandu baamwo
ubugumaana.

Kiri ne'bindi biremwa, Nahano ye mu bibiika
mwo'muuka,
binabe bigumaana.†

Nahano adetaga kwokuno: ⁶ «Niehe, nie Na-
hano.

Keera nanakubwira kwo ukizi kulikira
ibikwaniini.

Ngakugwatira ku kuboko, mu kukulanga.

Ku njira yawe, nganywana ikihango
na'bandu ba'mahanga gooshi,
iri na ngizi batanguulira.

⁷ Ugakizi humuula imbumi,
unakizi shwekuuza imbohe.

† 42:5 42.5 Mikolezi 17.24-25.

Kundu zitundamiragi mu kihulu mu nyumba
ze'mbohe,
ugazilyosa mwo.

⁸ «Niehe nie Nahano. Yiryo iziina, liri lye'mwani
naaho!
Ubulangashane bwani, ndagabushangiira
no'gundi yeshi.

Ndanâye leke ubwivuge bwani buhaabwe
imigisi.

⁹ Lolagi! Ngiisi byo n'gagwanwa nadeta, keera
byakoleka.

Na bunu, ngola mu menyeesa ibihyahya.
Ee! Ngola mu mûganuulira byo, bítazi koleka.»

¹⁰ Mukizi yimbiraga Nahano ulwimbo luhyahya!
Mukizi múyimbira lwo, hooshi mu kihugo.

Mukizi múyimbira, mwe muli mu balama mu
nyaaja,

na mwe biremwa íbiziri mwo.

Mukizi múyimbira, mwe bandu ábatuuziri mu
mbeka ze'kihugo.

¹¹ Ngiisi ábatuuziri mwi'shamba, bakizi
múyimbira kwi'zu lihamu!

Na ábatuuziri mu maheema ge'Kedaari,
bakizi múhuuza.

Abatuulaga be'Seela babandage utubuuli, awi
yiyi yiyi!

Ee! Bakizi banda utubuuli kwi'rango
lyo'mugazi.

¹² Abatuulaga ba mu tulira, nabo
bakizi huuza Nahano.

¹³ Nahano agagenda mwi'zibo, alyagagi kikalage.

Ikyanya agagendi lwa, agaaba ali
 musirikaani úkoli rakiiri.
 Ikyanya agakizi teera abagoma, agakizi banda
 akashiba,
 anakizi bayamulula lwoshi-lwoshi.

Rurema alagaaniana abandu baage kwo agabatabaala

¹⁴ Nahano adetaga kwokuno:

«Nâli yamiri ndi munyerere. Ee! Nâli
 hulisiri, shee!

Haliko buno, ngolaga ngabanda akaluulu,
 ngo'mukazi úgweti úgaabuta,
 anabe agweti agayinekeera, iri anahema-
 gira.

¹⁵ «Ngashereeza imigazi no'tugangazi, bihinduke ishamba.

Ibyasi byoshi, ngabiyumya.

Ngayumya ne'nyiji ne'birigo, bihinduke lumagu.

¹⁶ Ngakizi leeza imbumi mu njira yo zitayiji,
 na nzirongoore ho zitazindi lenga.

Na mbahindulire ikihulu, gube mulengeerwe.

Ngakizi balinganiza ho bagakizi lenga.

Byebyo, byo njungisiri ukugira, ndanâye bileke.

¹⁷ «Halikago abandi, si boohe, babiisiri umulangaaliro imwe'migisi,

banali mu gibwira mbu: "Mwe tukola tugakizi yikumba."

Aahabi! Si yabo bandu bagateteerwa ngana!»

Abahisiraheeri bali bimeme na mbumi

¹⁸ «E bimeme, mugirage muyuvwirize.

Na mwe'mbumi, muloleekeze, lyo mubona.

19 «Aahago! Nyandi úhumiri? Si ali umukozi wani, Hisiraheeri!

Na nyandagi úli kimeme? Si ali ngiisi ye ndumiri!

Ndaaye úhumiri nga balya bandu baani!

Umukozi wani, ye humiragi bweneene!

20 «E Bahisiraheeri! Kundu keera mukabonaga amagambo mingi,

si mutagatwaziizi kiri ne'hiniini.

Na kundu amatwiri giinyu gayigusiri,

si ndaabyo muli mu tami yuvwa.»

21 Nahano ayamiri ali mwemeera.

Kyo kitumiri akakuza amigirizo gaage, gakizi ba ga'kahebuza.

22 Halikago abandu baage, keera bakashahulwa ibindu.

Yabo booshi, keera bakayihongoleka mu buhya, kandi iri kutwalwa mu nyumba ye'mbohe.

Keera bakanyagwa, ndaanaye úkabafuukiza ibindu.

Bakatwalwa imbohe, ndaanaye úkagendi baguluula yo.

23 Yago magambo ga keera, nyandi úwangagayuvwiriza,

halinde anasobanukirwe na íbigaki yija?

24 Twe beene Yakobo, ikyanya twâli kizi nyagwa, nyandi uwâli kizi tunyagiisa? Ka atali Nahano?

Ee! Keera tukamúhubira, twanalahira ukukulikira injira zaage.

Kiri ne'maaja zaage, tutanazitwaza.

²⁵ Kyo kikatuma agaturakarira bweneene, anatuleka tuyogogozibwe mwi'zibo lye'ngunguula.

Uburaakari bwage butusokaniini nga ngulumira. Kundu kwokwo, tutazi sobanukirwa.

Yubwo buraakari, kundu bukahambiri tujigivyiva,
si tutaki butwaziizi.

43

Abahisiraheeri baguluulwa

¹ E beene Hisiraheeri! Nahano, ye kamúbumba, anadetaga kwokuno:

«Mutakizi yoboha! Si keera n'gamúhamagala mwi'ziina liinyu, nanamùguluula, halinde mwanaba bandu baani!

² Kundu mwangalenga áhayisiri mwi'benga lya'miiji, tugaaba tuliriinwi.

Na kundu mwangajabuka inyaaja, mutagazika.

Na kundu mwangalenga mu muliro, mutâye hiire.

Imbigi zaagwo zitâye mùsingoole.

³ Niehe, nie Nahano Rurema winyu!

Ndi Mutaluule wa'Bahisiraheeri, na ndi nie Lukiza winyu.

«Mu kumùguluula, n'gatanga ikihugo
kye'Miisiri,
kiri na kye'Kuushi na kye'Sheeba.

⁴ Emwe! Yabo bandu bingi, keera n'gabatanga,
lyo nimùlonge.

Mukuba, nimùkuuziri, ninamùsimbahiri.
Mwehe, mwe muli ne'kishingo bweneene im-
bere lyani.

⁵ «Aahago! Bwo tuliriinwi, mutayobohe.
Mwe na'baana biinyu, ngamùgalula ukulyoka
isheere, no'kulyoka imuga,
ninamùkuumanie imwani.

⁶ Ngabwira ikisaka ne'mbembe:
“Muleke abandu baani banyijire. Mutaba-
hangirire!”

Mungalulire bagala baani na banyere baani,
balyoke mu mahanga, he'kihugo kihekiiri.

⁷ Yabo booshi bayije imwani, kwo bali mu
buuzibwa kwi'ziina lyani.

Nie kababumba, gira mbalongere
mwo'bulangashane.»

Abahisiraheeri bali tumasi twa Nahano

⁸ Abandu, kundu bahiiti amasu, si batabwini.
Na kundu bagweti amatwiri, si batayuvwiti!
Kundu kwokwo, mubaleetage imwani!

⁹ Ee! Mukuumanie ibinyamahanga byoshi.
Iyo myazi yoshi, mu migisi yabo, guhagi
ùgukagwanwa gwadeta kwo bigakoleka?
Si ndaagwo!

Iri yangahasha ukutulagula, ileetage utumasi
twabo, tusise.

Kwokwo, lyo twangabayuwiriza,
tunayemeere, ti: «Kwo biri.»

10 Nahano adetaga kwokuno: «E Bahisiraheeri,
si mwe mulyagagi tumasi twani!

Keera n'gamùtoola, kwo mube bakozi baani,
na ndoziizi mumenye kwo nie Rurema,
munabe munyemiiri.

Ndaaye gundi Rurema úzindi tanga imbere lyani,
ndaanaye úwâye nzinde ho.

11 Niehe naaho nie Nahano.

Ndaanaye gundi úwangaguluula abandu,
átali nienyene.

12 Nie kamùlagaania kwo ngamùkiza, kunali
kwo bikaba.

Mu migisi íri mu yikumbwa mu mahanga,
ndaaye gundi úkagwanwa agira kwokwo.

Si mwe mulyagagi tumasi twani!»

Kwokwo, kwo Nahano adesiri.

13 «Niehe nyamiri ndi ho, ukulyokera ku ndon-
deko.

Ikyanya ndi mu ba ngweti ngaakola, ndaaye
úwangambangirira.

Ndaanaye úwanganyugutula umundu mu
maboko gaani.»

Abahisiraheeri baguluulwa ukulyoka i Babeeri

14 E Bahisiraheeri, Nahano Lukiza winyu, anali
ye Mutaluule, adeta kwokuno:

«Hi'gulu liinyu, ngalungika abasirikaani
bagendi teera i Babeeri.

Inyiivi za'kaaya kaabo, ngazivungula.

Balya Bababeeri banabuli bululuka.

15 E Bahisiraheeri! Niehe, nie Nahano, Umutalu-
ule winyu.
Nie kamùlema, na ngola Mwami winyu.»

16 Nahano adetaga kwokuno:
«Yaho keera n'gaberaga injira mu nyaaja.
Iyo nyaaja, kundu yâli yisiri, haliko,
n'gagibunduula mwe'njira.

17 N'galeeta ibikalage bya'basirikaani be'Miisiri,
kuguma na'magaare gi'zibo, ne'fwarasi.
Yibyoyoshi, byanayami bindikirwa!
Batâye ki yinamuke, bwo bakashereera
booshi, nga kwo'lutambi lwi'tara luli mu
zimuuka.

18 Aaho! Biryabya keera, byoshi, mukizi biyiba-
gira.
Iri byangaba keera bikalenga, mutanakizi ki
biyitoneesa kwo.

19 Lolagi! Ngolaga ngaagira igambo lihyahya.
Na buno, likola mu boneka. Ka mutalibwini?
Iyo munda mwi'shamba, ngaabera ye'njira, ni-
nahingiise mwe'nyiji.

20 Ne'kyanya ngazishyosa mwo,
kiri ne'nyamiishwa zigakizi nzimbaha,
nge'mirunga na banafufulu.
Keera n'gayitoolera abandu baani,
nganabaheereza amiji, bakizi nywa.

21 Nie kabayibumbira, gira bakizi mbuuzal!»

Nahano abuulania Abahisiraheeri

22 «E Bahisiraheeri, beene Yakobo! Si mutali mu
ndabaaza!

Yoho wee! Keera mukannenuuka!

23 Mutakiri mu nzimbaha,

- mu kundeetera ibibuzi biinyu, kandi iri
bindi bitugwa.
Ndashubi mùzidohiiri, mbu mundangire amatu-
ulo go'mushyano,
ndanamùhuuna kwo munyokere umubadu.
- ²⁴ Iri muli mu gulaga amalaasi ge'kishingo,
ndali nie muli mu gagulira.
Ne'kyanya muli mu tanga amatuulo ge'binyule,
ndali nie muli mu ba mwagatangira.
Mukuba, mukoli nzidohiiri ne'byaha biinyu,
keera mwananduhya bweneene!
- ²⁵ Kundu kwokwo, yibyo byaha biinyu, ndi mu
bihotola.
Ee! Keera n'ganabikoga, ndanâye ki
shubi bikengeera. Mukuba, kwokwo kwo
n'gashungika nienyene.
- ²⁶ «Mungengeeze ngiisi byo muli mu njumuza
kwo, gira tubibuulane.
Ee! Mundereke, gira tulole iri muganzinda.
- ²⁷ Aaho! Bashokuluza biinyu, bo bakatangi
yifunda mu byaha.
Kiri ne'birongoozi biinyu, nabo banahuna
imbere lyani.
- ²⁸ Ku yukwo, kundu n'gataluulaga abagingi bi-
inyu,
ngola ngabateeza ishoni.
Ngola ngaaleka Abahisiraheeri, beene Yakobo,
bakizi tukwa.
Ngaaleka bashereezibwe lwoshi-lwoshi.»

44

Nahano naaho, ye Rurema

- ¹ Nahano adetaga kwokuno:
 «E Bahisiraheeri, beene Yakobo!
 Keera n'gamùtoola, munakola bakozi baani.
 Ku yukwo, mundegage amatwiri.
- ² E beene Yakobo, keera n'gamùbumba,
 nanamùtoola.
 Na buno, mukola bakozi baani.
 Kiri ne'kyanya mutâli zaazi butwa, nâli kizi
 mùlanga mu nda.
 Kwokwo, mutayobohe! Mukuba, ngakizi
 mùtabaala.
- ³ E Bahisiraheeri, ikihugo kiinyu, kundu kikoli
 yumagusiri,
 haliko, ngakizi kinywisa, na ngishyose
 mwe'nyiji.
 Abandu be'kibusi kyawe, ngabayijuza
 mwo'mutima gwani.
 Na ngizi bagashaanira, halinde ku bashoku-
 luza baabo.
- ⁴ Bagakizi kuluuduka nga kibingu,
 banabe nga kiti íkimeziri ku ngombe
 yo'lwiji.
- ⁵ Mundu muguma angadeta kwokuno:
 “Niehe, ndi wa Nahano.”
 Ugundi, ti: “Naani, ndi mwene Yakobo.”
 Ugundi anayiyandike mu kigasha, ti: “Niehe,
 ndi wa Nahano.”
 Ugundi kandi anakizi koleesa iziina Hisira-
 heeri.»
- ⁶ Nahano wo'bushobozi bwoshi, ali mwami
 wa'Bahisiraheeri, ye na Lukiza wabo.

Adetaga kwokuno: «Niehe nie ndangiriro,
na ndi nie nyukizo.*

Ha nyuma lyani, ndaaye gundi Rurema.

⁷ Aaho! Nyandi gundi úli nga nie?

Iri angabiiri ali ho, ayimenyeese ku bwer-
anyange.

Andondobolere íbikakoleka yaho keera,
ukulyokera ho n'gabiikira abandu baani.
Anadete kwakundi na íbigaki koleka.

⁸ «Mwehe, mwe bandu baani! Aaho! Mutakizi
yobohe, mutanajugume.

Ka ndakagwanwa namùbwira ibyâye be, uku-
lyokera yaho keera?

Si mwe mulyagagi tumasi twani!

Ka halyagagi ugundi Rurema átali niehe? Nanga,
maashi! Atayimbwa ho!

Nie Lwala lwinyu. Ndaanaye gundi ye nyiji.»

Imigisi, ndaabyo yangahanya

⁹ Ngiisi ábagweti bagabaaja imigisi, balyagagi
tufwa-busha.

Kundu bali mu gihuuza, si ndaako kamaro
ko ibahitiiri.

Ngiisi ábali mu gitangira ubumasi ziryagagi
mbumi, banali bahwija.

Yehee! Si bâye teeziwe ishoni!

¹⁰ Ikyanya abandu bali mu yibaajira imigisi mbu
yo bagakizi yikumba,

ndaabyo bayungusiri.

¹¹ Iyo migisi, ku kasiisa, ngiisi ábali mu gibaaja,
bali bandu naaho.

* **44:6** 44.6 Hisaaya 48.12; Bwigule 1.17; 22.13.

Kyo kitumiri balya booshi bâye teteerwe.
 Aahago! Booshi bakumanage, gira bayibonese.
 Yehee! Bagahuumirwa ngana!

12 Umutuzi we'byuma ali mu duusa ikyuma mu
 kiiko, gira akityaze.
 Ha nyuma, anakoleese amaboko gaage, mu
 kutula umugisi ne'nyundo.
 Si ikyanya ali mu ba ashalika, ananyoterwe.
 Imisi yage inayami tera, analuhe.

13 Umubaaaji we'biti naye, ali mu koleesagya
 umugozi, mu kugera ulupahwa,
 anatee lushoora kwo'mugisi no'munduzza,
 abuli lubera no'musumeeni.
 Ha nyuma, analugooyage ni'randa,
 halinde injusho yagwo inasimiise.
 Yugwo mugisi, banagubiike mwi'heero.

14 Hali ikyanya ali mu kuba ikiti kiija mu lubako,
 kiba ngaaja-malungu, kandi iri kyo'mwerezzi,
 kandi iri kyo'mwalooni, kandi iri kindi-
 kindi.
 Na kwakundi, angabyala ibiti bye'shindano,
 kandi iri bikizi mera byonyene mu lubako,
 binakuluuduke ne'nvula.

15 Yibyoy bito, biguma bigagendi ba shaali.
 Ali mu kizi zitwana, anakaluuke, kandi iri
 ayokye mwe'mikate.
 Ne'zindi, anakizi baaja mwe'migisi, anabuli kizi
 giyikumba.

16 Aahago! Ku zeezo shaali, angazitwana,
 anayokye mwe'nyama,

analye, halinde anayigute.
Ne'kyanya ali mu ba akaywiri, anakaluuke.

Anayimwemuze, ti: «Keera nakaluuka!
Na ngola mu bona ulukeera lwo'muliro.»

¹⁷ Ngiisi ízasigala, angazibaaja mwo'mugisi gwage.

Yugwo mugisi, anakizi gufukamira mu kuguyikumba, iri anadeta: «Ewe! Si we ndi mu yikumba. Ungizagye, ma!»

¹⁸ Yabo bandu, si balyagagi bizeeze! Ndaanahyo bayiji.

Amasu gaabo, kiri na'menge gaabo, bikubisirwi.
Batangabona íhiteerwa ku shinda, batangana-sobanukirwa.

¹⁹ Mu kati kaabo, si ndaaye mwenge kandi iri mwitegeereza, úwangayisaliza, ti: «Ishaali nguma, n'gazitwana, nanaziyokya mwe'mikate.

Ne'zindi nanaziyokya mwe'nyama, nanagilya.
Na ízikasigalaga, nanazibaaja mwe'kyagaza kyo'mugisi.

Yoho wee! Si ulushaali úlusigiiri, lwolwo, lwo ngweti ngayikumba!»

²⁰ Aahabi! Inzaliro zaabo, ziriyagagi ku munyotakiiko naaho.

Umundu mwene uyo, akoli habusiri, atangana-hasha ukuyikiza.

Anakoli vujuusiri mu bitali nga byo.
Mu kati kaabo, ndaaye úwangatumburukwa, mbu adete:

«Yoho wee! Kino nvumbiiti, gulyagagi
mugisi kafwa-busha!»

Abahisiraheeri, Nahano atâye bayibagire

21 «E Bahisiraheeri, beene Yakobo! Si muli
bakozi baani!

Aahago! Yago magambo, mukizi gakengeera.
Nienyene, nie kamũbumba. Ndanâye
mũyibagire, kiri ne'hiniini.

22 Amahube giinyu, keera n'gagahotola,
nga kibungu ikiri mu nyerera mu
kyanyaanya.

Nanakumuula ibyaha biinyu nga ndara.
Aaho! Bwo keera n'gamũguluula, munguliki-
rage.»

23 Ewe igulu! Uyimbage ku bushambaale.
Si Nahano keera akakola bweneene!
E kihugo, ukizi banda akabuuli, awi yiyi yiyi!
Na niinyu mwe migazi! Muyitulikanie mu
kuyimba,
kuguma ne'mbako, ne'biti byayo byoshi.
Nahano keera akaguluula Abahisiraheeri, beene
Yakobo,
anabayereka ubulangashane bwage.

24 Nahano, Lukiza wawe, akakubumba mu nda
ya nyoko.
Anadetaga kwokuno: «Ibindu byoshi, nie
kabibumba.
Ee! Nienyene nie katabika igulu,
nanabumba ne'kihugo.

25 Abaleevi be'kinyoma, ndi mu babuligania.
Na'balaguza, ndi mu bakubika.

Abenge, kundu bangagiraga mbu badete, haliko
ndi mu bahubiisa.

Kundu basomiragi, si ngayerekana ngiisi
kwo balyagagi bahwija.†

26 Si abakozi baani, boohe, ikyanya bali mu deta
amagambo, ndi mu gakwiza.

Ngiisi byo n'gagwanwa nabatuma kwo badete,
byo na byebyo ndi mu gira.

Nabwira akaaya ke'Yerusaleemu kwokuno:

“Abandu bagashubi kutuula mwo.”

No'twaya twe'Buyuda, ninatubwire: “Bagaki
yubakulula inzitiro zaawe.

Ee ma! Ibiguuka byawe, ngashubi biyubakul-
ula.”

27 Amabenga ga'miiji, ngagahamuliza, ti:
“Mukame!

Kiri ne'nyiji ziinyu, ngazikamya.”

28 Ngadetaga hi'gulu lya mwami Kiiro kwokuno:
“Kiiro akola agarongoora abandu baani!

Ngiisi byo njungisiri, ye gabikwiza.”

Uyo Kiiro naye anakyulage kwa'kaaya
ke'Yerusaleemu kayami yubakululwa,

anabwire inyumba yani: “Ewe! Indaliro zaawe,
bazibiikage!”»

45

Nahano atoola mwami Kiiro

1 Nahano adetaga kwokuno, hi'gulu lya Kiiro,
umutaluule wage:

«Ngakusikamya, gira uhime abaami
be'mahanga,

halinde ubamale imisi lwoshi-lwoshi.

† 44:25 44.25 1 Bakorindo 1.20.

Ngayigulaga inyiivi zo'twaya, zitanâye ki yigalwe.

² Ngakizi gwanwa imbere lyawe, gira ngusemaanize imigazi.

Inyiivi ízikagirwa mu miringa, ngakizi zivungula,
na ndwise ne'byuma byo'kuzihamika.

³ Ibihinda byoshi íbishubi bishirwi, ngakuheereza byo.

Kwokwo lyo ugaamenya kwo nie Nahano, Rurema wa'Bahisiraheeri,
na kwo nie ndi mu kuhamagala kwi'ziina lyawe.

⁴ E mwami Kiiro, ka uyiji íbitumiri n'gakuhamagala kwo uyiji ngolera?
Na kituma kiki n'galumbuusa iziina lyawe, kundu utâli nyiji?

Íbitumiri n'gagiraga kwokwo, biri hi'gulu lyo'mukozi wani Yakobo, umutoolwa wani.

⁵ Niehe, nie Nahano. Ndaanaye gundi Rurema úli ho.
Kundu utâli nyiji, si ngweti ngakusikamya.

⁶ Kwokwo lya'bandu booshi balongaga ukumenya kwo hatayimbwa gundi Rurema, ukulyokera isheere halinde imuga.

Niehe naaho, nie Nahano, ndaanaye gundi.

⁷ Nie kalema umulengeerwe ne'kihulu.
Nie mu gira umundu abe muhiirwa, kandi muhanya.

Birya byoshi, nie mu bigira, bwo nie Nahano.

8 «Ngiisi íbikwaniini, niehe Nahano nie kabibumba.
Kwokwo, e igulu! Umanulage ubuhimi, bukizi yija nga nvula.
E kihugo! Ikyanya bugayija, ubuyakiire, halinde bunamere.
Ee! Ubuhiimi no'bukize bigamera kuguma.
Kwokwo, Iyo tulonga ukukizibwa.»

Rurema ashobwiri byoshi

9 Yayewe imwa ngiisi ábagweti bagahagana no'Mulemi wabo.
E balya! Si tuli nga kirugu ki'bumba!
Aaho! Ki'bumba Iyangabuuzagya umubuuvu:
«Bikagi ugweti ugaagira? Si ndaabyo wahanya!*»

10 Yayewe imwa ngiisi mwana úli mu bwira yishe:
«Ewe! Ibuta liki ubusiri?»
Anabwire na nyina: «Kituma kikagi wambuta kwoku?»

11 Nahano ali Mutaluule wa'Bahisiraheeri, anali ye mulemi wabo.
Adetaga kwokuno:
«Si mugweti mugambuza, mbu biki íbyâye be?
Munali mu mbuza ku biloziri abaana baani.
Ikyanya ndi mu kola igambo,
muli mu kizi mbamuliza hi'gulu lyalyo.

12 Kundu kwokwo, nie kalema ikihugo, na booshi ábakituuuziri mwo.
Kiri ni'gulu, nie n'galitabika na'maboko gaani,
nanaliyijuza indonde kandaharuurwa.

---

* 45:9 45.9 Barumi 9.20.

13 Uyo Kiiro, nie kamúleeta, gira akolage ngiisi
 íbikwaniini,
 na ngizi múrongoora mu kati ka byoshi.
 Yoyo, ye gashwekuula abandu baani,
 anayubakulule   akaaya   kaani
 ke'Yerusaleemu.
 Kundu kwokwo, ndaakyo kitulire kyo agaalya.»
 Kwokwo, kwo Nahano wo'bushobozi bwoshi
 adesiri.

14 Nahano adetaga kwokuno:
 «Abamiisiri bagaaba bandu baawe,
 kuguma na'Bahendyopiya, na'Basheeba.
 Ibindu byabo, we bigayegukira.
 Bagakizi yija bakushalagiiri nga mbohe
 ízishwesirwi ne'migufu,
 banakizi kufukamira, iri banadeta:
 “Ku kasiisa mutuliinwi na Rurema. Ndaanaye
 gundi úli ho.”»

15 E Bahisiraheeri, Rurema winyu, kundu
 atabonesiri,
 haliko ye Lukiza.

16 Ikyanya abandu bali mu baaja imigisi, baga-
 teezebwa ishoni.
 Balya booshi, bagateteerwa.

17 Si Abahisiraheeri boophe, keera Nahano ak-
 abakiza halinde imyaka ne'myakuula.
 Batâye ki longe ishoni, batanâye ki teteerwe.

18 Nahano Rurema, ye kabumba igulu, ne'kihugo,
 anabisikamya.

- Na íbitumiri akagiraga kwokwo, kutali mbu
kituule kimaata. Nanga, maashi!
- Si akabumba abandu kwo bakituule mwo,
anadetaga kwokuno: «Nie Nahano,
ndaanaye gundi.
- 19 Ndali mu detera mu kwaha, kandi iri mu
kihulu.
Ndanabwiziri beene Yakobo kwo bakizi
ndooza ku kimaama. Nanga, maashi!
- Niehe, nie Nahano.
Na ngiisi byo ndi mu deta, biri byo'kuli,
binakwaniini.
- 20 «Mwe mukafuushukaga mu mahanga!
Mukuumane kuguma, munanyijire.
Bandu baguma bali mu gugumira imigisi, ikan-
abaajwa mu biti naaho!
- Haliibwi! Si balyagagi bahwija naaho!
Irya migisi, kundu itashobwiri ukubakiza, si
bakiri mu gitabaaza.
- 21 Balya bandu, mubabwirage kwo banyijire.
Ee! Tuganuulire kuguma!
- Ngiisi íbiri mu koleka buno, nyandagi
úkagwanwa abiyerekana?
Ka hali úkagwanwa abimenyeesa? Nanga,
maashi!
- Si niehe Nahano naaho nie kavideta!
Kwokwo, ndaaye gundi Rurema, átali niehe.
Nie Lukiza úkwaniini, na ndi Rurema wo'kuli.
Ndaaye gundi úli ho!
- 22 Mweshi, mwe mulyagagi mu mahanga gooshi!
Mungalukire, lyo mukizibwa.
Nie Rurema, ndaanaye gundi.

- 23 Keera n'gabiika umuhango, nanabiika indahiro kwi'ziina lyani,
kwo ngiisi mundu âye ki fukame imbere lyani, anadete kwo nie Rurema.
Yiri igambo, nalideta ku njira ikwaniini, litanâye ki hinduke.†
- 24 Abandu bagaadeta hi'gulu lyani kwokuno:
“Nahano naaho, ye mu gira ibikwaniini, ye na mwene ubushobozi.”»
Haliko, ngiisi abakamurakarira,
boohe, bagakizi muyijira bali jabati-jabati, banateezibwe ishoni.
- 25 Si hi'gulu lya Nahano, Abahisiraheeri bagakizi haruurwa kwo bo bakwaniini, banakizi muhuuza.

46

Imizimu ye'Babeeri yayidendereka

- 1 Imizimu Beeri* na Nebo, ye'Babeeri, leero ikola mu goka.
Iyo mizimu yo ishuba mu kizi lengezibwa na'bandu ku bisegengo, ikoli ba miteekerwa naaho, iri mu twalwa ne'bitugwa.
Na bwo ikola mizito, ikoli bizidohiri bweneene.
- 2 Iyo mizimu ikola mu goka.
Itanaki shobwiri ukuyikiza. Si yoshi, ikolaga mu twalwa mu mbohe!
- 3 Nahano adetaga kwokuno: «E Bahisiraheeri, beene Yakobo, mwe mukoli sigiiri!
Mundegage amatwiri.

† 45:23 45.23 Barumi 4.11; Bafiripi 2.10-11. * 46:1 46.1 kandi iri Baali.

Ukulyokera ku lusiku lwo mukabutwa kwo,
nâli kizi mûhahala.

4 Nganayama ndi Rurema winyu, halinde ku
kyanya mwâye be bashaaja,
munabe mukoli hiiti invwi.

Ee! Nie kamûbumba.
Kwokwo, ngakizi mûkuya-kuya, na ngizi
mûtengetera, na ngizi na mûkiza.

5 «Aaho! Ka halyagagi ye mwanganjushania?
Aahabi!
Ndaaye tuyumiini!

6 Bandu baguma bali mu yona inooro zaabo,
ne'harija,
gira bakoleese umutuzi we'nooro, abalin-
gaanize imigisi.

Irya migisi, ikyanya iri mu ba ikolaga ibiringiini,
banatondeere ukugifukamira, iri
banagiyikumba.

7 Bali mu kizi gibetula ha bitugo, banagendi
gishinga ahandu halebe.

Haaho, ho iri mu beera, itanashobwiri uku-
gira kwo ihashaage.

Na kundu abandu bangagitakira, itangahasha
ukubashuvya.

Na kundu bangaba bagoozirwi, itashobwiri
ukubatabaala.

8 «E ma! Si mukolaga bahuni.

Yago magambo, mukizi gayitoneesa kwo.

Mutagayibagire, si mukizi gakengeera.

9 Mukizi kengeera ibya keera.

Niehe nie Rurema. Hatanayimbwa gundi.
Ndaanaye tuyumiini.

- 10 Ngiisi íbiri mu koleka,
 nâli mali gwanwa nabimenyeesa ukulyokera
 ku ndondeko.
 Kundu bitâli zaazi koleka,
 haliko, nâli mali gwanwa namùmenyeesa
 byo.
 Ngiisi byo njungisiri, byo biri mu koleka.
 Ee! Ngiisi byo ndoziizi, byebyo, byo ndi mu
 gira.
- 11 Yizo shungi zaani, ndi mu hamagala umundu
 wani
 ukulyoka isheere, ayiji zikwiza.
 Uyo mundu alyagagi nga nyunda úgweti
 úgalalala mulindi.
 Kwokwo, ngiisi byo nâli mali gwanwa nadeta,
 ngabikola.
 Ee! Ngiisi byo njungisiri, ngabikoleesa.
- 12 Si mwehe muli mindagabika!
 Munakoli yidulumbisiri mu bitali nga byo.
 Kundu kwokwo, munyuvwirize.
- 13 Ngiisi íbikwaniini, ngola ngabigira.
 Bitaganaki tinda, si ngola ngamùkiza
 bwobuno.
 Ngola ngakiza akaaya ke'Sayuni.
 Na mbiike ubulangashane bwani mu
 Bahisiraheeri.»

47

Akaaya ke'Babeeri kayogozibwa

- ¹ Nahano adetaga kwokuno: «E Babeeri,
 ugoke, unayibwandalike mu luvu.
 Utakiri mwami, utanâye ki huuzibwe mbu
 ubuyahiri, kandi iri mbu unonosiri.

² Leero naawe, uyabiirage ulushyo, ugendi shya umushyano!

Uhogolage ikihunika kyawe, kiri ni'kanju lyawe liija!

Ikyanya ugajabukaga inyiji, uboneese ibibero.

³ Leero abandu bagaabona ngiisi kwo usigiiri bukondwe,

halinde banakizi kuteeza ishoni.

Ngayihoola ngana.

Ndaanaye úgambuza.»

⁴ Lukiza witu ali mu buuzibwa Nahano wo'bushobozi bwoshi,

anali ye Rurema Mutaluule wa'Bahisiraheeri.

⁵ «Haliko wehe, e kaaya ke'Babeeri!

Utâye ki buuzibwe Mugoli wa'maami.

Si ukizi bwatalaga mu kihulu, buzira kudeta.

⁶ Balya bandu baani, n'gatee barakarira,

nanabahana mu kuleka bagwatwe mu maboko gaawe.

Naawe, utanabakejeerera.

Kiri na'bashaaja mu kati kaabo, wanakizi babetuza imiteekerwa mizito-mizito.

⁷ Wâli kizi yihaya kwokuno: “Niehe, nyamiri ndi mugoli.”

Utâli zaazi kebukwa, mbu uyisalize ku byâye be.

⁸ Yuvwagwa! Buno, we gweti ugayisimiisa mu bya'magala!

Uki vwagariiri, iri unayihaya kwokuno: “Ha nyuma lyani, ndaaye gundi!

Ndâye be namufwiri, ndanâye fwirwe
na'baana!*

⁹ Si yago mahanya gombi, gagayami kuhikira ku
lusiku luguma!

Ku lwolwo lusiku, ugafwirwa na'baana, un-
abaagage namufwiri!

Kwokwo kwo bigaaba, kundu ulyagagi mulozi
sizigirye,
unali munamaleere wa'kaminuuz.

¹⁰ «Kundu ugweti ugayifunda mu bitali nga byo,
utayobohiri,

unagweti ugayihaya, mbu: “Si ndaaye
úmbwini!”

Yehee! Ubwenge bwawe no'bumenyi bwawe, si
bikoli kutebiri.

Binagweti bigakulabiza, mu kukudeteesa, ti:
“Ndi niehe naaho.

Ndaanaye gundi ye twangageranwa!”

¹¹ Kundu kwokwo, ikyanya ubuhanya
bugakuhikira, utagaki buyiyeka.

Ugahuura inguuke, utaganagiyinanuula
kwo.

Kundu utabwini kwo we wangalongaga
amakayu,

masaasa atabukwa, ugayami shereera
lwoshi-lwoshi.

¹² Ewe! Biry a biheeko byawe, na yago maleere,
wâli kizi biyilala mwo ukulyokera ub-
wanuke bwawe.

Aaho! Buno, ugendererage naaho no'kukizi
bikoleesa!

Si hali ikyanya wangabigenduukirwa mwo.

* **47:8** 47.8 Bwigule 18.7-8.

Hali ne'kyanya wangabikoleesa mu kukan-gana!

¹³ Abandi, ikyanya bâli kizi kuhanuusa-hanuusa, wanayami luha!

Aahago! Balya banabwenge be'ndonde, babe bo bagakuyegeera, gira bakukize!

Ee! Bagirage bakizi langiiza indonde, banakulagule íbigaakuba kwo mu ngiisi mwezi, banakufuuse mu kati kaabyo.

¹⁴ Lolagi! Yabo banabwenge be'ndonde, bagaki singooka nga kishuka kyumu.

Ngisi ábalangaliiri indonde, balyagagi busha.

Bali nga byasi íbikola mu mala duba mu muliro.

Umuliro mwene yugwo, ndaaye mundu úwangagukaluuka.

¹⁵ Balya biira baawe mwâli kizi kola kuguma, ukulyokera mu bwanuke bwawe.

Kundu kwokwo, ndaaye kiri no'muguma wabo úwangakukiza.

Si ngiisi muguma agakizi habuka kwagekwage.»

48

Rurema ye yiji íbigaaba

¹ «Mwe Bahisiraheeri, beene Yakobo, munali ba mu kibusi kya Yuda! Muyuvwirize!

Muli mu kizi biika indahiro kwi'ziina Iya Nahano,

munali mu gira mbu muli mu yikumba Rurema wa'Bahisiraheeri.

Kundu kwokwo, mutali mu kola ku kuli.

² Mugweti mugayihaya, mbu: “Twehe, tutuuziri mu kaaya kataluule!”

Munali mu yihega ku Rurema wa'Bahisiraheeri, ulya úli mu buuzibwa Nahano wo'bushobozi bwoshi.

³ Yaho kare, nâli mali gwanwa namùmenyeesa íbigakoleka.

Ha nyuma, nanatondeera ukubikwiza, byanabuli kizi koleka.

⁴ Kundu kwokwo, nâli mùyiji-yiji kwo muli mindagabika.

Amagosi giinyu, gatigaliiri nga kyuma.

Na'matwe giinyu, gali makomu nga mulinga.

⁵ Yaga magambo, n'gagwanwa namùmenyeesa go, gátazi koleka.

Kwokwo lyo mutalonge ukuyiji deta:

“Yaga gooshi, imigisi yani, ye gweti igagagira.

Irya migisi yani yo n'gabaaja mu biti,

ne'gindi yo n'gatula mu byuma, yo ika-gashungika.”

⁶ Ngiisi byo n'gagwanwa namùkengula, mwan-abiyiyuvwirwa,

byebino, bikola mu koleka.

«Aahago! Kituma kiki mutangabiyemeera?

Buno, ngola ngamùyereka ibihyahya.

Ee! Kundu bishubi bishamiri, ngaki mùmenyeesa byo.

⁷ Byohe, bitali bya keera. Si lyo bikiri mu koleka.

Halinde zeene buno, mutazindi biyuvwa.

Ku yukwo, mutangadeta mbu:

“Nanga! Tukoli biyiji!”

- 8 Kundu kwokwo, mutazindi nyuvwa, kandi iri kusobanukirwa.
Kiri na yaho keera, mutâli kizi ndega amatwiri.
Nduula nimùyiji, kwo mulyagagi ngulani.
Ukulyokera ho mukabutirwa, muyamiri mugweti mugaahuna naaho.
- 9 Kundu ngwasirwi no'bute, ngatee buhoohya.
Ngweti ngamùnogera, ndayami mùminika,
gira lya'bandu balonga ukunyivuga.
- 10 Lolagi! Keera n'gamùyeruusa.
Si kutâli ku njira yo'muliro, nga kwa'bandu bali mu guleeza ku harija.
Halikago n'gamùyeruusa mu kumùleeza mu malibu.
- 11 Na íbitumiri n'gagira kwokwo, biri hi'gulu lyani nienyene,
gira ndayiji gwanwa natukwa.
Kiri no'bulangashane bwani, ndangabushangiira ne'mizimu.»

Nahano atoola Kiiro, gira akwize imihango yage

- 12 «E Bahisiraheeri, beene Yakobo! Mundegage amatwiri.
Nie kamùhamagala, kwo mube bandu baani.
Na nyamiri ndi nie yolya.
Nie ndangiro, na ndi nie nyukizo.
Hatanayimbwa gundi Rurema átali niehe.*
- 13 Indaliro ze'kihugo, nie kazibiika na'maboko gaani nienyene.
Kiri ni'gulu, nie kalitabika.

* 48:12 48.12 Hisaaya 44.6; Bwigule 1.17; 22.3.

Ikyanya ndi mu bihamagala, binayami nyitaba.

¹⁴ Mweshi mukuumanage, gira muyuvwirize.

Nahano keera atoola Kiiro, abe mwira wage,
gira agendi teera i Babeeri.

Aaho! Mu mizimu yinyu, ka hali úgukagwanwa
gwadeta kwokwo? Aahabi!

¹⁵ Niehe naaho, nie kapideta.

Uyo Kiiro, keera n'gamúhamagala, anayija.

Na mu ngiisi byo agakizi gira, ngakizi
múgenduusa.»

¹⁶ Munyegeerage, gira munyuvwirize.

Niehe, ukulyokera ku ndondeko, ndazindi
deta ku bumbishwa.

«Galya magambo, ikyanya gakatondeera
ukukoleka, nâli riiri ho.

Buno, ndi mwo'mutima gwa Nahano Rurema,
keera anandungika kwo ngendi mùbwira, ti:

¹⁷ “Nahano ali Mutaluule wa'Bahisiraheeri, ye
na Lukiza wabo.”

Ye wanadetaga kwokuno: “Nie Rurema
Nahamwinyu.

Nie gweti ngakuyigiriza, halinde ukizi gen-
duukirwa.

Na ngweti ngakurongoora mu njira
íkwaniiini.

¹⁸ Imaaja zaani, úkibaagage uzisimbahiri,
ushuba ugaaba no'butoge ngo'lwiji.

Unashuba ugalonga amiija,
halinde ganakizi kuyijira nga midunda mu
nyaaja.

19 Aba mu kibusi kyawe, banaluguuke nga mushenyu kwi'buga.
Iziina lyabo lyangayamiri imbere lyani.”»

20 E balya, mulyokage i Babeeri. Mutibitage, mulyoke yo!†
Munakizi menyeesa umwazi mu kubanda akabuli, awi yiyi yiyi!
Mugumenyeese halinde he'kihugo kihekiiri.
Mukizi deta: «Nahano keera akaguluula abandu baage, beene Yakobo.»

21 Ikyanya Nahano âli kizi rongoora Abahisira-heeri mwi'shamba, batâli nyotiirwi.
Mukuba akababerera ulwala, anabalyokeze mwa'miiji mingi.
Yago miiji ganakizi golomba.

22 Kundu kwokwo, Nahano adetaga kwokuno:
«Banangora-mabi boohe, ndaagwo mutuula gwo bâye longe!»

49

Umukozi wa Nahano

1 Mweshi, mwe mutuuziri mu mahanga! Muniyuvwirize.

Ikyanya ndazi butwa, Nahano âli mali gwanwa ambamagala.

Ee! Ikyanya nâli ki riiri mu nda ya maawe, âli mali gwanwa anyinika iziina.

2 Nahano akambumba ngo'mwambi úgushongosiri,

† 48:20 48.20 Bwigule 18.4.

abuli guyomeka mu kyubati.
 Anatyaza amagambo gaani, gabe muugi nga
 ngooti,
 anambisha mu kimbehwa kye'kigasha
 kyage.

³ Anambwira: «E Muhisiraheeri, ulyagagi
 mukozi wani.
 Ngakuyerekana mwo'bulangashane bwani.»

⁴ Kundu kwokwo, nanadeta:
 «Ngiisi byo n'gahimbukira kwo, si bikafwa
 ubusha!
 Kundu n'gabiyitubanula kwo, bikola
 ndaabyo.

Kundu kwokwo, yiby byoshi, Nahano Rurema
 ye yiji ikishingo kyabyo.
 Ye ganambemba hi'gulu lyabyo.»

⁵ Ikyanya ndazi butwa, Nahano akandoola kwo
 nimúkolere,
 halinde nimúgalulire Abahisiraheeri.
 Ee! Nahano akoli ngingisiri, keera anambeereza
 imisi.*

⁶ Nahano akambwira kwokuno:
 «Uli no'mukolwa gwo'kungalulira Abahisiraheeri.
 Ee! Ngiisi ábasigala, we gabagalula.

Kutanali kwokwo naaho.
 Ngakubiika ube mulengeerwe na mu binyama-
 hanga,
 halinde balya booshi, ubayereke injira yo
 bangakizibwa mwo.†»

---

* **49:5** 49.5 Barumi 9.20. † **49:6** 49.6 Hisaaya 42.6; Mikolezi
 13.47; 26.23; Luka 2.32.

7 Wehe, abandu bakiri mu kugayiriza, banaki kushombiri.

Ulyagagi muja naaho wo'kukizi kolera abat-wali.

Kundu kwokwo, Nahano ali Lukiza, Umutaluule wa'Bahisiraheeri,

anakola mu deta kwokuno hi'gulu lyawe:

«Ikyanya abaami bagakizi kubona, bagakug-ingika.

Kiri na'bakulu banakufukamire.»

Kwokwo, ukizi mbiika kwo'mulangaaliro!

Mukuba, nie Nahamwinyu, Umutaluule wa'Bahisiraheeri.

Keera nanakutoola.

Akaaya ke'Yerusaleemu kayubakululwa

8 Nahano adetaga kwokuno:

«Ku kyanya ikikwaniini, ngakuyuvwa.

Na ku lusiku lwo'bukize, ngakutabaala.

Ngakizi kulanga, unabe we ganywaniisa abandu baani ikihango.

Unayubakulule ikihugo, halinde abandu banashubi tuula mwo.‡

9 Ugendi bwira ábashwesirwi mu nyumba ye'mbohe: “Muhulukage!”

Na ábali mu kihulu: “Muyijage áhali umulengeerwe!”

Ikyanya bagataaha, bagakizi longa ibyokulya mu njira.

Kundu imigazi yangaba iri mimaata, si bagabigwana naaho.

10 Batanâye ki shalike, kandi iri kunyooterwa.

---

‡ 49:8 49.8 2 Bakorindo 6.2.

Batanâye ki hiire ne'dugumbo yi'zuuba,
kandi iri ne'mbuusi nduutu.
Ndi mu bayuvwira indengeerwa.

Kwokwo, nienyene ngakizi barongoora, na
mbahise ha shyoko za'miiji. §

¹¹ Imigazi yoshi, ngagibera mwe'njira.

Iyo njira inakizi lenga áharambagiiri.

¹² Langiizi! Abandu baani bagweti baganyijira,
ukulyoka hala.

Baguma balyosiri imbembe, na'bandi imuga,
na'bandi ikisaka, halinde mu kihugo
kye'Miisiri.»

¹³ E igulu! Ubandage akabuuli, awi yiyi yiyi!

Na naawe, e kihugo! Ushambaalage.

Na niinyu, e migazi! Mukizi yitulikania mu
kuyimba.

Kundu abandu ba Nahano bâli kizi shundeera,
haliko buno, akola mu bayuvwirwa in-
dengeerwa, anakola mu baholeeza.

¹⁴ Abandu be'Sayuni bakadeta:

«Nahamwitu, si keera akatuyibagira, anatu-
jandirira!»

¹⁵ Nanga! Nahano adetaga kwokuno:

«Ka byangaziga kwo'mukazi angayibagira
umwana wage wa'kalenge, anakiri
kwi'beere?

Si ye kamúbuta! Aaho! Ka angaleka
ukumúyuvwirwa indengeerwa?

Na kundu angagira mbu amúyibagire,
haliko, niehe ndâye mùyibagire.

---

§ 49:10 49.10 Bwigule 7.16-17.

- 16 Lolagi! Mukoli yandisirwi mu bigasha byani.
Ne'nzitiro ziinyu ziyamiri ziri imbere lyani.
- 17 «Abaana baawe bali mu kuyijira ku mulindi.
Si ngiisi ábakagira mbu bakushereeze,
boohe, bakola bagatibita.
- 18 Uyinamule amasu, unalangiize imbande
zooshi.
Abandu baawe booshi, bakolaga mu kuku-
manira.
Nga kwo nyamiragi ho, yabo baana baawe
bagaaba nga bungeni-ngeni
bwo'kukulimbiisa.
Ee! Balya booshi, bagaaba nga bindu
byo'kulimbiisa umuhya.»
Kwokwo, kwo Nahano adesiri.
- 19 «Ku kasiisa, ikihugo kiinyu kikoli sherebiiri.
Utwaya twinyu keera tukasiba.
Kundu kwokwo buno, yikyo kihugo kikola
kigamùniihira.
Balya ábakamùminika, leero bagatibitira
hala.
- 20 Ikyanya mwâli jengiirwi, mwanakizi buta
abaana.
Halikago buno, balya baana bakola mu
mùbwira:
“Kino kihugo kikoli tunihiiri.
Ugirage utuheereze áhahamu, ho twanga-
gendi tuula.”
- 21 Ugakizi yibuuza: “Yaba baana booshi,
nyandagi úkabambeereza?
Si nâli jengiirwi, nanakizi yuvwa akahumbwe?
Nâli koli hungiiri mu mahanga, nanâli sigiiri
kiguli-guuli.

Aahago! Yabo baana booshi, nyandi úkabalera?
Si náli riiri niengwa! Aaho! Bashaaziri
hayagi?”»

²² Nahano Rurema adetaga kwokuno:
«Lolagi! Ngayeheza, mu kuhamagala ibinyama-
hanga.

Ngashinga irembera, kabe kalangikizo
imwabo booshi.
Bagayija batengetiiri abaana biinyu
bo'butabana,
banabe babetwiri abanyere ku bitugo.

²³ Yabo baana biinyu, abaami bagamùlerera bo.
Abagoli bagakizi bahahalira.

Yabo baami bagayiji mùfukamira,
banahise amalanga haashi mu kulamba
ulukungu ku magulu giinyu.

Haaho, mugaamenya kwo nie Nahano.

Ábambiisiri kwo'mulangaaliro,
yugwo mulangaaliro gwabo gutâye be gwa
busha.»

²⁴ Ikikalage, ikyanya keera kyanyukula ibindu,
ka'bagoma baage bangashubi múnyaga
byo? Nanga!

Kiri no'munakadali, iri angagwata imbira,
ndaaye úwangahasha ukugiguluula!

²⁵ Kundu kwokwo, Nahano adetaga kwokuno:
«Leero, imbira igaanyagwa mu maboko
ge'ndwani.

Na ngiisi bya'basirikaani bakashahulaga, bi-
gagalulwa.
Ngiisi ábali mu kulwisa, nienyene ngabalwisa,

halinde na ngize abaana baawe.

²⁶ Ngiisi ábali mu mùlibuza, ngakyula kwo balyagage iminyofu yabo boonyene.

Na mbanywese no'muko gwabo,

halinde gunabalaluse, nga banywa idivaayi ye'kishogwe.

Niehe, nie Nahano! Kwokwo abandu booshi bagaamenya

kwo nie wamùkiza, nanamùguluula.

Nie Rurema wa Yakobo, Rurema wo'bushobozi bwoshi!»

50

¹ Nahano adetaga kwokuno:

«Ka n'gamùguza mu buja, lyo ndiha imyenda? Nanga!

Ka nyoko atakiri ho, mbu bwo n'gamúyimula, mu kumúyandikira amaruba go'kumúlahira?

Nanga, maashi! Yago maruba, iri gangaba gali ho, muganyereke.

Si mwehe, íbitumiri mukaguzibwa, biri hi'gulu lye'byaha biinyu.

Kiri na nyoko, naye akayimulwa hi'gulu lyo'buhuni bwinyu.

² Ikyanya n'gayija, si ndaaye mundu ye n'gagwana!

Ikyanya n'gayiguza, ndaaye úkayitaba.

Aaho! Ka mutoniragi kwo ndashobwiri ukumùkiza?

Si ndi mu yami kanya inyaaja mu kudeta naaho!

Ne'nyiji kwakundi, ndi mu zikanya, libe ishamba,

halinde ifwi zooshi zinayami fwa, zinabole.

³ Kiri ne'kyanyaanya, nie tumiri kiri mu hinduka kihulu.

Na ndi mu kibwikira no'mwizingeerwe.»

Umukozi wa Nahano

⁴ Nahano Rurema akanjoboleesa ukudeta ku njiri ikwaniini.

Kwokwo, ikyanya abandu bali mu ba bakoli luhiri, ndi mu bakania indege.

Ngiisi shesheezi, Nahano ali mu zindukiri nvyula,

ananyereke ngiisi kwo aloziizi.

⁵ Nahano Rurema ali mu ndabaala ukuyiga.

Ndali mu mutenguha, ndanali mu muhindulira ingoto.

⁶ Ikyanya abandu bali mu ngubula ingoni, na mbatege umugongo.

Ne'kyanya bakanguula ulwanwa, nanabatega amatama.

Kiri ne'kyanya bali mu mbonyoleza, no'kundwira amate,

ndali mu babisha amalanga.*

⁷ Nahano Rurema, bwo ali mu ndabaala, ndagateezibwa ishoni.

Keera nahiga kwo ngakizi gira ngiisi byo aloziizi, na nyiji kwo ndagaki teteerwa.

⁸ Aaho! Nyandi ukiri mu mbuulania?

Si Rurema akola hoofi, ye na gwetu ugambulanira.

Kwokwo, uyo mugoma ayijage tubuulane.

Ee! Anyegeerage, ayiji ndega!

---

* **50:6** 50.6 Mataayo 26.67; Mariko 14.65.

- 9 Lolagi! Nahano Rurema ye mu ndabaala.
 Aaho! Nyandagi kandi úki shobwiri ukund-
 wira ulubaaja?†
 Balya bagoma baani booshi, bagahula nga
 mirondo,
 akashwa kanabakegete.
- 10 Mu kati kiinyu, nyandagi úyobohiri Nahano,
 anabe asimbahiri umukozi wage?
 Iri wangaba ukiri mu genda mu kihulu buzira
 itara,
 ugire ukizi yihega ku Nahano Rurema, un-
 amúbiike kwo'mulangaaliro.
- 11 Si mwehe mugweti mugatwana umuliro
 gwinyu naaho,
 mbu lyo mulonga ukubona!
 Ngahwe! Gendereragi na gwogwo,
 gubaagage gwo mugabiika
 kwo'mulangaaliro.
 Kundu kwokwo, lolagi ngiisi byo Nahano
 agamùhemba ubuzinda:
 ikyanya mugagwejera, mugalyanirwa bwe-
 neene!

51

Abandu be'Sayuni bagaguluulwa

- 1-2 Nahano adetaga kwokuno:
 «Mukoli fitiirwi bweneene ku bikwaniini,
 munalozizi ukungulikira.
 Aaho! Mundegage amatwiri. Muloleekeze ku
 Hiburahimu!

† 50:9 50.9 Barumi 8.33-34.

Uyo Hiburahimu ali ngi'buye lyo muka-
lyosibwa mwo.

Rurema yenyene akamũlyosa mu lwajwe.

Uyo Hiburahimu, bo na mukaage Saara, bo
bashokuluza biinyu.

Aaho! Mukizi bakengeera.

Uyo Hiburahimu, ikyanya n'gamúhamagala,
ndaaye mwana ye áli hiiti.

Kundu kwokwo, nanamúgashaanira,
halinde anaba mubusi ngana-ngana.»

³ Kwokwo, na'kaaya ke'Sayuni, kundu
kakashaka,
haliko Nahano agaki kaholeeza, mu kushubi
kashakuulula.

Kundu kakoli ba ngi'shamba,
halikago, agaki kahindula, kabe nga ndalo
ye'Hedeni, irya ndalo ya Nahano.

Abandu bagakizi kashambaalira mwo,
iri banatanga kongwa, mu kuyimba inyimbo
zo'bwivuge.

⁴ «Mwe bandu baani! Munyuvwirize bwija.
Bwo mulyagagi bandu baani, mundege am-
atwiri.

Ngakizi yigiriza abandu imaaja zaani, na
ibikwaniini,
halinde bikizi molekera ibinyamahanga
byoshi.

⁵ Ngola ngamúkiza, namùleetera ibyo'kuli.
Yibyo byo'kuli, ngabileetera kiri
ne'binyamahanga byoshi,
mu kukoleesa ubushobozi bwani.

Yabo booshi bakolaga bagandangaalira,
halinde mbatabaale.

6 Muyinamulage amasu, munalegamire
mwi'gulu,
munalole na haashi mu kihugo.

Yiryo igulu liganyerera duba nga kyusi.

Ne'kihugo kinahule nga mulondo.

Ngiisi ábakituuziri mwo, багаafwa nga saazi.

Kundu kwokwo, ubukize bwani bwohe, bugaaba
bwe'myaka ne'myakuula.

Ubwija bwani butáye male.

7 «Mwe musobanukiirwi na íbikwaniini!
Munyuvwirize.

Mwe mukulikiiri amigirizo gaani!

Kundu abandu bagweti bagamùgayiriza,
mutabayobohe.

Ikyanya bali mu mùhonyoleza, mutakizi bat-
waza.

8 Yabo bandu, akashwa kagaki balya, nga kwo
kali mu tetemba imirondo.

Ibizimu nabyo, bigabatetemba, nga kwo biri
mu tetemba ubwoya bwe'kibuzi.

Kundu kwokwo, ubwija bwani bwohe,
bugayama ho imyaka ne'myakuula.

Ubukize bwani bugagendera mu bibusi
byoshi.»

9 E Nahano wo'bushobozi bwoshi! Vyuka
maashi! Uvyukage!

Ukizi koleesa ubushobozi bwawe, nga kwo
wáli kizi gira yaho keera.

Aaho! Ka utali we katema-tema kirya kingisho-
ngisho Rahabu?

Ka utanali we katumita kirya kingisho-
ngisho kyo'mujoka gwa mu nyaaja?

10 Na kundu inyaaja yâli yisiri bweneene, we
kagikamya.

Ukagibera mwe'njira, halinde abandu
baawe banajabuka.

11 E Nahano! Bwo ukaguluula abandu baawe,
bagaki galuka i Yerusaleemu,
bagweti bagatamba-tamba ku ksegengo.

Emwe! Bagaaba bashambiiri imyaka
ne'myakuula!

Umwizingeerwe ne'kimombo, bigaaba keera
byamala lwoshi.

Amalanga gaabo gagaaba gakoli yijwiri
ibimwemwe.

12 Nahano adetaga kwokuno:

«Mumenye kwo niehe, nie ndi mu
mùholeeza.

Aaho! Kituma kiki muki yobohiri abandu, banali
ba kufwa naaho?

Si bagaahera nga byasi!

Kituma kiki baki gweti bagamùkanga?

13 Si nie Nahano, nie kamùbumba!

Aaho! Kituma kiki wanyibagira?

Nie katabika igulu, nanabiika ne'ndaliro
ze'kihugo.

Aahago! Yabo banakahambwa, kituma kiki
muki bayobohiri?

Kundu bâli kizi mùlibuza, banagire mbu bakizi
mùshereeza,
haliko leero bakolaga hayi?

14 Abandu, kundu baki shwesirwi mu mbohe,
si bakola bu shwekuulwa buzira kutinda.
Batagafwira mwo, bataganakena ibyokulya.

15 Nie Rurema Nahamwinyu.

Ndi mu kunduza inyaaja, halinde imidunda
yayo inakizi lunduma.

Iziina lyani, nie Nahano wo'bushobozi bwoshi.

16 Keera nakuheereza amagambo, gira ukizi
gadeta.

Ngamùbwikira na'maboko gaani, mu
kumùlanga.

Nie kayajuula igulu. Nie kanabiika indaliro
ze'kihugo.

Keera nanabwira abandu be'Sayuni kwokuno:
“Mwehe, mwe bandu baani.”»

17 E Yerusaleemu, uvyukage, unayimuke! Keera
Nahano akakurakarira,
anakuhana ku bute bwage, kwo buli nga
divaayi mu rusoozo.

Iyo divaayi, wanagigutiira.

Ne'kyanya ukagimala lwoshi, wanatondeera
ukubambaajira.*

18 Kundu ukabuta abaana bingi bweneene,
haliko ndaaye úsigiiri, mbu akurongoore.

Kiri na mu baana bo ukalera, ndaaye
úwangakugwatira ku kuboko.

19 Ubuhanya bwa kabiri-kabiri, keera bukakug-
wata.

Ee! Ubuhanya bwa mbere, ukashereezibwa,
wanaminikwa.

No'bwa kabiri, wanalonga ishali, ni'zibo.

* 51:17 51.17 Bwigule 14.10; 16.19.

Ndaanaye úkakuyuwirwa indengeerwa, mbu ayiji kuholeeza.

²⁰ Abaana baawe, Nahano Rurema keera ak-abarakarira, anabakanukira bukayu.

Buno, bakola ngo'tusa útwagwatwa mu mutego.

Bagweti bagaholera mu njira, banakoli gilambamiri mwo.

²¹ E Yerusaleemu, unyuvirizagye!

Ukola mu libuuka, unakoli lalusiri, kundu utazi nywa ikilalusa.

²² Nahano Rurema, ye mu bulanira abandu baage.

Anadetaga kwokuno: «Ikyanya n'gamùhana, kwâli riiri nga rusoozo lwa'maavu.

Mukalunywera kwo, mwanabambaajira.

Kundu kwokwo, yulwo rusoozo, ngakushaagiza lwo,

utanâye ki hanwe ku buraakari bwani.

²³ Yulwo rusoozo, ngolaga ngaluheereza ngiisi ábagweti bagamùlibuza.

Si bâli kizi mùbwira:

“Gwejeraga buubi, gira tukutandale kwo!”

Wanabategaga umugongo, ibe nga njira yo bagafina-fina kwo.»

52

Rurema agaguluula i Yerusaleemu

¹ E Yerusaleemu, akaaya ke'Sayuni! Uvyukage, uyihe ikise.

Uyambalage imirondo yawe yo'mulimbo.

Kundu ibinyamahanga na ábayulubiiri bâli kizi
kuyifunda mwo,
si batâye ki kufine mwo.*

² E Yerusaleemu, umunyere we'Sayuni!
Kundu ushuba imbohe, halikago, uduutule
imigufu mwi'gosi,
unayibugumule ulukungu, unayimuke.

³ Nahano adetaga kwokuno: «Ikyanya mukagendi ba baja, mutakagulwa ne'fwaranga. Kwokwo, kiri na mu kushubi guluulwa, ndaazo ízigatangwa.» ⁴ Nahano adetaga na kwokuno: «Mwe bandu baani, mukatee manukira i Miisiri, mwanatuula yo. Iri hakatama, Abahasuriya nabo banakizi mùvindagaza. ⁵ Aahago! Kituma kiki muki gweti mugatindimazibwa kandi? Si abagoma biinyu bakiri mu mùhonyoleza! Bayamiri bali mu jambuura iziina lyani ubwakya-ubwayira. Kwokwo, kwo nie Nahano ndesiri.†

⁶ «Bikaba kwokwo, gira lya'bandu baani balonge ukummenya bwija. Ku yulwo lusiku, bagayiji menya kwo nie gweti ngaadeta. Ee! Ndi nienyene.»

⁷ Indumwa, ikyanya iri mu menyeesa imyazi miija mu migazi, bisimisiizi bweneene!
Ee! Ali mu menyeesa kwo hagaaba umutu-ula, na kwa'bandu bagakizibwa.
Ali mu bwira abandu be'Yerusaleemu;
«Rurema winyu, ye kola mwami!‡»

* **52:1** 52.1 Bwigule 21.2, 27. † **52:5** 52.5 Barumi 2.24; Hezekyeri 36.22. ‡ **52:7** 52.7 Nahumu 2.1; Barumi 10.15; Bahefeso 6.15.

8 Yuvwagwi! Abalaliizi baawe bali mu berangira,
 iri banabanda akabuuli, awi yiyi yiyi!
 Ikyanya Nahano agagalukira i Sayuni,
 bagamúyibonera masu ku gandi.
 9 E Yerusaleemu, kundu ukahongoka,
 haliko ubandage akabuuli.
 Si Nahano keera akaguluula abandu baage,
 anakola mu baholeeza!
 10 Nahano agayibonesa imbere lya'bandu
 ba'mahanga gooshi,
 anabayereke ubukalage bwage.
 Haaho, lya'bandu booshi ba mu kihugo
 bagaabona
 ngiisi kwo Rurema witu ali mu kiza abandu
 baage.

11 Mwe mubetwiri ibirugu bya Nahano!
 Mushaage mu kaaya ke'Babeeri. Mushaa-
 gage, maashi!
 Mutaki hume ikindu kyoshi kyo'muziro!
 Si muyiyerusagye, munakalyoke mwo. §
 12 Batagamùhaviriiza,
 bwo leero, ndaaye úgweti úgamùyimula!
 Nahano Rurema wa'Bahisiraheeri, agakizi
 gwanwa imbere liinyu,
 anakizi mùlanga kiri ne'nyuma.

Amalibu go'mukozi wa Nahano

13 Rurema adetaga kwokuno:
 «Lolagi! Umukozi wani agakizi kola ku
 bwitegeereze.
 Kinatume abandu bagakizi múhuuza.

§ 52:11 52.11 2 Bakorindo 6.17; Hezekyeri 20.34, 41.

- 14 Kundu kwokwo, ikyanya abandu
bakamúbonaga, banakanguka.
Amalanga gaage gâli kola kundi-kundi,
atanâli ki shushiri nga mundu.
- 15 Kundu kwokwo, buno, akolaga agasoomeza
abandu ba'mahanga mingi.
Abaami baabo bagasoomerwa, banahulike,
shee!
Ngiisi byo багаabona, batazindi bibwirwa.
Na kundu batazindi biyuvwa, bagayami
bisobanukirwa.*»

53

- 1 Irya ndumwa, ikyanya tukagimenyeesa, ka hali
úkagiyemeera?
Ne'kyanya ubushobozi bukayerekanwa, ka
hali úkamenya kwo buli bwe'mwa Na-
hano?*
- 2 Umukozi wa Nahano âli kizi kula imbere lyage
ngi'shibwe,
anaba naaho ngo'muzi úguli mu kula
mwi'daho írihangalusiri.
Ulya mukozi atâli buyahiri, atanâli kizi gingikwa,
mbu lya'bandu bamúsiima.
Ikyanya twâli kizi múlola kwo, ndaabyo
twangamúsimiiri kwo.
- 3 Si abandu bâli kizi múshomba, iri ba-
namúnegura.
Âli kizi jengeerwa, no'kukizi libuuka, anaba
kyagaza imbere lyabo,
halinde banamúbona kwo atali kindu.

* 52:15 52.15 Yohana 12.38; Barumi 10.16.
Yohana 12.38; Barumi 3.12; 10.16; 15.21.

* 53:1 53.1-3

4 Ulya mukozi, ku kasiisa, akayabiira amalwazi giitu,
anabetula ne'mizingeerwe yitu.

Haliko, ikyanya tukabona ngiisi kwo akola mu libuzibwa,
twanabona kwo Rurema ye wâli kizi mûhana mu kumúkubula ingoni, iri anamúteeza ishoni.†

5 Ee! Akabezibwa inguma hi'gulu lye'byaha biitu.

Amabi giitu, go gâli tumiri agatitimbwa.
Yukwo kuhanwa kwage, kwo kukatuleetera umutuula.
Na mu yizo nguma zaage, mwo tukalongera ukukira.‡

6 Tweshi, keera tukahabuka nga bibuzi.
Ngiisi muguma witu ali mu yigendera haage-haage.

Yago mabi giitu gooshi, Nahano ye kamúbetuza go.§

7 Uyo mukozi akabonerwa, anakizi libuzibwa.
Kundu kwokwo, ndaabyo akadeta.
Anasholerwa nga kibuzi íkigagendi tongeerwa.
Kundu kwokwo, anahulika naaho nga kwe'kyanabuzi kiri mu hulika, ku kyanya kiri mu kemwa ubwoya.*

Akanwa kaage kanakizi beera kabumbe.
8 Bakamúbirigisha, banamútwira ulubaaja.
Ne'ri hakazinda, banamúyita.

---

† 53:4 53.4 Mataayo 8.17. ‡ 53:5 53.5 1 Peturu 2.24. § 53:6 53.6 1 Peturu 2.25. * 53:7 53.7-8 Mikolezi 8.32-33.

Uyo mukozi, ndaanaye mundu we'kibusi kyage
 úkamúhahala,
 akanayitwa hi'gulu lye'byaha bya'bandu
 baani.

⁹ Ee! Ndaalyo igambo libi akagira,
 ndaanalyo lyo'bulyalya írikalyoka mu
 kanwa kaage.

Kundu kwokwo, akaziikwa kuguma na'banyazi.
 Hanali ha'bagale bakaziikwa.†

¹⁰ Nahano ye kashungika kwo amúfute-fute,
 anakizi múlibuza,
 halinde anamúyitiisa hi'gulu lye'byaha bi-
 itu.

Kundu kwokwo, ulya úkayitwa, ali mukozi wa
 Rurema,
 aganaki lama, halinde anabone abandu
 be'bibusi byage.

Ngiisi byo Nahano âli mali gwanwa
 amúshungikira,
 byo na byebyo uyo mukozi agaagira.

¹¹ «Umukozi wani, kundu ali mwija ngana,
 haliko agalibuuka bweneene, mu kubetula
 ibyaha bya'bandu bingi,
 halinde banabe bakoli kwaniini imbere lya
 Rurema.

Kwokwo, akabuli yiji shambaala.

¹² Uyo mukozi akaharuurirwa kuguma
 na'banyazi,
 anayitanga ayitwe, gira lyo abetula ibyaha
 bya'bandu bingi.

Ee! Yabo booshi, anabahuunira kwo babikogwe.

† 53:9 53.9 1 Peturu 2.22.

Kyo kitumiri ngamúgingika nga musirikaani
 úwahima mwi'zibo,
 analonge iminyago kuguma na'bakulu.‡»

54

*Rurema akuuziri abandu baage, Abahisira-
 heeri*

¹ Nahano adetaga kwokuno:

«E Yerusaleemu, ugirage ushambaale.
 Kundu ulyagagi nga ngumba útazindi buta,
 na kundu utazindi yuvwa umukero
 gwo'kubuta, haliko ubande akabuuli,
 awi yiyi yiyi!

Kundu uli ngo'mukazi úkakorora,
 haliko we gaaba na'baana bingi ukuhima
 nakiriri!*

² Ufinduulage iheema lyawe.

Uyushuule imirondo yalyo, halinde iya-
 jabuke.
 Utakolwe kwo wayihangirira. Si ulaahye imigozi
 yalyo.

Ne'misumaari yalyo, ugisindagire.

³ Buno, ukola ugatabika uluhande no'lundi.

Abaana ba mu kibusi kyawe, bakolaga
 bagahyana utwaya twe'binyamahanga.
 Na kundu utwaya twabo twâli sigiiragi mushaka,
 si bakola bagayiji tutuula mwo.

⁴ Utayobohe, utanavunike indege!

Mukuba, utâye ki yagagale, kandi iri kugay-
 irizibwa.
 Kundu ukateezibwa ishoni mu busore bwawe,

‡ 53:12 53.12 Luka 22.37. * 54:1 54.1 Bagalatiya 4.27.

yiby byoshi, ukola ugabiyibagira.
 Na kundu ukahonyolezibwa bweneene, mbu
 bwo ulyagagi namufwiri,
 birya byoshi, utâye ki bikengeere.

⁵ Si Rurema ye kakulema, ye nakolaga yibalo.
 Iziina lyage, ye Nahano wo'bushobozi
 bwoshi!

Yoyo Mutaluule wa'Bahisiraheeri, ye mu kugulu-
 ula.

Ye nali mu buuzibwa Rurema wa'Mahanga
 gooshi.

⁶ Rurema adetaga kwokuno:

«Wâli riiri ngo'mukazi úkayangwa akiri musore,
 halikago yiba anayiji múyimula, wanaba
 ukoli jengiirwi bweneene.

Kundu kwokwo, ndi mu shubi kuhamagala.

⁷ Yikyo kyanya n'gakujanda, zâli riiri siku
 ngerwa naaho.

Halikago ngola ngashubi kugalula, bwo ndi
 munandengeerwa bweneene.

⁸ Ku kirya kyanya, nâli shawwiri ngana-ngana!
 Kyanatuma ngalahira kwo ndagaki kubanda
 kwi'su.

Kundu kwokwo, urukundo lwani luyamiri ho
 imyaka ne'myakuula,
 kyo kitumiri ngaki kukejeerera.

Kwokwo, kwo nie Nahano, Lukiza wawe ndesiri.

⁹ «Ku kyanya kya Nuhu, n'gabiikaga indahiro,
 kwo ndâye ki bindikire ikihugo ku miiji
 go'mwijulire.

Kwo na kwokwo buno, ndi mu shubi biika
 indahiro,

kwo ndâye ki kurakarire, kandi iri
 kukukambira.†»
 10 Nahano adetaga kwokuno:
 «Ngweti ngakuyuwirwa indengeerwa.
 Kwokwo, nakulagaania kwo kundu imigazi yan-
 ganyerera,
 na kundu utugangazi twangajugumbana,
 halikago ndâye kuhemukire.
 Keera namûlagaania kwo mugalonga umutuula,
 gunayame ho.
 Nie Nahano, nyamiri ndi mu mùyuwirwa
 indengeerwa.
 Kwokwo, kwo ndesiri.»

Nahano agashubi yubakulula i Yerusaleemu

11 «E Yerusaleemu, uli muhanya ngana.
 Yoho wee! Ukola mu yehuulwa-yehuulwa
 ne'kihuhuuta,
 ndaanaye mundu úkakuholeeza.
 Kundu kwokwo, ngola ngakuyubakulula
 na'mabuye ge'kishingo bweneene.
 Indaliro zaawe zigayubakwa na'mabuye mi-
 ija ge'safiiri.‡
 12 Inyingo zaawe kwo zishuumiri, ngaziyubaki-
 isa amabuye ágakeyengiini go'mugushe.
 Inyiivi zi'rembo lyawe, ngazilingaania
 na'gandi ágakeyengiini.
 Kiri ne'bibambaazi byawe, ngabibugiiriza
 kwa'mabuye ge'kishingo.
 13 Abaana baawe booshi, Nahano yenyene ye
 gabayigiriza,

† 54:9 54.9 Ndondeko 9.8-17. ‡ 54:11 54.11 Bwigule 21.18-21.

- halinde banakizi longa umutuula bwe-
neene!§
- 14 Ugakizi sikama mu bikwaniini,
halinde utaki hahazibwe na'bagoma.
Utanaki be no'lushunguti, mbu uyobohe ikindu
kyoshi.
Ikyoba kigaamala.
- 15 Ndaabo bandu bo ngaatuma, mbu bayiji ku-
teera.
Na kundu bangayija, ugabaminika ngana-
ngana!
- 16 Lolagi! Nie kabumba umutuzi we'byuma.
Ali mu kizi yasa umuliro na'makala, anatule
ibilwaniiso.
Kwo na kwokwo, nie kabumba no'mushereeza,
gira akizi gendi shereezania.
- 17 Kundu bangatula ibyugi hi'gulu lyo'kukulwisa,
ndaakwo bigakugira.
Ne'kyanya bagakizi kubeeshera, ugakizi
babeshuza.

«Yubu bwo buhyane bwa'bakozi baani.
Ee! Nienyene nie gakuhimira!»
Kwokwo, kwo Nahano adesiri.

55

Nahano ali mu haana ku busha

- 1 Ka mukoli nyotiirwi? Aaho! Muyiji nywa
amagoloovi!
Kundu mwangaba mutahiiti ifwaranga,
muyiji gula idivaayi na'mata.
Emwe! Ndaazo fwaranga zo mugatanga!*

§ 54:13 54.13 Yohana 6.45. * 55:1 55.1 Bwigule 21.6; 22.17.

2 Kituma kiki mukiri mu tanga ifwaranga ku bitagaliibwa?

Na kituma kiki mukiri mu yitubanula ku bitagamumala isabwe?

Aaho! Mundegage amatwiri, lyo mulya ibyokulya binunu, halinde imitima yinyu ihesherwe.

3 Munyegeere, munanyuvwirize!

Ee! Mundegage amatwiri, lyo mulonga ukulama.

Nâli mali lagaania Dahudi, kwo ngamugashaanira.

Kwokwo na naawe, tukola tuganywana ikihango kye'myakuula.†

4 N'gayimika Dahudi kwo akizi ndangira ubumasi mu binyamahanga, anabe mutwali wo'kukizi birongoora.

5 Yibyho binyamahanga, kundu utabiyiji, ikyanya ugabitumira, binakuyitabe.

Ee! Bigayija ngana, bwo Nahano keera akakugingika.

Ye Rurema wawe, anali Mutaluule wa'Bahisiraheeri.

6 Ugirage umwete gwo'kulooza Nahano, ku kyanya akiri mu boneka.

Unamuhuune ubutabaazi, bwo akiri hoofihoofi.

7 Banangora-mabi batwikire ku mabi gaabo, banayiyeke ne'mitono yabo mibi.

Bagalukire Nahano, gira alonge kubakejeerera.

† 55:3 55.3 Mikolezi 13.34.

Ee! Ikyanya bagagalukira Rurema witu,
agabakoga lwoshi-lwoshi.

8 Nahano adetaga kwokuno: «Imitono yani, itali
yo ye'mwinyu.

No'bulyo bwo muli mu kola mwo, butali bwo
bwe'mwani.

9 Nga kwi'gulu liri hala bweneene ne'kihugo,
kwo na kwokwo ubulyo bwani, ne'mitono
yani, bisumbiri ibye'mwinyu.

10 «Invula no'lugungu, biri mu kizi hona hi'gulu,
bitanali mu galukira ho, bítazi nywisa idaho.
Yiryó idaho linameze imbuto, zinakule,
zinalete akafundo, zinayere.

Haaho, lyo'muhiizi ali mu longa imbuto
zo'kushubi yiji byala.

Ne'zindi, anazigire mwo'mukate.‡

11 Kwokwo, kwo biri na ku magambo gaani.

Yago magambo gaani, gatangangalukira ma-
maata.

Si gali mu koleesa ngiisi byo ndoziizi.

Ee! Ngisi byo n'gagwanwa nagatuma,
byo na byebyo gali mu gira.»

12 Mugalyoka i Babeeri ku bushambaale, mu-
narongoorwe mu kati ko'mutuula.

Imigazi no'tugangazi bigakizi mùbandira
akabuuli, iri binamùyimpira.

Kiri ne'biti byoshi bya mu mbingiro bigakizi
mùkomera amagasha.

13 Ngisi he'migenge ishubi meziri,

‡ 55:10 55.10 2 Bakorindo 9.10.

hakola hagaamera ibiti bye'shindano.
 Na ngiisi áhashubi meziri imihanda-njovu,
 hakola hagaamera imihadasi.
 Yibyo biti biija bigakizi tanga ubumasi hi'gulu
 lyo'bulangashane bwa Nahano.
 Yubwo bumasi butanâye hotolwe, halinde
 imyaka ne'myakuula.

Mutuli gwa kashatu

56

Ikitaabo kyo'kukwiza ikihango (56-66)

Imilala yoshi igagashaanirwa

- ¹ Nahano adetaga kwokuno:
 «Ngola bu mûguluula.
 Ku yukwo, mukizi twa ulubaaja ku njira
 íkwaniini, munabe mutungiini.
 Kwokwo, lyo mubona kwo naani ndi mu gira
 íbikwaniini.
- ² Yibyo nadeta, ahiriirwi ngiisi úgabigira,
 anabe abifitiirwi kwo.
 Anabe asimbahiri ulusiku lwe'Sabaato,
 iri anayiyeka ukugira íbitali nga byo.»
- ³ Ibinyamahanga, iri byangaba keera byanyibi-
 ika kwo,
 bitaki kwaniini ukukizi deta:
 «Si Nahano atuhandwiri mu bandu baage!»
 Umutungule, naye atadete:
 «Si niehe ndyagagi nga kiti kyumu naaho!»
- ⁴ Si yabo batungule, Nahano adetaga hi'gulu
 lyabo kwokuno:

«Abatungule bakwaniini bakizi simbaha ulusiku
lwani lwe'Sabaato,
banakizi gira ngiisi byo ndoziizi,
banabe basimbahiri ikihango kyani.

⁵ Abandu mwene yabo, ngakengeeza amaziina
gaabo mu nyumba yani, kiri na ku bibam-
baazi.

Yago maziina gaabo gagalumbuuka,
ukuhima go'mundu úbusiri abatabana
na'banyere.

Ngamúyinika iziina írigayama ho, litanâye ho-
tolwe.»

⁶ Ibinyamahanga nabyo, hali íbikanyibiika kwo,
kwo bigakizi ngolera,
binabe binguuziri, iri binakizi nyikumba,
binabe bisimbahiri ulusiku lwe'Sabaato,
buzira kuluhubira,
binabe bisimbahiri ikihango kyani.

⁷ Yibyo binyamahanga, ngabileeta ku mugazi
gwani mweru,
na mbishambaaze mu nyumba yani
ya'mahuuno.

Ikyanya bigatanga amatuulo go'kusiriiza lwoshi,
kuguma na'gandi matuulo, yibyo byoshi bi-
ganzimiisa.

Inyumba yani igakizi buuzibwa:
Nyumba ya'mahuuno imwa'bandu be'milala
yoshi.*

⁸ Balya Bahisiraheeri ábâli koli huuziri,
Nahano Rurema akoli gweti agabakuuma-
nia, iri anadetaga kwokuno:

---

* **56:7** 56.7 Mataayo 21.13; Mariko 11.17; Luka 19.46.

«Ngaki kuumania abandi,
gira bayiji yibiika ku bandu bo keera naku-
umania.»

*Nahano ahiga kwo agaahana abimangizi
ba'Bahisiraheeri*

⁹ Mwe nyamiishwa mweshi!

Muba mutuuziri mu mbingiro, kandi iri i
rubako, muyije.

Ee! Muyiji vwajagira abandu baani, Abahisira-
heeri.

¹⁰ Si ibirongoozi byabo ziryagagi mbuuta, binali
bizeeze!

Booshi bali nga tubwa twe'mishega, útutali
mu moka.

Bali mu lembwa ni'ro naaho.

Banayamiri bali mu tendera, iri banaro-
roota.

¹¹ Balyagagi nga tubwa útutali mu yiguta.

Kundu bali bangere, si bali bahwija.

Ngiisi muguma ali mu yilala mu byage-
byage, iri anayikundirira.

¹² Bali mu kizi kemana kwokuno: «Yijagi, tu-
gendi looza idivaayi.

Tugendi laluka amaavu ge'ngangu.

Kwokwo kwo tugaagira, kiri na kusheezi.

Si kusheezi lyo tugashambaala ingingwe.»

57

¹ Abandu ábakwaniini imbere Iya Rurema,
ikyanya bali mu fwa,

abandu batakiri mu yitoneesa hi'gulu lyabo.

Ndaanaye úsobanukiirwi kwo bakafwa,

lyo batayiji libuuka.

² Ee! Ikyanya abandu ba Rurema bali mu fwa,
lyo bali mu longa umutuula.

Ubuhanya imwa abali mu yikumba imigisi

³ Si mwehe mulyagagi baana ba'balozzi!
Mukanabutwa na'bashule!
Aahago! Muyegeere hano.

⁴ Nyandagi ye muli mu honyoleza, mbu honyo!
Nyandi ye mugweti mugahondoolera?

Si mwehe muyamiragi muli banabibeesha,
munali mu hindulira Rurema ingoto!

⁵ Muli mu yegera mwi'dako lye'biti
bye'myalooni, na mwi'dako lye'bindi bita
bye'bihunda,
hanabe ho mugagendi yivyulira
mwo'lulungumizi.

Muli mu yitira abaana biinyu mu nyaala, ku
ngombe ze'nyiji,
gira mubatange amatuulo imwe'migisi.

⁶ Munali mu gendi toola amabuye mabaaje mu
ndekeera,
gira gabe go mugakizi yikumba.

Munagweti mugagayikumba, mu kugayonera
kwa'matuulo ge'divaayi,
iri munagatangira na ge'mishyano.

Yago mabi gooshi, ka nangakizi mu yuwira
indengeerwa hi'gulu lyago? Aahabi!

⁷ Si muli mu kizi gira ubushule ku marango,
iri munatanga amatuulo imwe'migisi!

⁸ Munali mu mbindulira ingoto!

Munakoli bishiri imigisi ha nyuma
lye'miryango.

Munali mu hogola imirondo, munashonere ku
ngingo, gira musambane.

Munayamiri musiimiri abashule, iri munakizi
baliha, Iyo mubasambana.

Munali mu henekera ubukondwe bwabo!

9 Muli mu yidadabika amalaasi, kiri na'mavuta,
gira mugendi simiisa umuzimu Moleki.*

Munali mu lungika abandu iyo munda ne'yo
munda, kiri ne'nakwere,
mbu bagendi yiloogeza byo'kuyikumba.

10 Yibyo bitalaalwe byoshi, keera bikakushun-
deeza bweneene.

Kundu kwokwo, utali mu yaga, ti: «Muluho
gwa busha, guno!»

Si ukiri mu yiheereza ikise,
mu kugenderera mu byebyo bitalaalwe.

11 Aahago! Mukoli yobohiri nyandi, halinde
mukizi mbwira ikinyoma?

Kituma kiki mutakiri mu ndwaza, kandi iri
ukungengeera?

Ngeeka mutakiri mu nzimbaha, bwo ngola
kyanya ndi munyerere!

12 Yago mabi, kundu mugweti mugaatona kwo
biri biija,

haliko ndaabyo gagamùyungula.

13 Aaho! Iyo migisi yinyu, ikyanya mugag-
itabaaza,

ikabaagage yo igamùtabaala!

* 57:9 57.9 Kandi iri: mwami.

Si iri mu yehuulwa ne'mbuusi.

Kiri ne'kyanya mugagifuuhira umuuka, gu-
gagiyehuulira hala.

Si ngiisi ábali mu ba banyegamiiri,

boohe, bo bagahyana ikihugo, kuguma
no'mugazi gwani mweru.

Rurema ali Munandengeerwa

14 Nahano adetaga kwokuno: «Muvwaruke,
mulingaanie injira!

Mugishongaanie, halinde abandu baani ba-
longe ukulyoka mu mahanga.»

15 Rurema ayamiri ho imyaka ne'myakuula!

Ali Mweruuka, anatuuziri mwi'gulu bwe-
neene.

Anadetaga kwokuno:

«Nduuziri mwi'gulu bweneene, hanali
hataluule.

Na kwakundi, nduuziri kuguma na ngiisi úli
mutuudu,

anabe ayibiisiri haashi.

Ee! Yabo batuudu, bwo bali mu yibiika haashi,

kyo kitumiri ngabaheereza imisi miyahya.

16 Ndagayama ndi mu mùlega, ndaganakizi
mùrakarira.

Iri nangagiziri kwokwo, imitima ya'bandu yan-
gakengeera yahola,

na ndi nie kababumba.

17 Íbitumiri n'garakarira Abahisiraheeri,

bwo bâli kizi gungana, mu kuyilundira
ifwaranga.

Kwokwo, nanabahaniiriza ku buraakari bwani,
nanabahindulira ingoto.

Kundu kwokwo, baki genderiiri ukukizi yifunda
mu byebyo bitalaalwe.

18 Yago mabi go bâli kizi gira, keera n'gagabona.
Kundu kwokwo, ngabakiza, na ngizi baron-
goora.

Bwo bakola mu lira, ngakizi baholeeza,

19 halinde banakizi nyivuga.

«Ngiisi ábali hala, na ábali hoofi kwakundi,
yabo booshi, ngakizi baheereza umutuula
nirizina, na mbakize.†»

Kwokwo, kwo Nahano adesiri!

20 Haliko, banangora-mabi boohe, balyagagi nga
kihuhuuta íkyatuza mu nyaaja.

Si bali mu birindula amíiji ni'jolera, buzira
kuluha.

21 Rurema wani adetaga kwokuno:

«Balya banangora-mabi, ndaagwo mutuula
bâye longe!‡»

58

Ukuyishalisa

1 Nahano adetaga kwokuno: «Ukizi banda
akashiba! Utanayihangirire!

Uyiberekaanie bukayu, kwi'zu nga
lye'kibuga!

Umenyeese abandu baani ngiisi kwo keera bahu-
bira Rurema,

mu kukizi yifunda mu byaha.

2 «Yabo bandu bali mu yija ubwakya-ubwayira,

† 57:19 57.19 Bahefeso 2.17. ‡ 57:21 57.21 Hisaaya 48.22.

banakizi yigira nga bali mu njakula,
 na mbu lyo balonga ukukulikira injira zaani.
 Bagweti bagayiharuura nga bakwaniini imbere
 lyani,
 mbu bwo basimbahiri amategeko ga Rurema
 wabo.

Banagweti bagambuuna kwo ngizi batwira
 imaaja ku njira ikwaniini,
 banasiimiri kwo ngizi tuula ha kati kaabo.

³ Yabo bandu bagweti bagayidesa kwokuno:
 “Kundu tushuba mu yishalisa, si utatutwaziizi.
 Aaho! Kamaro kaki ko twalonga?

Kundu tugweti tugayibiika haashi, si utatub-
 wini.”»

Kundu kwokwo, Nahano adetaga kwokuno:
 «Ikyanya mugweti mugayishalisa, si mugweti
 mugayihahalira mwenyene,
 munabe mugweti mugalyalyania abakozi bi-
 inyu.

⁴ Si mu zirya siku ngulu ziinyu, muli mu kizi
 hambanwa,
 munagweti mugakizi lwa, iri munashu-
 likana ibifune!

Iri mwangakizi giraga kwokwo,
 mutashubi langaalira kwo ngayuvwa
 amahuuno giinyu.

⁵ Kulya kuyishalisa kwinyu, kutanzimisiizi.
 Si muli mu teera imiregerege, mu kuhunika
 amatwe nga kibingu!

Munagweti mugakizi yambala ibyambalwa
 bye'kimombo,
 iri munayivuruguuza mu munyota-kiiko.

Ikyanya mugweti mugaadeta mbu mwayishalisa,
ka biri ukuli?

Yiby byoshi, ka mutoniri kwo binjambazi-
izi? Nanga maashi!

⁶ Ukuyishalisa kwo ndi mu ba ndoziizi,
kuli kushwekuuza ábakashwekerwa iki-
maama.

Mutanakizi koleesa abaja biinyu ku kahaati.
Ne'ri hangaba hali bo muvindagaziizi,
mubaleke babe no'butoge.

Ee! Mujande ukukizi koleesania mu buja.

⁷ Ukuyishalisa kwo'kuli, kuli kushangiira
ibyokulya na ábashalisiri.

Na ábabuziri inyumba, mubayegereze mu
ze'mwinyu.

Ne'kyanya mwabonaga kwo batahiiti ibyam-
balwa, munabaheereze byo.

Kiri na beene winyu, nabo mukizi
batabaala.*

⁸ «Iri mwangakizi gira kwokwo,
mugatanguula nga mulengeerwe gwa ku
lukula.

Munayami kira, buzira kutindirira.
Imikolezi yinyu miija, igakizi gwanwa im-
bere liinyu,

naani na ngizi mu kulikira ngweti ngamùlanga
no'bulangashane bwani.

⁹ Lyoki, mugakizi mbuuna, na ngizi mùyitaba.

Ee! Ikyanya mugakizi ndakira,
ninamùshuyve kwokuno: “Nie yono, ndi
hano!”

---

* **58:7** 58.7 Mataayo 25.35.

Kwokwo, mulekage ukukizi kambalirana!
 Mutanakizi ki tukana, kandi iri kugambana.
 10 Si ábashalisiri, mu kizi bashaluula.
 Na ábali mu libuzibwa, mukizi bakuya-kuya.
 Kwokwo, lyo mugakizi moleka mu kihulu.
 Ee! Mugakizi langashana, ngi'zuuba lya
 kalenge-renge.
 11 Nie Nahano ngakizi mùrongoora.
 Kundu mwangaba mutuuziri ku lumagu,
 ngakizi mùkania indege.
 Mugaaba nga ndalo yo bali mu vwomerera,
 munabe nga shyoko ya'miiji ágatâye kame.
 12 Biryá biguuka biinyu, mugashubi biyubakul-
 ula.
 Muganayubakululira ku zeezirya ndaliro za
 kare.
 Munabe mumenyekiini kwo mwe mukayubaku-
 lula inzitiro ze'biguuka,
 na kwo mwe mukalingaania injira za mu
 kaaya.»

*Imbembo yo úli mu simbaha ulusiku
 lwe'Sabaato*

13 «Mukwaniini mukizi simbaha ulusiku
 lwe'Sabaato,
 mutanakizi lukola kwo nga ngiisi kwo mu-
 loziizi.
 Ee! Yulwo lusiku lwani lwe'sabaato, mukizi
 lushambaalira, mu kungolera.
 Mukizi lusimbahiisa, iri munaleka ukulugira
 kwe'mikolwa yinyu.
 Munalekage ukukizi lulongoola kwo.
 14 Iri mwangatuula kwokwo, lyo mugasham-
 baala mu kati kaani.

Ngakizi mùkuza bweneene, ninamùgingike.
 Ngiisi byo shokuluza winyu wa Yakobo âli kizi
 haabwa,
 na niinyu ngashubi mùheereza byo lwoshi.»
 Yago magambo, Nahano ye gadesiri.

59

Íbiri mu handula abandu na Rurema

- 1 Ku kasiisa, ukuboko kwa Nahano kutabuziri
 ubushobozi bwo'kumùkiza,
 atanali bitwitwi mbu atamùyuvwirize.
- 2 Aaho! Kituma kiki Rurema winyu
 angamùyihandula kwo?
 Mukuba mugweti mugayifunda mu byaha.
 Byebyo, byo bitumiri akoli mùhinduliiri ingoto,
 atanaki gweti agamùyuvwiriza.
- 3 Amaboko giinyu, si keera gakayitana,
 ganakoli yulubiiri mu bindi íbitali nga byo!
 Utunwa twinyu tuyamiri tuli mu deta ibinyoma,
 tunali mu kizi ravwanga.
- 4 Kiri ne'kyanya muli mu buulana, muli mu kizi
 beesha-beesha naaho.
 Muli mu banganizania amagambo go'busha-
 busha.
 Munayamiri mushungisiri ukukola amabi,
 iri munagayushuula kwa'gandi.
- 5 Mulyagagi nga magi ágayaluka mwe'bihoma.
 Yago magi, iri mwangagalya, muli mu yami
 fwa.
 Ne'ri gangabereka, gali mu vulumuka
 mwe'bihoma.
 Nga kwo nalutangulira ali mu luka ulutangula,

- kwo na niinyu muli mu kizi besherana.
 6 Inuzi za nalutangulira zitangahangwa
 mwo'mulondo,
 na'bandu batangazikoleesa mu kuyibwika.
 Kwo na kwokwo niinyu, ngiisi byo mugweti
 mugaagira, biryagagi bibi naaho,
 munali mu komeresania.
 7 Muyeshuhiri ukugendi kola amabi.
 Munavwarusiri, kwo mugendi yita abandu
 bazira buhube.
 Inzaliro ziinyu ziri mu lola ku mabi naaho.
 Na ngiisi ho muli mu genda,
 muli mu yita ha'bandu, munahasige
 mushaka.*
 8 Ngiisi ibyangaleetaga umutuula, mutabiyiji.
 Ne'maaja za Rurema, mutazitwaziizi.
 Muli mu genda muganyooka-nyooka mu njira.
 Na ngiisi ye muli mu zaatana, atâye longwe
 umutuula.

Abandu bayiyubaara ku byaha byabo

- 9 Ndaaye úli mu twirana imaaja ku njira
 íkwaniini.
 Amagambo miija gatakiri mu boneka.
 Twâli langaliiri kwo tugalonga umulengeerwe.
 Na kundu tugweti tugagushakula,
 halikago, ikihulu naaho, kyo kiri ho buno.
 10 Tuli mu genda tugamamaata ku kibambaazi
 nga mbumi.
 Tunali mu genda tugajuba-juba, nga bandu
 bazira masu.
 Ku kyanya kya'kalenge-renge, tuli mu siitaara-
 siitara ngo'mundu úli mu genda bushigi.

---

* 59:7 59.7 Barumi 3.15-17.

Kundu tukiri bagumaana, si tuli mu ba nga tukoli fwiri.

11 Tweshi tugweti tugalunduma nga dubu ízishalisiri, tunali mu gongeera nga ngunde.

Kundu tulangaliiri kwo Rurema agakoleesa ibyo'kuli ha kati kiitu, shoobe!

Na kundu tuki lindiiri kwo atukize, halikago anatuyisunga hala.

12 E Nahano, twâli kizi kola amabi imbere lyawe. Ibyaha biitu biyerekiini kwo twahuba, bi-nagweti bigatulega.

Yibyo byoshi, tubiyiji-yiji ku bweranyange.

13 Tukakulahira, tutanâli kutwaziizi.

Twanakuhindulira ingoto, unali we Rurema witu.

Tuli mu kizi vyula ubuhuni, iri tunalibuzania.

Imitono ya mu mitima yitu, biri binyoma naaho, kiri na byo tuli mu deta.

14 Ngiisi bye'maaja za Rurema zidesiri, keera tukabijajaaka.

Kiri na íbikwaniini, keera twabijandagira.

Mu njira ziitu, abandu batakiri mu deta ukuli.

Ee! Íbiri byo'kuli, batatuhangwiri kwo tubidete mwo.

15 Yukwo kuli, kukoli bulisiri.

Ngiisi úli mu gira kwo ayiyeke amabi, ali mu yami teerwa.

Rurema ayitegaanura ukuguluula abandu baage

Yukwo kuli, ikyanya Nahano akakuloozagya mu
bandu, atanakubona.

Kyanatuma agayagalwa bweneene.

¹⁶ Ne'ri akalooza umundu wo'kutabaala abandu
baage, atanamúbona,
kyanatuma agasoomerwa.

Kwokwo, yenyene agakoleesa ubushobozi
bwage,
mu kuyiji kiza abandu baage.

Ukuli kwage kwanamúsikamya,

¹⁷ kwanaba kyo kihazo kyo'kuyikinga mwi'zibo.
Anayambala no'bukize, bube yo ngofeera
ye'kyuma.

Anayambala no'kuyihoola, libe li'kangaata.

Anayibwika no'kufiitirwa, libe li'kooti.

¹⁸ Mu kugira kwokwo, lyo agaahana abagoma
baage, nga kwo bibakwaniini,
kiri na ábatuuziri i mahanga.

Ee! Ngiisi ábamúshombiri, agabarakarira.

¹⁹ Ku yikyo kyanya, Nahano agayija ali nga lwiji
úlukundwiri.

Umuuka gwage gunabe guli mu luvwarusa.

Kwokwo, lya'bandu bagakizi simbaha Nahano,
banahuuze ubulangashane bwage, ukulyok-
era isheere, halinde imuga.

²⁰ Nahano agayiji guluula abandu
be'Yerusaleemu, balya beene Yakobo.

Mu kati kaabo, ngiisi ábakatwikira ku byaha
byabo, bagaguluulwa.

Kwokwo, kwo Nahano adesiri.†

† 59:20 59.20-21 Barumi 11.27; Hisaaya 27.9; Yereimiya 31.33-34.

²¹ Nahano ashubi detaga kwokuno: «Ikihango kyo ngweti nganywana na niinyu, kyo kyekino: Umutima gwani guli hi'gulu liinyu, na mbiisiri amagambo gaani mu tunwa twinyu. Yago magambo gatâye mùlyoke mwo. Gatanâye lyoke kiri na mu tunwa twa bijukulu biinyu, ukulyokera buno, halinde imyaka ne'myakuula!»

60

I Yerusaleemu igatanguulira ikihugo

¹ E bandu be'Yerusaleemu, muyimuke, munalangashane.

Ubulangashane bwa Nahano bukoli mùtundukiiri kwo, halinde mukoli tuuziri mu mulengeerwe.

² Lolagi! Ikihulu kya namudidi kikoli yidisiri mu mahanga gooshi, kinakoli bwikiiri abandu baago booshi.

Haliko mwehe, Nahano ali mu mùtunduukira kwo.

No'bulangashane bwage bukoli mùbonesiri mwo.

³ Yugwo mulengeerwe gwinyu, ibinyamahanga bikola bigaguyijira.

Kiri na'baami bagayiji bona ngiisi kwo gwamùtunduukira.

⁴ Muyinamulage amasu, munalegamire imbande zooshi!

Abandu bakola mu mùkuumanira. Bagala biinyu bakola mu lyoka mu mahanga.

Kiri na banyere biinyu, bali mu yija babege-sirwi.

5 Ikyanya mugababona, imitima yinyu igashenguuka bweneene,
halinde munashambaale, munabe mukoli keyengiini.

Mukuba, abadandaza bagalyoka i kajabo ke'nyaaja,
baheesiri akanyamwala ke'bindu ukulyoka i mahanga.

6 Ubuso bwingi bwe'ngamiya, bugazinga mu kihugo kiinyu.
Zigalyoka i Sheeba, mu mulala gwa'Bamidyani, na mu gwa Hefa, bakuletiiri inooro no'mubadu.

Ne'kyanya bagayijaga, bagayimbira Nahano ku kisegengo.

7 Mugahaabwa no'buso bwe'bitugwa ukulyoka mu beene Kedaari,
munaleeterwe ne'bipanga bya beene Nebayoti.

Yibyo bitugwa, mugakizi bindangira, libe ituulo lyo'kusiriiza.

Mu kugira kwokwo, lyo mugakizi njambaaza, halinde ubulangashane bunaboneke mu nyumba yani.

8 Banyandi yaba bandu ábakola mu mùyijira ku mulindi nga bibungu,
banali mu mùgalukira duba nga mahumba ágali mu balalira iwa ngisha zaago?

9 Abandu ba mu tulira, nie babiisiri kwo'mulangaaliro.

Amashuba ukulyoka i Tarasisi gagatee
yija gaheesiri abaana biinyu, kuguma
ne'harija zaabo ne'nooro.

Kwokwo, kwo bagagingika Rurema
Nahamwinyu, bwo ali Mutaluule
wa'Bahisiraheeri.

Niinyu, Rurema agweti agamùgingika.

¹⁰ Nahano adetaga kwokuno:

«E bandu be'Yerusaleemu, ibinyamahanga
bigayubakulula inzitiro ziinyu.

Kiri na'baami baabo, bagakizi mùkolera.

Kundu n'gatee shavura, nanakizi mùkubula,
halikago buno, ngola ngamùyuvwirwa in-
dengeerwa, iri ninamùgirira bwija.

¹¹ Inyiivi ziinyu zigakizi yama ziri nyigule.

Zitanâye ki yigalwe, buba bushigi, kandi iri
mwi'zuuba.

Kwokwo, lye'binyamahanga bigakizi yija
bimùshegwiri ubugale bwabo.

Abaami baabo, banabe basholiirwi nga
mbohe imbere liinyu.*

¹² Mu ngiisi bwami na ngiisi butwali,

ngiisi ábagalahira mbu batamùkolere,
bagayami zimiizibwa.

Yugwo mulala gugaminikwa lwoshi-lwoshi!

¹³ «Bagayiji mùheereza ibiti bya mu lubako
lwe'Lebanooni,

nge'kiti kye'shindano, na kyo'muvinje, na
kyo'musunobari.

---

* **60:11** 60.11 Bwigule 21.25-26.

Yibyo biti byoshi bigakoleesibwa mu kulimbiisa inyumba yani.

Mukuba, mu nyumba yani, mwo ngweti ngalaaviza amagulu.

Kwokwo iyo nyumba, ngagigingika bwe-neene.

¹⁴ Abagoma biinyu, kundu bâli kizi mùlibuza, halikago, bagakizi yija bagosiri imbere liinyu.

Ee! Ngiisi ábâli kizi m̀neguraga, leero bagakizi mùfukamira.

Bagakizi mùbuuza Kaaya ka Nahano, banam̀buuze Sayuni, kaaya ko'Mutaluule wa'Bahisiraheeri.

¹⁵ «E bandu be'Yerusaleemu, mwâli kizi shombwa lwoshi, mwanâli jandagiriwi.

Ndaaye mundu úwâli kizi ki mùlenga mwo.

Haliko buno, ngam̀gingika imyaka ne'myakuula!

Mukolaga mugashambaaza abandu be'bibusi byoshi.

¹⁶ Ibinyamahanga bigakizi mùleetera ibyokulya byabo,

mugaalerwa na'baami baabo.

Haaho lyo mugaamenya kwo nie Nahano, Lukiza winyu,

na kwo nie Rurema wa Yakobo, Mwene Ubushobozi.

¹⁷ «Ho nangam̀letiri umulinga, ngakizi mùleetera inooro.

Na ho nangam̀letiri ibyuma, ngam̀leetera iharija.

Na ho nangamùletiiiri ibiti, ngamùleetera imiringa.

Na ho nangamùletiiiri amabuye, ngamùleetera ibyuma.

Ngakizi mùlanga, halinde munabe no'butoge, na ngizi mùrongoora ku njira ízikwaniini.

18 Mu kihugo kiinyu, mutâye ki yuvwe kwa'bandu bakomeresania mwo. Kitaganaki shereezibwa, kandi iri kisigwa mushaka.

Inzitiro ziinyu, mugakizi zideta Bukize.

Ne'nyiiivi zaazo, mugakizi zideta Bwivuge.

19 Mwi'zuuba, mutagaki ba ni'goorwa mbwi'zuuba likizi mùtanguulira.

Kiri na mu bushigi, mutagaki molekerwa no'mwezi.

Mukuba, ubulangashane bwa Rurema Nahamwinyu, bwo bugakizi mùtanguulira mwo imyaka ne'myakuula!†

20 Izuuba litâye ki mùsookere.

Kiri na bushigi, umwezi gutâye ki fwifwitire.

Mukuba, Nahano yenyene, ye gakizi mùtanguulira imyaka ne'myakuula!

Kinatume ukujengeerwa kwinyu kugaamala lwoshi-lwoshi.

21 «Mweshi mugakizi gira íbikwaniini, munahyane ikihugo imyaka ne'myakuula!

Mugaaba ishibwe lyo n'gayibyalira.

Mukuba, n'gamùbumba na'maboko gaani, gira mukizi mbuuzi.

† 60:19 60.19 Bwigule 21.23; 22.5.

22 Mu kati kiinyu, umundu we'mbaga niini agakizi buta abaana kihumbi.
 Na kundu muki kehiirwi, haliko mugayiji hinduka mulala úguhimbiri.
 Yibyobyoshi, ngabigira ku kyanya kyabyo, buzira kutindirira. Niehe nie Nahano.»

61

Nahano amenyeesa kwe'mbohe zigashwekuulwa

¹ Umutima gwa Nahano Rurema gundi mwo.
 Keera akandaluula, kwo ngizi menyeesa abakeni imyazi miija.*
 Akananduma imwa ábavunisiri umutima, kwo mbaholeeze.
 Akanduma ne'mwa'bashweke, ne'mwa ábakagwatwa imbira, gira mbamenyeese kwo bagashwekuulwa.

² Ninamenyeese ábajengiirwi kwe'kyanya keera kyahika kyo Nahano agayerekana kwo'bwija bwage.
 Si abagoma baage boohe, Rurema witu agabayihoola.

³ I Sayuni, kundu abandu bakola mu yibwandalika mu munyota-kiiko,
 haliko agabaheereza ulushembe úlunonosiri.
 Na kundu bajengiirwi,
 agabashiiga amavuta, halinde balangashane.
 Na ngiisi ábagaaba bavunisiri imitima,

---

* **61:1** 61.1-2 akandaluula akanjiiga amavuta. Luka 4.18-19; Mataayo 11.5; Luka 7.22.

agabashambaaza.

Yabo bandu, Nahano agababyala mu ndalo yage,
gira abayerekane mwo'bulangashane
bwage,

Bagakizi gira íbikwaniini, bagaanaba
bakaniri nge'biti bila bye'myalooni.

⁴ Utwaya útusigiiri biguuka,
leero bagatuyubakulula.

Na kundu twâli koli maziri imyaka mingi tusi-
biri,
si bagatushakuulula.

⁵ Ibinyamahanga bigakizi mùragirira ibitugwa,
binakizi mùlimira, iri binakuya-kuya imiz-
abibu yinyu.

⁶ Munakizi detwa Bagingi ba Nahano,
na Bakozi ba Rurema witu.

Birya binyamahanga, ibindu byabo
bigamùyegukira,
munakizi yiyuvwa hi'gulu lyabyo.

⁷ Nahano adeta kwokuno: «Abandu baani,
kundu abagoma bâli kizi bateeza ishoni,
halikago, bagaki longa ibindu bingi ubugira
kabiri,
banashambaalire ubuhyane bwabo.

Ee! Bagahaabwa amahyane gabiri,
halinde banashambaale imyaka
ne'myakuula!

⁸ Nie Nahano, ikyanya abandu bali mu kulikiriza
íbikwaniini,
lyo bali mu ba banzimiisa bweneene.

Si abandu babi, na'bazimba, boohe, mbashom-
biri ngana.

Abandu baani, ngabahemba ku njira ikwaniini,
tunanywane ikihango kye'myaka
ne'myakuula.

9 «Bijukulu baabo, ngabalumbuusa mu ma-
hanga.

Ee! Ngiisi mundu úgababanda kwi'su,
agayami bamenya.

Yabo ágabababona, banayemeere, ti:

“Yaba, balyagagi bandu bo Nahano aka-
gashaanira.”»

10 Ngweti ngashambaalira Nahano.

Ee! Umutima gwani guyamiri
gumúshambaliiri.

Ye mu nyambika ubukize, nga mirondo,
anali mu ndimbiisa na íbikwaniini.

Ngoli limbisiibwi, ngo'muhya mushosi.

Na ndi nga muhya mukazi, úkoli limbisiibwi
no'bungeni-ngeni.†

11 Mukuba, nga kwo uluvu luli mu kizi meza
imbuto, zinakizi mera hooshi mu ndalo,
kwo na kwokwo Nahano Rurema
agakiza abandu baage, halinde alonge
ukuyivugwa mu bandu ba mu mahanga
gooshi.

62

I Yerusaleemu yaguluulwa

† 61:10 61.10 Bwigule 21.2.

- 1 Bwo nguuziri akaaya ke'Yerusaleemu bwe-neene,
 ngagenderera ukukizi kadetera, ndanâye hulike.
 Ee! Akaaya ke'Sayuni, ndagaleka ukukahuunira,
 halinde mbone kwo kaguluulwa,
 kanatanguule nga mulengeerwe gwa ku lukula.
- Íbikwaniini bikizi boneka mu kati kaako.
 No'bukize bunakizi kayaka mwo ngi'tara.
- 2 E Yerusaleemu, ibinyamahanga byoshi bi-gaabona amiija gaawe.
 Abaami baabo banabone ubulangashane bwawe.
 Haaho, lyo Nahano yenyene aganakuyinika izi-ina lihyahya.
- 3 Unabe ukola ngo'lushembe lwe'kyami úlubuyahiri mu maboko gaage.
 Mukuba ye Rurema wawe.
- 4 Nahano ayamiri akusiimiri.
 Kiri ne'kihugo kyawe, kikola kigaaba nga muhya wage.
 Ku yukwo, iziina lyawe, litagaki ba Mujandwa, kandi iri Mushaka.
 Si we kola ugaaba «malega ga Nahano»,
 ne'kihugo kyawe kigadetwa «muhya wa Nahano».
- 5 Nga kwo'musore mutabana ali mu ba mwene umuhya,
 kwo na kwokwo ulya úkakubumba agaaba yibalo.
 Na nga kwo'mushosi ali mu shambaalira mukaage,

Kwo na kwokwo Rurema wawe agakizi kushambaalira.

⁶ E bandu be'Yerusaleemu, inzitiro ziinyu keera nazibiika kwe'naazi.

Yizo naazi zigakizi mûhuunira ubushigi ni'zuuba.

E balaliizi, si mwe muli mu tabaaza Nahano! Aahago! Mutâye hulike.

⁷ Mutatooze Nahano iro, mûtazi bona kwo asikamyaka akaaya ke'Yerusaleemu, kanakizi huuzibwa na'bandu booshi mu kihugo.

⁸ Nahano akabiika indahiro ku bushobozi bwage kwokuno:

Ku kasiisa, ndâye ki heereze ingano zaawe, zibe za'bagoma biinyu.

Ndanâye ki leke ibinyamahanga kwo biyiji nywa ku divaayi yinyu,

keera mwanagiyitubanulira kwo.

⁹ Iyo ngano, bwo mwe mugweti mugagiyimbula, mwenyene mugaagilya, iri munanyivuga.

Kiri ne'yo mizabibu, bwo mwe mugweti mugagikanda,

mwenyene mugaanywa idivaayi yayo mu mbuga ze'nyumba yani.

¹⁰ E batuulaga be'Yerusaleemu, muhuluke mu kaaya!

Ee! Muhulukage, mulingaanize abandu biinyu injira, gira bagaluke.

Ngiisi áhali ibihomogolo, muhaseemanie.

Na áhali amabuye, mugalyosagye.

Mubiike irembera, likizi languula abandu ho bagalenga.

11 Nahano agweti agabwira abandu ba'mahanga gooshi kwokuno:

«Mubwire abatuulaga be'Sayuni, kwo Lukiza wabo akolaga mu njira.

Anali ne'mbembo yage, gira abahembe.*»

12 Abandu ba Rurema bagakizi detwa Bataluule. Banashubi detwa Bandu bo Nahano akaguluula.

Akaaya ke'Yerusaleemu kagakizi detwa Kaaya ko Rurema asiimiri, na kandi Kaaya akatakiri mu jajaakwa.

63

1 Hali ikikalage ikiri mu lyoka i Bosira, mu kihugo kye'Hedoomu.

Agweti aganooka-nooka, anayambiiti ikanju lye'bitoronde bidukula.

Aahago! Uyo kikalage ali nyandi?

Nahano ashuvya: «Nie kikalage. Nie mu kizi deta ibikwaniini.

Mukuba nie shobwiri ukumukiza.»

2 Hali úwangamúbuuza: «Aaho! Kituma kiki uyambiiti imirondo ye'bitoronde bidukula,

nga yo mundu úli mu kanda imizabibu?»

3 Nahano naye, ti: «Njubi kaaziri imizabibu niengwa, ndanaaye gundi úwandabaala.

* 62:11 62.11 Hisaaya 40.10; Bwigule 22.12.

Ee! Mu buraakari bwani, keera nakanda-
kanda ibinyamahanga.
Na bwo mbarakariiri bweneene,
keera nabahinyata-hinyata, halinde
banaminikwa.
Kwokwo, imirondo yo nyambiiti, ikoli yijwiri
umuko.*
Yayulubala ngana-ngana!
4 Ulusiku keera lwahikaga, lwo nayihoolera
kwa'bandu baani,
nanabaguluula mu bagoma baabo.
5 Keera n'galangiiza hooshi,
haliko, ndaaye mundu ye n'gabona,
úwangandabaala.
Ne'ri n'gabulaga umundu wo'kunjiga, nana-
soomerwa bweneene.
Kundu kwokwo, nanakiza abandu baani ku
bushobozi bwani nienyene.
Uburaakari bwani, bwo bukanzikamya.†
6 Ikyanya nâli rakiiri, nanakizi libata-libata
ibinyamahanga,
halinde nanayona umuko gwabo.»

Rurema agirira Abahisiraheeri amiija

7 Ngamenyeesa ngiisi kwo Nahano ali mu noger-
ana,
ninamúyivuge ku byoshi byo âli kizi gira.
Âli kizi tukolera bwija.
Na buno, ngwiriiri ngizi múhuuza mu
bandu.
Mukuba, agweti agatuyuvwirwa indengeerwa
bweneene,

* 63:3 63.3 Bwigule 14.20; 19.13-15. † 63:5 63.5 Hisaaya 59.16.

anali mu tukejeerera.

⁸ Nahano adetaga kwokuno: «Ku kasiisa, yaba Bahisiraheeri bali bandu baani, ndaanakyo kyanya bâye nyihindulire.»

Kyo kitumiri Nahano agabakiza.

⁹ Ku kyanya Abahisiraheeri bâli kizi longa amakayu, naye, bâli kizi galongera kuguma.

Anabakiza, mu kubalungikira umuganda.

Na bwo abakuuziri, kyanatuma agakizi bayu-vwirwa indengeerwa, anabaguluula.

Âli kizi batengetera, iri anababetula.

¹⁰ Kundu kwokwo, balya Bahisiraheeri banakizi huna imbere lyage, halinde banajengeeza Umutima gwage Mweru.

Kwokwo, Nahano anabahinduka, anaba mugoma wabo, anakizi balwisa.

¹¹ Iri hakatama, yabo Bahisiraheeri banakengeera ngiisi kwo Rurema akagira yaho keera, mu siku za Musa.

Banakizi yibuuza: «E balya, si Nahano ye kajabula Abahisiraheeri inyaaja, kuguma ne'birongoози byabo!

Aaho! Buno, alyagagi hayi?

Si ye wâli kizi biika Umutima gwage Mweru mu kati kaabyo!

¹² Anali ye wâli kizi rongoora Musa, ku bushobozi bwage bwa'kahebuuza,

anabera inyaaja imbere lyabo, halinde
iziina lyage lyanalumbuuka imyaka
ne'myakuula.‡

- 13 Ikyanya akarongoora abandu baage, ba-
nalenga he'nyaaaja iyisiri.
Bâli riiri nga fwarasi íziri mu lenga
mwi'shamba buzira kudendebagana.
- 14 Banaba nga ngaavu íziragiiri mu ndekeera,
bwo'mutima gwa Nahano gwo gukabaluhu-
usa.»

E Nahano, kwokwo, kwo wâli kizi rongoora
abandu baawe,
halinde iziina lyawe lyanakizi lumbuuka.

Ukutabaaza Nahano

- 15 E Nahano, kundu utuuziri mwi'gulu, utulangi-
ize.
Utulangiizagye ukulyoka ahandu haawe hatalu-
ule,
hanali ha kahebuza.
Ewe! Ka utaki fitiirwi ukutuyereka ubushobozi
bwawe?
Si utaki tukuuziri, utanakiri mu tuyuvwirwa
indengeerwa!
- 16 Si we Daata!
Kundu Hiburahimu na Yakobo bangaba batatut-
waziizi,
halikago wehe, ukiri Daata.
Ukulyokera keera, uyamiri uli mu buuzibwa kwo
we Lukiza witu.
- 17 E Nahano, si watulekeerera, halinde twa-
habuka mu njira zaawe.

‡ 63:12 63.12 Kulyoka 14.21.

Kituma kiki wanayumya imitima yitu,
 halinde tutaki kuyobohiri?
 E maashi Rurema, si tuli bakozi baawe, tunali
 bandu baawe!
 Ku yukwo, utugalukire.
 18 Ku kyanya kiniini, twâli riiri beene inyumba
 yawe.
 Halikago buno, abagoma biitu keera bakayiji
 gihongola,
 19 tunakoli tuuziri nga bandu bo utazindi twala,
 kiri ne'hiniini.
 Tunakolaga nga bandu ábatazindi meny-
 eekana kwo tuli bandu baawe.
 Twangasiimiri kwo ubere igulu,
 unashonookere hano mu kihugu.
 Si imigazi yangajugumbana imbere lyawe!

64

1 Nga wangabiiri nga kulya umuliro guli mu
 singoola ikishungu-shungu,
 na nga kwo guli mu duusa amiji ganashere.
 Kwokwo, naawe bwangabiiri bwija ushonook-
 age,
 unayimenyeese mu bagoma baawe.
 Ibinyamahanga bigakubona, binajugume.
 2 Yaho keera, ikyanya wâli kizi shonooka,
 imikolezi yawe yâli kizi tusomeza.
 Kiri ne'migazi yâli kizi jugumbana imbere
 lyawe!*

3 Ukulyokera keera, ndaaye mundu úkayuvwa
 kwo hali ugundi Rurema úli nga we.
 Kiri no'kubona, ndaaye úkabona ugundi.

* 64:2 64.2 1 Bakorindo 2.9.

Mukuba, ikyanya abandu bali mu ba bakulan-
galiiri,
uli mu batabaala ngana.

⁴ Ikyanya bali mu ba bafitiirwi ku bikwaniini, uli
mu batabaala.

Mukuba, bali mu ba bakengiiri ngiisi kwo
bangatuula imbere lyawe.[†]

Haliko, ikyanya tukakuhubira, wanaturakarira.
Buno, keera twamala isiku nyingi, tuli mu huna
imbere lyawe.

Aaho! Kutagi kwo twangaki kiziibwi?

⁵ Tweshi tukoli yulubiiri.

Na kundu twangatoniri kwo twagira
ibikwaniini,
haliko imikolezi yitu yoshi, ikola nga mu-
londo úguyulubiiri naaho.

Ibyaha biitu keera byatuyumya,
tunakolaga nga bukere úbuli mu yehuulwa
ne'mbuusi.

⁶ Mu kati kiitu, ndaaye úgweti úgahuuna
kwi'ziina lyawe.

Ndaanaye uli mu kebukwa, mbu akuhuune
ulukogo.

Si keera watuhindulira ingoto,
wanalekaga ibyaha biitu bitushereeze!

⁷ Kundu kwokwo, e Nahano! Si we Daata!
Tuli ngi'bumba. Naawe uli mubuuvi.

Tweshi, we katulema na'maboko gaawe.

⁸ Aahago! Utagenderere ukukizi turakarira.
Utakizi kengeera amabi giitu,

[†] 64:4 64.4 1 Bakorindo 2.9.

bwo tweshi tuli bandu baawe!

Utukejeerere, maashi!

9 Utwaya two ukataluula kare, buno tukola mushaka.

I Yerusaleemu nayo keera ikasherebera, inakola biguuka.

10 Inyumba yo bashokuluza biitu bâli kizi kuyikumbira mwo, yâli ndaluule, yanâli limbiri bweneene.

Kundu kwokwo, keera ikasingoolwa.

Na byoshi byo twâli siimiri, bikola biguuka naaho.

11 E Nahano, ku yiby byoshi, ka utagatutabaala? Ka ugagenderera ukuhulika naaho?

Ka ugakizi tuhana ukuhima kwo tugaa-hasha?

65

Abandu bahuni, Rurema agabahana

1 Nahano adetaga kwokuno:

«Balya bandu, ikyanya batâli zaazi njakula, nâli mali yiyerekana imwabo.

Na kundu ndaaye úkandooza,

haliko nanababonekera.

Na kundu batâli kizi ndabaaza,

haliko nâli kizi babwira: “Ndi hano! Ndi hano!”*

2 Yabo bandu, ubwakya-ubwayira, nyamiri mbateziri amaboko mu kubayakiira.

Kundu kwokwo, baki genderiiri ukuyilala mu bitali nga byo.

Bakahinduka bagoma baani,

---

* 65:1 65.1 Barumi 10.20.

banali mu gira nga ngiisi kwo baloziizi.†

³ Bali mu ngyokola bweneene ubwakya-
ubwayira.

Bali mu shiiba mu ndalo zaabo bagweti
bagayikumba imigisi.

Banakizi giyokera umubadu ku tutanda
tuyubake na'matafaari.

⁴ Banali mu genda mu maherero,
gira bagendi liira mwe'nyama ze'ngulube.
Ibirugu byabo, bali mu biyulubaza ne'byokulya
byo'muziro.

⁵ Ha nyuma, banakizi bwirana:
“Uyisunge hala! Si ndi mutaluule! Utanyu-
lubaze, maashi!”
Abandu mwene yabo, bagweti bagambayira, nga
kyusi mu mazuulu.

Bayamiri barakiiri, nga muliro úgutali mu
zima.

⁶ Lolagi! Keera nayandika hano kwokuno:
“Ndagahulika! Si ngayihoola ngana!

⁷ Ee! Ngayihoola ibyaha byabo, halinde kiri
ne'byaha bya bashokuluza baabo.

Si bâli kizi yokera imizimu yabo umubadu ku
migazi, na ku tugangazi,
banâli kizi ndeegeza he'shoni.

Kwokwo, ngabahana nga kwo bibakwaniini,
ukukulikirana na kwo bâli kizi gira yaho
keera.” Kwokwo, kwo nie Nahano nde-
siri.»

⁸ Nahano adetaga kwokuno:

---

† 65:2 65.2 Barumi 10.21.

«Umundu, nga angagwana umuzabibu
 úguhiiri,
 abandu batangadeta mbu gushereezibwe.
 Mukuba, gugaki kandwa mwe'divaayi nunu.

Kwo na kwokwo, ndagaki shereeza abakozi
 baani lwoshi-lwoshi.
 9 Ngakizi gashaanira Abahisiraheeri, beene
 Yakobo.

Abaana baabo bagahyana ikihugo kyani.
 Yikyo kihugo, ngiisi bo n'gatoola, bo bagaki-
 hyana.

Balyagagi bakozi baani, bo baganakituula
 mwo.

10 Haaho, bagakizi ragirira ibitugwa byabo mu
 ndekeera ye'Sharooni.

Ne'ngaavu zaabo, zigakizi vyagira mu
 ye'Hakoori.

Yaho handu, hagasigala kihugo kya ngiisi
 ábaloziiizi ukukizi ngulikira.

11 «Haliko mwe bandi, si mukola mu njajaaka
 nie Nahano,
 munayibagire i Sayuni, umugazi gwani mu-
 taluule.

Mukola mu yikumba ibindi-bindi íbiri mu
 yikumbwa,
 iri munabitangira ne'divaayi, mbu lyo mu-
 longa umudaaho.

12 «Yayebe! Ngolaga ngamùyitiisa ne'ngooti.
 Kwokwo mweshi, mugagooka, bakabuli
 mùtongeera.

Mukuba, ikyanya n'gamùhamagala, mutanany-
 itaba.

Ikyanya n'gadetaga, mutanandwaza.
Mwanakizi yilala mu bitalaalwe imbere lyani.
Ee! Mukayitoolera ukukizi gira ibyagaza.

13 «Ku yukwo, nie Nahano Rurema, nadetaga
kwokuno:

Ku kyanya abakozi baani bagalonga ibyokulya
ne'binywebwa,

haliko mwehe kwo muli bandu babi, mu-
gaaba muki shalisiri, iri munanyotiirwi.

Abakozi baani bagakizi ba bashambiiri,
haliko mwehe, munabe mujjobiiri.

14 Yabo bakozi baani, bagakizi yimba ku busham-
baale.

Si mwehe, imitima yinyu inabe ishengusiri,
munakizi liruuka.

15 Balya bakozi baani, ngabayinika iziina li-
hyahya.

Si mwehe, Nahano Rurema agamùyita.

Ni'ziina liinyu, bagakizi likoleesa mu kudaakana.

16 Ikyanya abandu bagalooza ukugashanirana,
bagakizi koleesa iziina lya Rurema wo'kuli.

Ne'kyanya bagakizi biika indahiro,
bagakizi koleesa lyeryo iziina.

Amalibu gaabo ga keera, gagaaba keera gayiba-
girwa.

Nienyene ngagalyosa lwoshi-lwoshi.

17 «Lolaqi! Nâye leme igulu lihyahya, ne'kihugo
kihyahya.

Abandu batâye ki kengeere amagambo ga
keera, batanâye ki gayitoneese kwo.‡

‡ 65:17 65.17 Hisaaya 66.22; 2 Peturu 3.13; Bwigule 21.1.

18 Ngolaga ngaagira i Yerusaleemu, kabe kaaya ka'malega.

Abatuulaga baamwo, bagashambaala ngana-ngana!

Yibyongola ngaagira, mukizi bishambaalira imyaka ne'myakuula!

19 Kiri na naani, ngashambaalira akaaya ke'Yerusaleemu.

Ngashambaala ngana hi'gulu lya'bandu baani.

«Mutâye ki yuvwikane ikimombo, kandi iri kigongeero.‡

20 Hataganaki boneka akaanafu.

Kiri na'bandu bakulu batagakizi ki fwa, bátazi shaaja.

Umundu úwafwagaga mbura-kihe, agakizi fwa ne'myaka igana.

Ne'ri angafwa átazi hisa imyaka igana, agamenyeekana kwo ali munabyaha, na kwo adaasirwi.

21 Mu yako kaaya, abandu bagakizi yubaka inyumba, banazituule mwo.

Ngiisi ábagakizi lima imizabibu, boonyene bagagiyimbula, banagilye.

22 Ndaaye úgakizi yubaka inyumba, mbu abandi bandu banayiji ziyifunda mwo.

Ndaanaye úgakizi lima indalo, mbu inayimbulwe na'bandi-bandi bandu.

Abandu baani bagakizi lama bweneene, nge'biti.

Abataluule baani, ngiisi byo bagayitubaanulira kwo,

---

‡ 65:19 65.19 Bwigule 21.4.

byebyo byo bagashambaalira.

²³ Imikolwa yabo itâye ki fwagage ubusha.

Na'baana baabo batâye ki longe ubuhanya.
Abandu baani booshi, Nahano agakizi
bagashaanira.

Kiri na'baana baabo, kwo na kwokwo.

²⁴ Ku kyanya багааба батази мбууна,
ngakizi gwanwa keera nabayuvwa.
Ikyanya багааба батази тваса укумбууна,
ngakizi bashuvya!

²⁵ Yaho ku mugazi gwani mutaluule,
ndaaye úgakomeresibwa, kandi iri kuyitwa.

Imirunga ne'bibuzi bigaragirira kuguma.
Indare zigakizi yahirirwa nga ngaavu.
Halikago umujoka gwohe, ibyokulya byagwo,
lugaaba luvu naaho.»

Kwokwo, kwo Nahano adesiri!*

66

*Nahano agaatwa imaaja za'bandu
ba'mahanga gooshi*

¹ Nahano adetaga kwokuno:

«Igulu, kyo kitumbi kyani kyo'bwami.

Ne'kihugo, kyo ndi mu laaviza kwo.

Aaho! Hayagi ho mugaki nyubakira inyumba?

Ka hali ahandu ho nangaluhuukira?*

² Yibyho byoshi, ka ndali nienyene nie
kabibumba?

Ee! Biryha byoshi, biri bye'mwani.»

Nahano adetaga na kwokuno:

---

* **65:25** 65.25 Hisaaya 11.6-9. * **66:1** 66.1-2 Mataayo 5.34-35;
23.22; Mikolezi 7.49-50.

«Umundu úli mu nzimiisa naaho, ali ulya mutu-
 udu,
 anabe anzimbahiri.
 Ikyanya ndi mu múbwira igambo,
 anayami lishishikala kwo.

³ «Si balya babi boohe, ikyanya bali mu ndangira
 ituulo lye'ngaavu,
 lyo bali mu ba ngo'mundu úwayitana.
 Ne'kyanya bali mu ndangira ituulo lye'bibuzi,
 lyo bali mu ba nga úwasingula akabwa igosi.
 Ikyanya bali mu ndangira ituulo lyo'mushyano,
 bali mu ba nga bayiji mbeereza umuko
 gwe'ngulube.

Ne'kyanya bali mu nyokera umubadu,
 bali mu ba nga bali mu yikumba imigisi.
 Yaba bandu bakola mu yifunda mu ngiisi byo
 baloziizi.
 Imitima yabo ikuuziri ukuyilala mu bitali
 nga byo.

⁴ Ku yukwo, nienyene ngatoola ibihano byabo.
 Binalole ku biri mu bakanga bweneene.
 Kundu ndi mu bahamagala,
 si ndaaye úli mu kizi nyakula.
 Na kundu ndi mu bahanuula, shoobe!
 Si bagweti bagayilala mu bitali nga byo imbere
 lyani,
 mu kulooza ukunyaagaza.»

⁵ Mwe musimbahiri amagambo ga Nahano!
 Yuvwagwi ngiisi kwo akola mu múbwira:
 «Ikyanya mwáli kizi ngulikira,

beene winyu baguma bâli mùshombiri, ba-
nakizi mùyimula,
iri banamùhonyoleza, ti:

“Uyo Nahano winyu, ayerekanage ubulan-
gashane bwage,
gira tubone ngiisi kwo mugaaba mukoli
shambiiri!”

Yabo beene winyu, si bâye teezibwe ishoni!»

⁶ Yuvwagwi na ngiisi kwa'kaaya kakoli yijwiri
mwo'lunganga.

Lulyosiri mu nyumba ya Nahano.
Mukuba, Nahano akola mu hana mwa'bagoma
baage,
nga kwo bibakwaniini.

⁷ Umukazi atangabuta umwana wo'butabana,
átazi yuvwa umukero.†

⁸ Kwo na kwokwo, ndaaye mundu úkabona
kwe'kihugo kyangatondeera ku lusiku
luguma naaho.

Kiri no'mulala, ka gwangatondeera ku
liguma? Nanga!

Halikago i Yerusaleemu, yo igatondeera ku
lwolwo lusiku luguma.

Aahago! Amagambo mwene yago, ka keera
mukagayuvwa?

Ka keera mukanagabona?

Ku kyanya i Sayuni ikiri mu tondeera ukuyuvwa
umukero,

lyeryo ngana, igayami buta.

⁹ Rurema Nahamwinyu, adetaga kwokuno:

---

† 66:7 66.7 Bwigule 12.5.

«Ka nangahisa umwana ku lusiku lwo'kubutwa
kwo, na mbuli múhangirira kwo
atabutwe? Nanga!
Kwokwo na niinyu, ndangahangirira kwo iki-
hugo kiinyu kitabutwe.»

10 Ku yukwo, mwe mukuuziri i Yerusaleemu,
mushambaale!

Na niinyu mwe muvunikiiri Yerusaleemu!
Bwo mushuba mu kigandaaro hi'gulu lyayo,
mutambe, munasheke.

11 Mugakizi holeera, munayigute, ngo'mwana
úgweti úgayonga ibeere.

Mugakizi longa akanyabungaka ke'bindu byayo
biija,
ubulangashane   bwayo   bunakizi
mùshambaaza.

12 Nahano adetaga kwokuno:

«Akaaya ke'Yerusaleemu, ngakaleeta
mwo'mutuula, gukizi hinga nga lwiji.

Ubugale bwe'mahanga, bugakizi mùyijira, nga
lwiji úluyijuliiri.

Ngakizi mùkuya-kuya, nga kwo'mukazi ali mu
kuya-kuya umwana mwanuke.

Ali mu múbiika ha kambokwa, anamúlere,
iri anamúshaasa.

13 E Yerusaleemu, ngakizi mùholeeza,
nga kwo'mukazi ali mu holeeza umwana.

14 Yiby byoshi, ikyanya mugabibona, imitima
yinyu igashagaluka.

Indege ziinyu zigashubi kana, munakizi kula
nga byasi.

Lyeryo, abandu banasobanukirwe kwo nie Nahano,
 na kwo nie mu tabaala abakozi baani.
 Haliko ábanjombiri, boohe, ndi mu barakarira
 ngana-ngana.»

15 Lolagi! Nahano akola mu yija alyagagi
 no'muliro,
 gira ayiji yerekana uburaakari bwage.
 Amagaare gaage gi'zibo, gali mu yija mulindi nga
 kihuhuuta.
 Ku yikyo kyanya, imbigi zo'muliro
 zigaminika abandu.

16 Nahano agaahana abandu ku muliro, na ku
 ngooti.
 Ehee! Na yabo ábagaminikwa, bagaaba
 kanyegete.

17 «Bandu baguma bagweti bagayitaluula, iri
 banayishukula, gira balonge ukuyikumba imiz-
 imu yabo ha kiteebo. Haaho, bali mu kulikira
 umugingi úli mu kati kaabo, banalye inyama
 ze'ngulube, na ze'mbeba, ne'bindi byokulya íbiri
 mu yagazania.

Ku kasiisa, balya booshi, ukufwa, bagaafwa.»
 Kwokwo, kwo Nahano adesiri!

Ikihugo kihyahya

18 «Byoshi bya'bandu bagweti bagaakola,
 mbiyiji-yiji. Nyiji kiri ne'nzaliro zaabo.
 Buno, ngola mu kuumania abandu be'milala
 yoshi, na'be'ndeto zooshi, gira babone
 ubulangashane bwani. 19 Baguma baabo,
 ngabagira mwe'kisoomeza. Na ngiisi ábagaaba

basigiiri, ngabatwala zibe ndumwa mu binyamahanga. Ngaatuma baguma i Tarasisi, na'bandi i Puuti, na'bandi i Luudi, he'bikalage biri mu fwora imiheto. Abandi banagende i Tubaali, na'bandi i Bugiriki, na'bandi mu gandi mahanga. Mukuba, iyo munda, abandu batazindi yuvwa imyazi yani, kandi iri ukubona ibitangaaza byani. Kwokwo, bagakizi gendi yereka ibinyamahanga ubulangashane bwani.

²⁰ «Yabo bandu, kwokwo kwo bagagalula beene winyu booshi ukulyoka mu mahanga. Booshi banayije halinde i Yerusaleemu, ku mugazi gwani mutaluule. Baguma bagayijira ku fwarasi, na'bandi ku punda, na'bandi ku ngamiya, na'bandi mu magaare. Yabo booshi, bagaleetwa ngi'tuulo írikwaniini imwani. ²¹ Na mu yabo ábagayija, ngatoola baguma, babe bagingi, na'bandi babe Balaawi.» Kwokwo, kwo Nahano adesiri!

²² Nahano adetaga kwokuno:

«Nâye bumbe igulu lihyahya, ne'kihugo kihyahya.

Yibyobyombi, bigaaba biyamiri ho imyaka ne'myakuula!

Kwo na kwokwo, amaziina giinyu, kiri na'bandu ba mu bibusi biinyu, bagaaba bayamiri ho.‡

²³ Abandu booshi bakwaniini bakizi yiji nyikumba, ku ngiisi lusiku lukulu lwe'mbaluko yo'mwezi, na ku ngiisi lusiku lwe'Sabaato.

‡ 66:22 66.22 Hisaaya 66.17; 2 Peturu 3.13; Bwigule 21.1.

24 «Abandu baani bagakizi huluka, banagendi gwana ibitumba byo ábakahuna imbere lyani. Biyamiri biri mu liibwa ne'bitwera íbitâye fwe. Binahiire no'muliro úgutâye zime. Abandu booshi, ikyanya багаабона kwokwo, bagahumirwa bweneene!§»

**Ibibiriya: Igambo Iya Rurema mu ndeto
ye'kifuliiru
Fuliiru: Ibibiriya: Igambo Iya Rurema mu ndeto
ye'kifuliiru (Bible)**

copyright © 2018 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Fuliiru

Contributor: SIL International (in Africa)

All rights reserved.

2020-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 Feb 2023 from source files
dated 29 Jan 2022

871cddeb-c358-58e1-a46a-1b6006a51f3b